

FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen
Vakgroep Psychoanalyse en Raadplegingspsychologie
Academiejaar 2012 – 2013

Meer dan vijftig tinten

Een exploratieve studie naar BDSM in Vlaanderen

Masterproef II neergelegd tot het behalen van de graad van

Master in de Klinische Psychologie

door

Jantien Seeuws¹

Promotor: Prof. Dr. Paul Verhaeghe

Begeleiding: Dr. Jochem Willemsen

---

¹ U kan de auteur bereiken op jantien.seeuws@gmail.com

*Toch ben ik van niets zo zeker als dat de perversiteit
een van de machtigste drijfveren
van de menselijke ziel is.*

[...]

*Zijn we niet voortdurend geneigd,
ons redelijk oordeel ten spijt,
om ongeschreven wetten te overtreden,
alleen omdat wij weten, dat het wetten zijn?*

Edgar Allan Poe, *De zwarte kat*

(in De Kesel, 2003, p. 465)

Voorwoord

Ik bedank alle respondenten voor hun oprechtheid en het geschonken vertrouwen in mij en het resultaat van deze masterproef. Het spreekt niet voor zich om over zo'n gevoelig thema persoonlijke details te delen met een vreemde. Ik hoop met deze masterproef de deur naar de bespreekbaarheid van BDSM op een kier gezet te hebben.

Vervolgens verdient mijn begeleider Jochem Willemsen een woord van dank voor het steunen van dit niet alledaagse exploratieve onderzoek. Het is tevens dankzij hem dat ik eerder een forensische stage bij de Gerechtelijk Opgelegde Hulp van het CAW Noord-West-Vlaanderen kon ervaren, waar ik ondertussen ook tewerkgesteld ben.

Mijn collega's weten als geen ander hoe zwaar dit onderzoek mijn leven op bepaalde momenten beheerst heeft. Hun belangstellende interesse en motiverende woorden heb ik enorm gewaardeerd. Dankjewel team Justitieel Welzijnswerk, Buitendienst – Organisatieondersteuning en team Gerechtelijk Opgelegde Hulp. Joachim Cauwe was er ooit mijn stagementor, maar blijft ook vandaag mijn passie voor psychologie telkens aansterken. Ik wil hem bedanken voor de constructieve feedback in dit verhaal.

Ik richt mij ook graag naar vrienden en familie die het verloop van dit onderzoek geïnteresseerd mee hebben gevolgd. Ik hoop dat hun open houding ten aanzien van het thema representatief is voor de rest van Vlaanderen. Annemiek, Jeroen en Martine verdienen een speciale vermelding voor hun aanvullingen als proeflezers in het heetst van de deadlinestrijd.

Ik ben vergenoegd dit hoofdstuk eindelijk te kunnen afsluiten, en hoop dat het de lezer bevalt.

Jantien

Abstract

Tot op heden werd in Vlaanderen geen onderzoek gedaan naar de betekenis van BDSM voor de beoefenaars ervan. Er werd geopteerd voor een exploratieve studie om dit complexe fenomeen zo breed mogelijk te verkennen en nieuwe onderzoeksvragen te genereren. Het betreft een kwalitatief onderzoek waarin de subjectieve betekenisverlening van BDSM'ers centraal staat. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: "Wat betekent BDSM voor de beoefenaars ervan in Vlaanderen?" Zijn zij de *perversen* waarvoor zij vaak aangezien worden? Ik benader het onderzoeksveld vanuit verschillende invalshoeken: theoretisch vanuit de psychoanalyse en de categoriale diagnostiek, daarna door verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden te hanteren. Ik baseerde mij op interacties van en met een 140-tal BDSM'ers in Vlaanderen, waarvan 88 respondenten beslisten mee te werken aan de formele dataverzameling in de vorm van focusgroepen en open vragenlijsten. BDSM is meer dan de clichébeelden in allerlei series, films en boeken als *Vijftig tinten grijs*. Hoewel de verzamelnaam verwijst naar de aspecten *bondage & discipline, dominantie & submissie, sadisme & masochisme*, omvat BDSM een breed spectrum aan activiteiten en vormen van interpersoonlijke (liefdes)relaties en alternatieve seksualiteitsbeleving. Beoefenaars situeren zich daarbij op een continuüm van kinky seks over lidmaatschap van een vereniging tot een 24/7-levensstijl. BDSM wordt door hen ervaren als een inherent deel van hun identiteit. Meer dan de helft van de respondenten ziet het zelfs als een geaardheid. Niettegenstaande BDSM geen perversie impliceert, blijft BDSM onbespreekbaar, zelfs in de hulpverlening. Hoewel de respondenten aangeven dat BDSM hun leven verrijkt, wordt het anno 2013 nog steeds ten onrechte beschimpt, juridisch afgestraft en gepathologiseerd.

Inhoudsopgave

INLEIDING	8
Wijdverbreide misvattingen over BDSM.....	9
Voorgaand onderzoek in BDSM-gemeenschappen	11
Onderzoeksvragen	12
<u>DEEL I</u>	
LITERATUURSTUDIE	13
De psychoanalytische perverse structuur.....	13
Freudiaans perspectief.....	13
<i>De infantiele psychoseksuele ontwikkeling.</i>	13
<i>Sadomasochisme volgens Freud.</i>	14
<i>De defensieve functie van fetisjisme.</i>	16
Lacaniaans perspectief.....	17
<i>De pervertering van het instinctmatige als neveneffect van het verlangen.</i>	17
<i>Le traversée du fantasme.</i>	17
<i>‘Le sujet-supposé-jouir’ door het loochenen van de wet.</i>	18
Perversie als hedendaagse diagnose	20
De categoriale diagnostiek.....	20
<i>Seksueel masochisme en sadisme.</i>	20
<i>Fetisjisme.</i>	21
<i>Kritiek op de categoriale diagnostiek.</i>	22
<i>DSM-5: enkel de ongelukkige BDSM’er is psychisch ziek.</i>	24
De complexiteit van de psychoanalytische perverse structuur.	25
<i>Differentiaaldiagnostiek.</i>	25
<i>Het belang van de ‘naam-van-de-vader’.</i>	28
<i>De perverse manier van denken en de (tegen)overdracht.</i>	28
<i>Het perverse scenario: passief-actiefomkering.</i>	29

DEEL II

METHODE	31
Kwalitatief exploratief onderzoek	31
Onderzoeksmethode.....	31
Steekproef.	31
Onderzoeksinstrumenten en procedure.....	34
Verwerking van de data.....	37
RESULTATEN	38
Thematische analyse	38
BDSM-specifieke terminologie in Vlaanderen.....	41
“De familie die ik zelf gekozen heb”: het verenigingsleven in Vlaanderen.....	45
<i>Respect, veiligheid, vrijwilligheid en verantwoordelijkheid als pijlers in het milieu.</i>	47
<i>Statuskwesties en taboes.</i>	48
Nature of nurture?	51
<i>Monkey see, monkey do.</i>	51
<i>De hype sinds Vijftig tinten grijs.</i>	51
<i>Van jeugdtrauma of andere psychische problemen naar BDSM?</i>	52
<i>BDSM als een inherent deel van iemands zijn.</i>	57
BDSM als een geaardheid.....	58
<i>Vergelijking met holebi's: het is geen keuze.</i>	59
<i>Beelden en ervaringen triggeren, maar de kiem moet al zeer vroeg aanwezig zijn.</i>	59
<i>BDSM blijft altijd aan de oppervlakte sluimerend aanwezig.</i>	61
<i>Benoemt men BDSM als een geaardheid, bij gebrek aan een passende benaming?</i>	62
BDSM als een intense vertrouwensband tussen twee instemmende mensen.....	63
<i>Waarom pijn fijn kan zijn: het verschil tussen sadomasochisme en geweldpleging.</i>	63
<i>Compulsiviteit en habituatie als recept voor extremiteiten en psychopathologie?</i>	65
<i>D/s-liefdesrelaties: een manier om één te worden met elkaar.</i>	68
Fetisjisme: alomtegenwoordig en toch in een verdoken hoekje.	71

Keerzijden aan het beoefenen van BDSM.....	75
<i>“Vijftig tinten is leuk, pluchen handboeien zijn de max en BDSM'ers zijn een stel weirdo's.” ....</i>	75
<i>BDSM blijft onbespreekbaar, zelfs binnen de hulpverlening. ....</i>	78
<i>Risico's verbonden aan het beoefenen van BDSM. ....</i>	80
CONCLUSIE	84
Bespreking resultaten	84
Sterktes, beperkingen en aanbevelingen.....	94
BIJLAGEN	97
A. Oproep respondenten	97
B. Informed consent focusgroepen.....	99
C. Open vragenlijst	101
REFERENTIES	107

INLEIDING

Tegenwoordig sijpelt extreme seks ons leven binnen via allerhande media, als ware het niets speciaals. Van expliciet naakt, seksspeeltjes, handboeien tot hardcore pornografie – alles went. Het wereldwijde succes van het drieluik *Vijftig tinten* grijs, donkerder en vrij (James, 2012) bewijst dat heel wat mensen nieuwsgierig zijn naar dat tikje meer en geïntregeerd zijn door BDSM (*bondage & discipline, dominantie & submissie, sadisme & masochisme*), een breed spectrum aan activiteiten en vormen van alternatieve interpersoonlijke relaties waarvan de meest bekende verhoudingen die tussen dominant & onderdanige, en sadist & masochist zijn. Het begrip sadomasochisme heeft reeds een lange weg afgelegd in de geschiedenis. Het masochisme is genoemd naar de schrijver Leopold von Sacher-Masoch, wiens protagonist in het boek *Venus im Pelz* ernaar verlangt zich volledig over te leveren aan de harde wil van een meesteres, opdat hij seksueel geprikkeld zou raken (Von Sacher-Masoch, 1870). De term sadisme komt dan weer van Marquis de Sade, die zijn publiek graag choqueeerde aan de hand van zijn sadistische verhalen die in de 18^e eeuw als pornografisch – en dus verboden – beoordeeld werden. Met zijn *120 dagen van Sodom* (1785) probeerde hij de lezer ertoe aan te sporen louter zijn instinct te volgen en al zijn lusten bot te vieren zonder rekening te houden met de wil van zijn object van verlangen. Degene die beide termen in 1886 uiteindelijk naast elkaar classificeerde als psychiatrische stoornis in zijn boek *Psychopathia Sexualis*, is de neuroloog Von Krafft-Ebing (Newmahr, 2010). In 1912 werd in de veertiende editie van dit boek de term ‘sadisme’ gedefinieerd als “*Een gevoel van seksueel plezier gaande tot een orgasme, evenals de drang tot het vernederen van levende wezens en hen zelfs te pijnigen en te verwonden*”, waarbij rekening gehouden werd met zowel reëel gedrag als het gevoel en de fantasie van zowel sadist als masochist. Dit kon volgens hem voorkomen voor en na de coïtus, evenals ter vervanging van de coïtus. BDSM kan met andere woorden dienst doen als voorspel, naspel en zelfs genot induceren zonder dat daar seksuele handelingen bij komen kijken. Freud definieerde het sadomasochisme in 1924 vanuit Wenen op nog een andere manier. In zijn laatste versie van de drifttheorie stelt hij dat sadisme zijn oorsprong vindt in het masochisme, als stille vorm van zelfdestructie. Normaliter blijven driften van het libido onbewust, maar in sommige gevallen verschaft de zelfdestructie een zekere vorm van plezier vanuit een mix van libidinale en agressieve driften. Freud zag sadisme en masochisme dus eerder als een entiteit waarbij de agressieve driften op zichzelf gericht kunnen worden. Dit primaire masochisme kon uiteindelijk evolueren naar iets seksueels (Derwin, 1993). Voor Von Krafft-Ebing waren dit echter twee van elkaar onderscheiden concepten (Berner, Berger & Hill, 2003), en ook later werd beargumenteerd dat sadisme en masochisme op twee volledig verschillende manieren tot stand en tot uiting komen met betrekking tot de pijn en het plezier die ervaren worden (Ellis, 1942, in Weinberg, Williams & Moser, 1984; Deleuze, 1991, in Derwin, 1993). Inmiddels hebben onder andere ook bondage, fetisjisme en transgenderisme hun weg gevonden naar de BDSM-wereld, en naar het alledaagse leven onder de

vorm van kunst, film, muziek, enzovoort. Ondanks die alomtegenwoordigheid van BDSM blijft alles wat ermee te maken heeft, gezien worden als een parafilie, iets pathologisch dat gecorrigeerd dient te worden. BDSM blijft taboe, vermoedelijk gevoed door onwetendheid die op haar beurt in stand gehouden wordt door een aantal misvattingen en clichématige representaties van BDSM-relaties. Het lijkt mij vooreerst belangrijk de oorsprong van deze foutieve interpretaties te kaderen, opdat beter begrepen kan worden waar BDSM in de 21e eeuw dan wel om draait voor de liefhebbers daarvan in Vlaanderen.

Wijdverbreide misvattingen over BDSM

Onderzoek aan de hand van de Attitudes About Sadoomasochism Scale (Yost, 2010) toont aan dat mensen die kennis hebben over sadoomasochisme, mensen die zelf aan BDSM doen of iemand uit die wereld kennen, positievere attitudes hebben ten opzichte van BDSM. Personen die er eerder negatief tegenover staan, worden bewust of onbewust beïnvloed door een aantal factoren die in de 21^e eeuw nog steeds een grote invloed uitoefenen op de publieke opinie (Yost, 2010). Een eerste daarvan is volgens Yost moraliteit en religie. Volgens de joods-christelijke traditie hoort seksualiteit monogaam te zijn; mensen horen louter te vrijen in functie van de voortplanting. BDSM wordt radicaal afgewezen omdat het immorele praktijken in de hand zou werken. BDSM-gemeenschappen minimaliseren nochtans steeds vaker het seksuele aspect van BDSM en leggen de focus eerder op het relationele aspect, hoewel niet te ontkennen valt dat heel wat mensen aan BDSM doen omwille van het seksuele genot dat het hen verschaft (Langdridge, 2006).

Een tweede vaak voorkomende misvatting is dat BDSM zou aanzetten tot seksueel geweld en de objectivering van de vrouw. Deze opvatting is ontstaan vanuit feministische hoek, waar men argumenteerde dat BDSM patriarchale machtsverhoudingen en geweld binnen een relatie zelfs zou aanmoedigen. Toch zijn er ook feministes actief in de BDSM-wereld. In een onderzoek van Weinberg, Williams en Moser (1984) rapporteerde een switch² dat zij bij vrouwen de onderdanige of sub speelde, maar in een spel met mannen steevast de rol van dominante op zich nam. Op die manier kwam het wellicht niet tot een identiteitsconflict. Ook hedendaags onderzoek suggereert dat BDSM'ers kwetsbaar zijn voor (seksueel) misbruik (Cowan, 2012, in Wismeijer & Van Assen, 2013).

Een derde mogelijke bron van foutieve veronderstellingen is het categoriale systeem van diagnosticeren, waarbij onder andere sadoomasochisme onder de parafilieën wordt geplaatst, terwijl BDSM'ers zelf te kennen geven dat zij zich helemaal niet kunnen vinden in de criteria die gehanteerd worden om tot die diagnose te komen. Binnen de BDSM-subcultuur schijnen mensen door middel van dit spel pijnlijke, vernederende of seksuele ervaringen op een vrijwillige, verantwoordelijke en veilige manier te ervaren. Zachary (1997) vond dat er geen exacte overlapping

---

² Iemand die zowel de rol van dominant als onderdanige op zich neemt.

bestaat tussen de perversie in de forensische populatie en de perversie zoals psychoanalytici ze kennen in hun privépraktijk. Sommige onderzoekers gaan mee in die overtuiging, door te stellen dat het hanteren van een zweep door mensen met sadistische neigingen in een gecontroleerde omgeving met instemmende partners zou kunnen voorkomen dat zij terechtkomen in de forensische populatie na de jarenlange onderdrukking van hun gevoelens. Andere onderzoekers geloven dat elke mens inherent enkele sadistische trekjes heeft, die ze niet eens aanwenden in een seksuele context maar evengoed tot uiting laten komen in haat, wraak of verdriet. Nog andere onderzoekers beweren dat wanneer men een forensische populatie ondervraagt over hun verleden, heel vaak sadistisch gepleegde feiten aan de oppervlakte komen en dat het bijgevolg nuttig zou zijn om mensen die licht sadistische trekken vertonen goed op te volgen alvorens ze evolueren naar die forensische populatie (Berner, Berger & Hill, 2003). Recente studies suggereren nochtans dat aan BDSM doen niet noodzakelijk een uitdrukking is van een onderliggende psychopathologie, en ijveren voor meer onderzoek naar hoe BDSM ervaren wordt door de beoefenaars ervan (Gosselin & Wilson, 1980; Moser, 1999; Richters et al., 2008; Cowan, 2012; in Wismeijer & Van Assen, 2013). Het feit dat sadomasochisme in de DSM-5 (APA, 2013) nog steeds diagnosticeerbaar is als stoornis, kan het negatieve idee dat bij de publieke opinie leeft ongewild versterken.

Een laatste en misschien wel de meest hedendaagse invloedrijke factor is de media. In allerhande series en films wordt BDSM geassocieerd met criminele feiten als kindermisbruik, kidnapping, verkrachting en moord. Op die manier wordt de link tussen BDSM en criminele (zeden)feiten al te snel gelegd en worden BDSM'ers ten onrechte gepercipieerd als gevaarlijke sadisten met seksueel deviante interesses die ze opleggen aan vreemden zonder dat deze hiermee instemmen (Weiss, 2006; Federoff, 2008; Yost, 2010). Gaat het daarentegen om mensen van wie de seksuele beleving misschien afwijkt van de norm, maar wiens seksuele gedrag daarom nog niet als ziekelijk pervers hoeft beschouwd te worden? Binnen de psychoanalyse worden seksueel deviante fantasieën en gedragingen losgekoppeld van een perverse structuur. Het stellen van pervers gedrag is op zich dus geen bewijs van een perverse structuur. Toch wordt de BDSM-minnende medemens ook vandaag nog al te snel gecategoriseerd onder de noemer 'pervert'. Hoewel de diagnostische terminologie varieert naargelang van de theoretische aanpak die men volgt, hebben termen als 'perversie', 'parafilie' en 'seksuele deviantie' tot op heden stevast pejoratieve connotaties. De term 'perversie' komt van het Latijnse *pervertere*, wat 'omkeren' betekent, en in dit geval uiteraard gezien wordt als een omkering in de richting van het kwade (Kinet, 2002). Verhaeghe (2002) verwoordt het als volgt: "De goede neuroticus bestaat (Zetsel, 1968), de goede psychoticus ongetwijfeld ook, maar de goede pervert is een *contradictio in terminis*." Vanuit maatschappelijk oogpunt en door de voortdurende sensationele berichtgeving in de media vallen die primaire morele afkeuring en behoefte om mensen in hokjes te duwen enigszins te begrijpen, aangezien men de maatschappij wil beschermen tegen alles wat potentieel gevaarlijk is. Nochtans is de groep sadistische plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag of psychopaten waarvoor de maatschappij ons continu waarschuwt

vermoedelijk klein in vergelijking met de groep neurotici met perverse trekken. Het is dan ook belangrijk dat de bovenstaande termen met enige voorzichtigheid in de mond genomen worden.

Zelfs binnen het gezondheidssysteem heersen er nog steeds mythes met betrekking tot BDSM. Zo rapporteerden psychotherapeuten in het onderzoek van Ford & Hendrick (2003) dat ze zich niet op hun gemak voelden wanneer ze werkten met cliënten die aan sadomasochisme doen. Kolmes, Stock & Moser (2006) vonden dan weer therapeutbias bij BDSM'ers die therapie zochten. Liefhebbers worden ook daar gepercipieerd als psychologisch beschadigde en soms zelfs gevaarlijke mensen. Een beter begrip van dit concept is dus niet alleen aangewezen bij de algemene populatie, maar zelfs binnen het gezondheidssysteem (Yost, 2010). Het is voor een buitenstaander blijkbaar moeilijk te begrijpen hoe een koppel de vreemde combinatie van pijnbeleving en vernedering met zachtheid, vertrouwen en liefde zo intens kan beleven. De grens tussen enerzijds pijn en genot, anderzijds angst en liefde, valt immers niet eenvoudig te trekken. Literatuur waarin de betekenis van BDSM voor de beoefenaars ervan duidelijk wordt afgelijnd, is bovendien beperkt.

Voorgaand onderzoek in BDSM-gemeenschappen

Volgende studies focussen op beoefenaars hun beleving en het verenigingsleven waar een subcultuur BDSM'ers deel van uitmaakt. Een belangrijke referentie bleken Weinberg, Williams en Moser. Zij deden van 1976 tot 1983 een uitgebreid veldonderzoek in zowel hetero- als homoseksuele BDSM-gemeenschappen in San Francisco en New York, waarbij ze participanten zowel observeerden als interviewden. Zij vonden dat sadomasochisme voornamelijk bestaat uit vijf hoofdcomponenten: dominantie en submissie, rollenspel, vrijwilligheid, wederkerigheid en begrip van de praktijken als sadomasochisme door alle betrokken partijen en een seksuele context waarin al het voorgaande plaatsvindt. Newmahr (2010) sloot zich voor haar etnografische studie aan bij een BDSM-vereniging in het noordoosten van de Verenigde Staten, en was vier jaar lang als volwaardig lid aanwezig op allerlei activiteiten waarbij ze liefhebbers kon observeren en interviewen. Op die manier kreeg ze zicht op de levensgeschiedenis van BDSM'ers en hun gedachten, gedragingen en gevoelens met betrekking tot BDSM. Het werd ook mogelijk om de complexiteit van het functioneren van een BDSM-gemeenschap diepgaander in kaart te brengen dan wanneer de methode beperkt zou blijven tot zelfrapportages, waarbij veelal uitsluitend het seksuele aspect en de link tussen BDSM en persoonlijkheidsprofielen belicht worden. Newmahr zag onder andere dat sympathisanten soms jarenlang deel uitmaakten van een bepaalde BDSM-vereniging, om er dan plots mee te breken en er na enige tijd weer als herboren toe te treden. Ook het aspect status bleek een grote rol te spelen in het verenigingsleven. Newmahr bevestigde dat BDSM meer is dan kinky seks. Het is voor sommigen zelfs een geaardheid, een deel van hun identiteit. Het mag dan ook niet verwonderen dat negatieve reacties vol onbegrip, misvattingen en veroordelingen voor mensen die van BDSM houden net zo pijnlijk zijn als voor holebi's die geconfronteerd worden met allerlei vormen van discriminatie op basis van hun geaardheid.

(Taylor & Ussher, 2001). Voor anderen lijkt het eerder een levensstijl of een vorm van vrijetijdsbesteding. Eentje die bovendien aardig wat vaardigheden vraagt van de beoefenaars ervan. Een activiteit of hobby wordt doorgaans als serieuze vorm van vrijetijdsbesteding gezien wanneer die enerzijds echte toewijding, vaardigheden en de middelen ervoor vraagt, en de beoefenaar er anderzijds ook de voordelen van geniet (Stebbins, 1982). Voor BDSM zouden de voordelen de volgende zijn: een betere zelfwaarde, zelfexpressie, competentie, een gevoel ergens bij te horen, volledige emotionele bevrijding na de intense concentratie, sensatie, en psychologische en fysieke stimulatie. Aan BDSM doen zou voor hen zelfs therapeutisch werken om bepaalde trauma's uit het verleden achter zich te laten, door in een veilige omgeving de traumatische ervaring te koppelen aan positieve gevoelens (Visser, 1986; Weiss, 2006; Newmahr, 2010). Mede op basis van deze eerdere exploratieve studies in BDSM-gemeenschappen kwamen mijn onderzoeksvragen tot stand.

Onderzoeksvragen

Het leek me enerzijds boeiend en anderzijds zinvol om in Vlaanderen een soortgelijk exploratief onderzoek uit te voeren, aangezien het Vlaamse BDSM-landschap tot nog toe niet in kaart gebracht werd. De beeldvorming daarover berust eerder op anekdotisch materiaal dan op uitgebreid onderzoek. Bovendien worden liefhebbers van BDSM zelden rechtstreeks gehoord in onderzoek hierover. De hoofdvraag waarmee ik dit onderzoek start, luidt dan ook: "Wat betekent BDSM voor de beoefenaars ervan in Vlaanderen?" Hoe wordt BDSM door hen beleefd? Zijn BDSM'ers de perversen waarvoor ze soms aangezien worden? In de literatuurstudie van dit onderzoek wordt daarom omschreven wat het concept perversie betekent vanuit de psychoanalyse en categoriale diagnostiek, en welke plaats BDSM daar in kan vinden. Eerst kader ik het ontstaan van de psychoanalytische perverse structuur, daarna wordt de diagnostiek in de 21^e eeuw hieromtrent verder toegelicht aan de hand van zowel het categoriale systeem als de psychoanalytische diagnose van de perverse structuur versus de neurose met perverse trekken.

Het tweede deel van mijn masterproef bestaat uit een exploratief onderzoek naar BDSM in Vlaanderen, waarbij de onderzoeksvraag en deelvragen aan de hand van kwalitatieve methoden als participerende observatie, interviews, documentenanalyse, focusgroepen en open vragenlijsten getoetst worden. Er wordt onder andere gepeild naar persoonlijke beleving van BDSM, mogelijke oorzaken van deze voorkeur, eerste herinneringen aan deze gevoelens, karakteristieken van het BDSM-spel en BDSM-relaties, voordelen en risico's verbonden aan BDSM, verschillen tussen de nieuwe en meer ervaren generatie BDSM'ers inzake habituatie en extremiteit van handelingen en gemeenschapsvorming. Is de manier van netwerken binnen deze subcultuur pervers, in die zin dat men het 'ultieme genot' propageert naar nieuwe leden en buitenstaanders toe? Daarna komen achtereenvolgens de methode, de resultaten uit de thematische analyse toegelicht aan de hand van citaten, en de conclusie van dit exploratief onderzoek aan bod. Ik besluit deze masterproef met sterktes en beperkingen aan het onderzoek, en aanbevelingen naar toekomstig onderzoek toe.

DEEL I

LITERATUURSTUDIE

De psychoanalytische perverse structuur

Freudiaans perspectief.

De infantiele psychoseksuele ontwikkeling.

De fantasie en de onbewuste gedachten waren voor Freud belangrijker dan het te observeren gedrag, omdat deze hem de weg toonden naar de specifieke (on)bewuste verlangens van iemand, die volgens hem de psychologische conflicten veroorzaakten. 'Normale' seksualiteit zou bepaald worden door de infantiele psychoseksuele ontwikkeling. Die werd door Freud gedefinieerd als achtereenvolgens de orale, anale, fallische, latente en genitale fase en geeft aan dat mensen in principe enkel bevrediging nastreven, opdat de spanning die men ervaart zo snel mogelijk verdwijnt en men wederom in bevredigde lustvolle toestand verkeert. Dit noemt men het lustprincipe, waarbij de driften partieel en auto-erotisch functioneren als deel van de polymorf perverse predispositie (Willemsen & Verhaeghe, 2009). Deze irrationele driften schrijft Freud toe aan het Es, een vat vol libidineuze impulsen dat vooral bij jonge kinderen overduidelijk aanwezig is. Wanneer hun wensen niet meteen ingewilligd worden, laten ze dat luidkeels merken. In de fallische fase begint het kind zich echter te identificeren met de ouders en de moraal, gedragsregels en idealen die bij dat pakket horen, waardoor het zich ook een beeld vormt van zijn ideale zelf. Dit geweten benoemt Freud als het Über-ich, datgene wat het driftmatige Es onder controle houdt en bovendien zorgt voor gevoelens van schaamte en schuld wanneer het kind de door de ouders opgelegde grens overschrijdt. In deze fase situeert Freud ook het Oedipuscomplex, waarbij het kind respectievelijk de vader of moeder als geduchte concurrent ziet in de door het Es uitgelokte strijd om de aandacht van de ouder van het andere geslacht. De dochter merkt dat noch haar moeder noch zij een penis heeft en zal haar aandacht dan ook richten van moeder naar vader. De zoon beseft uiteindelijk dat zijn vader niet alleen zijn tweede verzorger is, maar dat hij bovendien wel eens de strijd om zijn moeder zou kunnen verliezen van die volwassen man die de fallus bezit. Deze tegenstrijdige gevoelens veroorzaken de zogenaamde castratieangst. Hierbij moet reeds opgemerkt worden dat castratieangst voor Freud dan wel draait om de angst voor de castratie van de penis als orgaan, maar dat Lacanianen de fallus als betekenaar zien waardoor de visie op castratie wordt verruimd. De castratieangst kan dan evengoed tot uiting komen wanneer feces het lichaam verlaat, een moeder haar borst terugtrekt van het zogende kind, en zelfs de geboorte an sich is castratie: het kind wordt letterlijk van de moeder gescheiden (Chasseguet-Smirgel, 1984). Het realiteitsprincipe, Ich, bemiddelt dan weer tussen het Es en het Über-ich aan de hand van afweermechanismen als

onderdrukking en identificatie, waardoor de driften aangepast of uitgesteld worden. Met betrekking tot het Oedipuscomplex, dat onlosmakelijk verbonden is met gevoelens van schaamte en schuld, kunnen we stellen dat het kind de driften van het Es zal trachten te onderdrukken, en/of zich opnieuw zal proberen te identificeren met de ouder van hetzelfde geslacht in een poging de castratieangst alsnog af te wenden. Indien het onderliggende conflict echter aanwezig blijft, kan dit tot uiting komen in de volwassenheid onder de vorm van bijvoorbeeld promiscuïteit, extreme seksuele remming of een fixatie op bepaalde zaken. Uit de castratieangst treedt er in dat geval tegelijkertijd erkenning en loochening van het geslachtsverschil op, met *“de splitsing van het Ik in het afweerproces”* zoals Freud het in 1938 definieerde, tot gevolg (Kinet, 2002).

Perversie wordt gezien als een vorm van rebellie tegen de universele wet van het Oedipuscomplex, waarbij er vaak sprake is van een alliantie tussen moeder en zoon, terwijl de vader volledig gediskwalificeerd wordt. De perverse seksualiteit kent geen incestverbod, geen verdringing en geen sublimatie (Kinet, 2002). De pervers identificeert zich met het object van het verlangen van de Ander. Hij leeft in de veronderstelling dat hij de fallus bezit die bevredigend is voor de ander, en tegelijk onkwetsbaar is voor castratie: de moeder verkiest haar zoon namelijk zélf boven de vader. Om die illusie hoog te houden creëert de pervers vaak een kunstig universum waar oorzaken van conflicten en psychische pijn niet bestaan, waarin hij zichzelf idealiseert, de wet van de vader loochent, het Über-ich niet de bovenhand kan halen en het pregenitale Ich op de achtergrond gedrongen wordt. Dit duidt men aan met de term ‘anale-sadistische regressie’, aangezien het anale universum superieur wordt aan het paternale universum (Chasseguet-Smirgel, 1984). Door die uitschakeling van het Ich gebeurt er géén heroriëntering naar haalbare doelstellingen, driften die niet conform zijn met de sociale norm hoeven niet uitgesteld of afgeremd te worden, en instant bevrediging is mogelijk, terwijl de pervers bovendien zijn zelfwaarde behoudt.

Sadomasochisme volgens Freud.

“Sadisme en masochisme hebben een speciale plaats in de perversies, omdat het contrast van activiteit en passiviteit dat aan hun basis ligt tot de universele trekken behoort van seksualiteit.”

(Freud, 1920, in Federoff, 2008)

In *Een kind wordt geslagen* stelt Freud (1919: in Derwin, 1993) dat de neurotische fantasie bestaat uit drie niveaus waarvan het tweede het belangrijkste is. Dit wordt bovendien niet bewust ervaren. In een eerste preseksuele fase staat het vast dat degene die slaat een volwassene is. Het kind dat geslagen wordt is echter vaker een broer of zusje dan de cliënt zelf. In de tweede fase komt naar voren dat de cliënt door de vader – Freuds theorie is dan ook vrij mannelijk, de moeder wordt vooral passief langs de zijlijn geplaatst – geslagen wordt, en dat dit idee zelfs een zekere graad van plezier met zich meebrengt. Hierin komt volgens Freud de masochistische trek voor die deel uitmaakt van het subject-in-wording. Het is een fantasie in een fantasie waarbij het kind een

dubbele rol draagt: enerzijds is het degene met de fantasie die het verhaal vertelt, anderzijds is het kind het fantasmatische object, het geslagen kind. Dit voyeuristische aanschouwen categoriseert hij dan weer als sadistisch trekje (Derwin, 1993). De droom geslagen te worden en het plezier dat kinderen hebben in het spelen van cowboy en indiaantje lijkt met andere woorden universeel te zijn. De seksuele fantasie geslagen te worden is dat echter niet. Bij meisjes zou dit zowel de oedipale wens als straf voor incestueuze wensen representeren. Bij jongetjes lijkt de fantasie geslagen te worden geen deel uit te maken van een normale ontwikkeling. Zij zijn eerder gefixeerd op een sadomasochistische relatie met hun moeder, wat kan wijzen op een ernstige verstoring in het ego en de ontwikkeling van de driften. De pijn vervangt bij hen het gemis van de moeder, die haar kind narcistisch gebruikt voor haar eigen genot en het kind tegelijk niet begrenst in zijn agressie. Ook na een analyse blijven deze patiënten vaak zitten in een rigide patroon van masochisme en het gevoel almachtig te zijn (Novick & Novick, 1996: in Weiss, 1998).

Freud benadrukt dat perverse gedragingen binnen de normale psychoseksuele ontwikkeling niet beantwoorden aan pre-oedipale fixaties en niet het gevolg zijn van het ontbreken van het Oedipuscomplex, maar wel van een positie tegenover het geslachtsverschil of de castratie. Het masochistische genot geslagen te worden bijvoorbeeld, moet worden verstaan als een oplossing van het Oedipuscomplex, net als de neurosen overigens van waaruit hij zijn theorie ontwikkelde (Jonckheere, 2003). Hij stelt dat er geen fantasme eigen is aan perversen. Neurotische fantasmes verschillen immers niet van perverse scenario's: iedereen heeft deviante seksuele fantasieën en vindt een wereld vol genot en illusies best intrigerend. De aanleg tot perversie is dus geen zeldzaam fenomeen maar behoort tot de polymorf perverse aanleg van het kind (Willemsen & Verhaeghe, 2009). De vraag is dus niet zozeer waarom iemand pervers geworden is, maar eerder waarom we niet allemaal pervers gebleven zijn (Verhaeghe, 2001). De neuroticus lijkt enkel in stilte van zijn verdrongen infantiele seksuele fantasieën te kunnen dromen, terwijl de pervert na de verdeeldheid tussen de objectieve externe realiteit – waarin hij dagelijks alle sociale wetten, normen en waarden volgt – en het perverse scenario zijn fantasme uiteindelijk toch realiseert. De bewuste persoon tracht te weerstaan aan de seksuele aantrekking tot hij bezwijkt en het deviante deel van zijn persoon de overhand neemt omdat hij niet anders kan door het compulsieve karakter van het perverse scenario. Freud (1905) stelt in zijn *Three Essays* en in de *Brieven naar Fliess* dat de neurose het negatief is van de perversie: de pervert ageert uit wat de neuroticus verdringt. De neuroticus zal stotteren en blozen uit verlegenheid, terwijl de pervert zich dan weer exhibitionistisch zal gedragen (Kinet, 2002). Met betrekking tot BDSM heeft Freud het over sadisme en masochisme als twee aparte begrippen die, zoals in de inleiding vermeld, weliswaar deel uitmaken van eenzelfde proces (Derwin, 1993). De pervert neemt één van beide posities in en zal zijn partner vervolgens opleggen respectievelijk hém pijn te doen of zelf pijn te lijden. Wanneer de partner niet meer voldoet, kan deze simpelweg ingewisseld worden voor een andere die wel aan de wet van de pervert

tegemoetkomt. Een stuk van de realiteit wordt dus veranderd, waardoor de pervers kan blijven leven in de illusie dat hij slechts het verlangen van de ander invult.

De defensieve functie van fetisjisme.

Freud (1927) stelt dat een fetisj zich ontwikkelt wanneer het kind merkt dat de moeder geen penis heeft en op die manier overtuigd is van de dreiging van castratie. Na de partiële onderdrukking van de angst en idealisering van een ander onderwerp ter compensatie, komt de idealisering van het nieuwe object. De fetisj functioneert dan als substituut voor de fallus, en vormt zowel een object van haat als van liefde (Chasseguet-Smirgel, 1984). Zo kan een haarfetisjist de onweerstaanbare drang voelen om een lokje haar af te knippen, als uitvoering van de castratie die hij tegelijk loochent. De onderstaande gevalstudie uit *L'imposture perverse* illustreert de castratieangst aan de hand van een specifieke fetisj, waarbij de defensieve functie ervan duidelijk naar voren treedt. Blaise groeit op in een gezin met een zeer afwezige vader. Na diens zelfmoord wordt de jongen door zijn moeder – met wie hij reeds een hecht *couple* vormde – in de rol van trooster geduwd en vult op die manier alweer het tekort van zijn moeder in. Als ultieme poging tot identificatie met zijn vader dreigt hij er zelf een eind aan te maken. Op zijn zevende ziet hij een meisje urineren, waarna hij stevast begint te masturberen zodra hij iets ziet dat op een spleet lijkt. Die fetisj uit zich ook in bezoeken aan prostituees, waar hij datzelfde rigoureuze patroon van kijken naar de 'spleet' en masturberen volgt, om uiteindelijk klaar te komen zonder dat er enige vorm van penetratie aan te pas komt. In zijn fantasieën heeft hij een tatoeage op zijn rug van een vrouw die met de benen gespreid zit. Het volstaat dan de vader de rug toe te keren opdat die laatste ziet dat Blaise 'vrouw' is en er niets meer te castreren valt. Via de fetisj beschermt hij zichzelf tegen de imaginaire castrerende vader (André, 1993, p. 43).

De defensieve functie van de perversie, waarbij specifieke psychodynamische mechanismen aan het werk zijn binnen de intrapsychische organisatie van een individu, wordt hier duidelijk geïllustreerd. De pervers ervaart op hetzelfde moment een seksuele bevrediging en een gevoel van veiligheid door een (castratie)angst te ontkennen. Het is een idealisering van het eerder vermelde gecreëerde universum (Kinet, 2002). Wanneer de neurotische aspecten van het Ich de mechanismen van de idealisatie trachten om te keren, kan de pervers plots in de problemen komen. Zo wordt bijvoorbeeld De Sade paranoïde eenmaal zijn valse en kunstige anale universum uiteen dreigt te barsten, omdat hij botst op het falen van de symbolisering van het reële.

Lacaniaans perspectief.

De perversering van het instinctmatige als neveneffect van het verlangen.

Lacan schrijft het polymorf perverse driftprincipe zoals Freud het eerder definieerde toe aan een perversering van het instinctmatige. Ook Zenoni spreekt in die zin van een *dénaturation* of een *perversion de l'instinct* (Zenoni, 1993, in De Kesel, 2003). Zo zuigt het kind bijvoorbeeld aan de moederborst omwille van het genot dat het aan dit zuigen beleeft, en niet in de eerste plaats om zich te voeden, aangezien het verder blijft zuigen als het reeds verzadigd is. De symbolische subjectconstitutie zorgt ervoor dat het kind zich gaandeweg identificeert met het (onvervulde) verlangen van de Ander. Door het verlangen onder verbod te stellen, houdt de wet het verlangen levend en de neiging om die wet te overtreden blijkt voor het lustwezen dan ook bijna niet te onderdrukken. Het verlangen leeft dus van zowel de wet als de overtreding ervan. In zijn zevende seminarie definieert Lacan sublimatie als de verhouding van het verlangende subject tot het Reële, voorbij de symbolische betekenaarsketting. Het verlangen zal dus bewust rond zijn niet bereikbare reële object heen draaien. De sublimatie wordt gezien als een wisselwerking tussen het conformeren aan de norm enerzijds en een pervers protest anderzijds, waardoor het subject zich toch min of meer bevredigd in de samenleving kan begeven zonder een stuk van het verlangen te moeten opgeven. Op basis van deze theorie ontwikkelt Lacan later een specifieke perversietheorie, waarbij perversie gezien wordt als één van de drie grote psychische structuren, ook wel talige of subjectposities tegenover de grote Ander en diens tekort – de castratie – genoemd, naast de neurose en de psychose. Binnen deze drie structuren speelt de vaderlijke functie volgens Lacan de hoofdrol (Verhaeghe, 1994). Daar wordt verder nog op teruggekomen in de paragraaf met betrekking tot de complexiteit van de differentiaaldiagnostiek wat de psychoanalytische perverse structuur betreft.

Le traversée du fantasme.

Lacan keerde herhaaldelijk terug naar Freuds *Een kind wordt geslagen* (Freud, 1919: in Derwin, 1993), waardoor hij voor het eerst de verschillende structurele niveaus van het subject wist te onderscheiden: het Reële, Symbolische en Imaginaire. Hij ziet het subject eerst als resultaat van het gegrepen worden van het Imaginaire (Ik), in het vooraf gegeven Symbolische (de taal, de Ander). Latere seminars van Lacan leggen dan weer de nadruk op het Reële effect (genot) van de combinatie tussen het Symbolische en het Imaginaire (Jonckheere, 2003). Hierdoor was hij in staat om verschillende theorieën over het fantasme te ontwikkelen die hij kon uitproberen in zijn praktijk, en slaagde er op die manier in enige beweging te krijgen in het fantasme van zijn analysanten. Lacaniaanse psychoanalyse geeft dan ook de hoop dat er een andere positie mogelijk is tegenover iemands fantasme: *“le traversée du fantasme”* (Lacan, 1964, in Jonckheere, 2003). Miller werkt dit concept nog verder uit, en voorziet ons van operationaliseerbare criteria die

toelaten te beoordelen of een analyse voldoende ver gegaan is in de ondervraging van het fantasmatische genot om de analysant er een andere positie tegenover te laten innemen. Dit traverseren lijkt echter enkel te lukken met het neurotische fantasme. In de psychotische structuur verschijnen er suppleties die beter niet getraverseerd worden omdat dit ook meteen het einde van het subject zou betekenen. De perverse equivalenten vallen dan weer niet te traverseren, aangezien dit altijd in een spel ontaardt. De schrijver Von Sacher-Masoch laat zijn meesteres bijvoorbeeld in een door hem opgesteld verdrag verklaren dat ze ontheven is van alle verplichtingen jegens hem, terwijl de ultieme perversie van de masochist er net in bestaat zijn meesteres telkens opnieuw te brengen tot het schenden van dit verdrag. Hij perverteert de traversering van zijn fantasme op die manier, en komt er nooit los van (Jonckheere, 2003).

De tweede gevalstudie die ik aanhaal uit *L'imposture Perverse* (André, 1993, p.32) illustreert de functie van een masochistisch fantasme. Dany meldt zich aan met de vraag 'Ben ik transseksueel?' hoewel hij absoluut niet in het travestiemilieu wenst te vertoeven. Zijn moeder – die hij op zesjarige leeftijd verloor – wou altijd een dochter hebben en behandelde haar zoon dan ook zo. In de afwezigheid van zijn vader mocht Dany zich zelfs als meisje verkleden. Hier komt *le désir de l'Autre* duidelijk naar voren, alsook de alliantie moeder-zoon die de vader buitenspel zet. Wanneer Dany volwassen is, laat hij zich op vaste momenten maandelijks vastbinden, vernederen en slaan door vrouwen. Op die manier is hij verzekerd van het feit dat hij niet te castreren is. De pervers tracht de passieve positie om te wisselen in de actieve positie, zonder daarbij het risico te lopen dat hij zijn geprivilegieerde positie bij de moeder verliest. Hij bepaalt wat er gebeurt in de verhouding en stelt het scenario vast, maar blijft tegelijk ook het object van genot voor de Ander – in dit geval de vrouwen die hem verrot slaan – en zal ook moeilijk uit dat rigide patroon loskomen. De perverse oplossingspoging mislukt in haar opzet aangezien het herhaalde scenario ondanks de passief-actiefomkering de pijn en het trauma niet wegnemen, noch de aliënatie en separatie installeren. Dit proces wordt in wat volgt verder toegelicht.

'Le sujet-supposé-jouir' door het loochenen van de wet.

Wanneer een moeder haar kind reduceert tot datgene wat haar volledig maakt, object a, blijft het in de passieve rol steken en ontwikkelt het zichzelf niet verder dan het passieve spiegelen van moeders identiteit, waardoor het separatieproces niet plaatsgrijpt. De vader wordt in deze situatie volledig buitenspel geplaatst. De pervers zal dan ook de wet-van-de-vader en andere vormen van autoriteit blijven loochenen, en zijn zelfontwikkelde moraal naar voren schuiven (Willemsen & Verhaeghe, 2009). Hij ziet zichzelf als datgene waarvan anderen kunnen genieten, hij is datgene waaraan het de ander ontbreekt, hij is niet gecastreerd maar volledig en doet enkel wat een hogere noodzakelijkheid hem oplegt. Door die cognitieve distorsies ervaart de pervers zelden schuldgevoel (Kinet, 2002). De loochening van de wet is hét defensiemechanisme van de pervers, dat tegelijk voor het splitsen van het ego zorgt, zoals Freud het verwoordde. Dat de pervers zijn fantasme

uitageert hoeft overigens niet noodzakelijk letterlijk opgevat te worden, aangezien dit ook kan worden uitgedrukt via het woord, zoals De Sade dat deed. Dit publiekelijke provoceren kan gezien worden als het etaleren van het fantasme en het beschuldigen van de toehoorder, de Ander. De pervers plaatst zichzelf volledig in de positie van *sujet-supposé-savoir* en het object van verlangen van de Ander. Hij wijst ons de rol van machteloze observeerder toe, terwijl wij hem dan weer zien als *sujet-supposé-jouir* (André, 1993). Zijn opzet is pas geslaagd wanneer hij merkt dat hij zijn toehoorder(s) kan choqueren of beangstigen met zijn gedrag (Feher Gurewich, 2002, in Verhaeghe, 2002). Op die manier krijgt hij het ultieme bewijs dat hij niet langer gereduceerd wordt tot het verlangen van de Ander, maar dat de verhouding zelfs omgedraaid is. Er vindt met andere woorden een passief-actiefomkering plaats (Willemsen & Verhaeghe, 2009).

Perversie als hedendaagse diagnose

De categoriale diagnostiek.

Hedendaagse psychiatrische classificaties gebeuren veelal op basis van de *Diagnostic and Statistical Manual* of kortweg de DSM-IV-TR³ (American Psychiatric Association, 2000), en de *ICD-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders: Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines* (World Health Organization, 1992), waar telkens een hele reeks parafilieën in terug te vinden zijn. De criteria die beide categoriale systemen gebruiken om tot een diagnose te komen lijken op elkaar maar uiteraard zijn er ook verschillen, die menig onderzoeker reeds bekritiseerd heeft. In dit onderdeel ligt de nadruk op de categoriale diagnostiek aan de hand van de DSM-IV-TR, aangezien men in Vlaanderen voornamelijk dit instrument gebruikt. Hierin staan exhibitionisme, fetisjisme, frotteurisme, pedofilie, seksueel masochisme, seksueel sadisme, fetisjistisch transvestitisme, voyeurisme en ten slotte de restcategorie ‘parafilie niet anderszins omschreven’ – waar onder andere telefonische scatologie, necrofilie, partialisme, zoöfilie, coprofilie, klismafilie en urofilie onder vallen – allemaal onder de noemer parafilieën in de categorie *seksuele stoornissen en genderidentiteitsstoornissen*. In een BDSM-context zullen vooral aspecten van de diagnoses exhibitionisme, fetisjisme en transvestitisme, seksueel masochisme en sadisme, en voyeurisme lijken voor te komen. Deze diagnoses worden algemeen gedefinieerd als gedurende minstens zes maanden terugkerende intense seksueel opwindende fantasieën, seksuele impulsen of gedragingen die betrekking hebben op (niet-)instemmende personen of objecten, en die het lijden of vernederen van zichzelf of de partner in de hand werken met relationele, beroepsmatige of andere problemen tot gevolg (American Psychiatric Association, 2000, p. 306).

Seksueel masochisme en sadisme.

In de eerste versie van de DSM (1952) was seksueel sadisme een onderdeel van de diagnose ‘seksuele deviantie’, waarbij geen verder onderscheid gemaakt werd tussen verkrachting, aanranding en mutilatie. In de DSM-II (1968) werd masochisme toegevoegd aan de lijst van seksuele afwijkingen. Het duurde tot de DSM-III (1980) eer men effectief diagnostische criteria opsomde om de parafilieën te kunnen definiëren en diagnosticeren, zoals *“Het verschillende keren psychologisch of mild tot verregaand fysisch doen lijden van een (niet-)instemmende partner, om seksueel geprikkeld te raken.”* De DSM-III-R (1987) voegde hieraan toe dat men over een periode van minstens zes maanden terugkerende intense noden en fantasieën moest hebben over reële daden waarbij het slachtoffer psychologisch of fysiek schade toegebracht

---

³ Voor de literatuurstudie van het thema baseerde ik mij in het academiejaar 2010 – 2011 op de DSM-IV-TR. Eind mei 2013 verscheen de DSM-5. Omdat deze tijdens dit schrijven nog niet beschikbaar was, worden in wat volgt de criteria van de DSM-IV-TR gebruikt. Later in dit hoofdstuk komen de aanpassingen m.b.t. de parafilieën in de DSM-5 aan bod.

werd, of dat men zelfs de fantasieën uitageerde waarna deze emotionele onrustigheid veroorzaakten. In de DSM-IV (1994) werden zowel seksuele fantasieën of noden of gedragingen als voldoende beschouwd om tot de bovenstaande diagnoses te komen (First & Pincus, 2002; Hilliard & Spitzer, 2002, in Krueger, 2009). Seksueel masochisme werd in de DSM-IV-TR (2000) gedefinieerd als:

“Gedurende een periode van ten minste zes maanden recidiverende intense seksueel opwindende fantasieën, seksuele drang of gedragingen die handelingen (echte, niet gesimuleerde) met zich meebrengen waarbij betrokkene vernederd, geslagen of vastgebonden of op een andere manier gepijnigd wordt, die lijden of beperkingen in het sociaal, beroepsmatig of ander functioneren veroorzaken.” (DSM-IV-TR, APA, 2000, p308)

De criteria voor seksueel sadisme zijn gelijkaardig, al wordt daar uiteraard vermeld dat de betrokkene opgewonden raakt door het psychisch en lichamelijk lijden (met inbegrip van vernedering) van het slachtoffer, waarbij op basis van de drang gehandeld werd zonder instemming van de partner en de fantasieën duidelijk lijden of relatieproblemen veroorzaakten.

Fetisjisme.

Fetisjisme wordt door de DSM-IV-TR dan weer gedefinieerd als:

“Gedurende een periode van ten minste zes maanden recidiverende intense seksueel opwindende fantasieën, seksuele drang of gedragingen die het gebruik van niet-levende objecten met zich meebrengen (bijvoorbeeld lingerie), die in significante mate lijden of beperkingen in het sociaal, beroepsmatig of ander functioneren veroorzaken. De fetisj beperkt zich niet tot vrouwelijke kledingstukken die bij transvestitisme gebruikt worden, of apparaten die ontworpen zijn voor seksuele genitale prikkeling (bijvoorbeeld vibrator).” (DSM-IV-TR, APA, 2000, p. 306)

Binet vermeldde de term ‘fetisjisme’ reeds in de negentiende eeuw. Daarna volgden onder anderen Von Krafft-Ebing, Ellis en Hirschfield. De klinische en non-klinische aanbidding van niet-levende objecten en/of specifieke lichaamsdelen en secretie als erotische symbolisering van personen vielen volgens hen onder de noemer ‘fetisjisme’. Voor Freud telden de lichaamsdelen en datgene wat men ermee associeert als fetisj: zowel een voet als een schoen, bijvoorbeeld. In de DSM-IV-TR wordt echter een onderscheid gemaakt tussen partialisme, waarbij een deel van het lichaam wordt aanbeden, en fetisjisme, waarbij niet-levende objecten of producten van het lichaam worden geliefkoosd (Kafka, 2010). Fetisjen zijn vaak afhankelijk van een bepaalde tijd en cultuur waarbij verschillende redenen toch kunnen leiden tot eenzelfde fetisjobject. Zo werden in China oorspronkelijk enkel de voeten van concubines, danseressen en minnaressen van leiders afgebonden (Kaplan, 2006: in Bhugra, Popelyuk & McMullen, 2010), maar later werd het een algemene culturele fetisj omdat het de patriarchale controlerende positie van de man ten opzichte

van de kwetsbare, volgzaam vrouw symboliseerde (Ping, 2000). De vergelijkbare fetisj in het Westen is die van vrouwen op torenhoge stiletto's waarin hun voeten eveneens gekneld en gekwetst raken, als teken van fragiliteit en elegantie. Stiletto's zijn iets heel westers, dus deze fetisj zal zich minder snel manifesteren in landen waar men dit fenomeen niet kent en waar het dus ook geen seksuele connotatie kan hebben. De etiologie van een gelijkaardige fetisj verschilt dus over culturen heen (Bhugra, Popelyuk & McMullen, 2010).

Kritiek op de categoriale diagnostiek.

In 1977 gaf onder meer Tallent aan dat parafilieën net zoals homoseksualiteit geschrapt zouden moeten worden uit de DSM aangezien ze meer te maken hebben met persoonlijke seksbeleving dan met ziektebeelden. Stoller (1991) en Berner, Berger & Hill (2003) stelden dan weer dat men aan de hand van de categoriale benadering net vaak tot comorbiditeit van de parafilieën met verschillende stoornissen komt. Masochisme lijkt bijvoorbeeld vaak samen te gaan met angststoornissen, stemmingsstoornissen, de borderline persoonlijkheidsstoornis en de obsessief-compulsieve stoornis, terwijl de diagnose van seksueel sadisme in een forensische setting vaak samengaat met de antisociale en de borderline persoonlijkheidsstoornis. Dit doet vermoeden dat masochisten meer afhankelijk ingesteld zijn, en het prototype sadist stelt dan weer een sluwe eenzaat voor. Toch moet benadrukt worden dat deze resultaten gaan over een forensische populatie, waar nota bene de helft van de individuen die de diagnose 'seksueel sadisme' kregen, helemaal geen mensen zijn die anderen kwaad zouden doen in een andere dan de seksuele context, net zoals een derde van de patiënten met een sadistische persoonlijkheid geen seksueel sadistische activiteiten onderhoudt. Deze bevindingen kunnen dus niet veralgemeend worden naar de niet-forensische populatie BDSM'ers die zogenaamde seksueel deviante handelingen stelt. McConaghy (1999) vond dan ook dat sadomasochisme niet als mentale stoornis geclassificeerd mocht worden, aangezien er geen rechtlijnig verband gevonden werd tussen sm en psychiatrische stoornissen in deze populatie. Al is het wel mogelijk dat er onder de populatie BDSM'ers zogenaamde subklinische individuen vertoeven, omdat echte buitensporigheden niet getolereerd worden in de BDSM-gemeenschap, waardoor men ook heel weinig BDSM'ers terugvindt in die forensische setting (Weinberg, Williams & Moser, 1984; Willemsen & Verhaeghe, 2002). Fink (2005) stelde dan weer dat het belangrijk is om de parafiliediagnoses te behouden om mensen te hoeden voor een gevangenisstraf, en anderen te beschermen tegen zichzelf.

De diagnose van parafilieën aan de hand van de DSM-IV-TR brengt verschillende problemen met zich mee. Er heerst onduidelijkheid over een aantal gebruikte begrippen in de diagnostische criteria. Wanneer kan iets worden bestempeld als 'intens', en waarom ligt de minimumgrens op zes maanden als tijdsduur zonder empirische toetsing? Bovendien laat de betrouwbaarheid van bijvoorbeeld de diagnose 'seksueel sadisme' te wensen over. Marshall vond in 2002 dat de diagnoses onder de categorie parafilieën door een eerste groep forensische psychiaters vooral

gesteld werd bij mensen die niet eens aan de DSM-criteria voldeden, terwijl hij in een tweede studie amper interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid vond, met een kappa van 0.14 (Fedoroff, 2008). Ook het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie raadt aan voorzichtig om te springen met de diagnose op basis van de bovenstaande criteria.

“Instrumenten om seksueel sadisme in te schatten zijn er niet. [...] Zolang er geen goede definitie van seksueel sadisme bestaat, waar brede consensus over is, is een goed assessment eigenlijk ook nog niet mogelijk. Gezien de mogelijk verstrekkende implicaties van een dergelijke diagnose, lijkt het voorlopig beter er helemaal van af te zien. Alleen wanneer de vermoedens heel sterk zijn, kan misschien met veel terughoudendheid seksueel sadisme gesuggereerd worden.” (www.efp.nl)

Omdat de diagnostische waarde van deze categoriale diagnose heel twijfelachtig is, kan men volgens sommige onderzoekers misschien beter definitief overschakelen op een volledige dimensionale diagnose die rekening houdt met seksuele spanning, het niveau van agressie dat gebruikt wordt, enzovoort. Dit zou ook een grotere hulp betekenen in de behandeling van plegers van zedendelicten (Krueger, 2009). De ICD-10 bestaat bijvoorbeeld eerder uit een dimensionale dan categoriale benadering, waarbij men de criteria van sadisme en masochisme samenneemt. De diagnose ‘sdomasochisme’ valt onder de algemene noemer ‘stoornissen van seksuele voorkeur’, waarbij men wel aangeeft dat sommige sdomasochistische elementen ook in vormen van zogenaamde conventionele seks voorkomen. Bovendien wordt een onderscheid gemaakt tussen sdomasochistisch gedrag met een seksuele ondertoon, en sdomasochisme gemotiveerd door wreedheid of woede in een seksuele context. In de beschrijving wordt vervolgens verder gespecificeerd of het om sadisme of masochisme gaat (Krueger, 2009; Berner, Berger & Hill, 2003; Fedoroff, 2008). Fetisjisme wordt in de ICD-10 beschreven op vrijwel dezelfde manier als in de DSM-IV-TR, hier wordt partialisme echter niet specifiek vermeld (Kafka, 2010).

De verschillende benaderingen van het concept zorgen voor verwarring binnen de gezondheidszorg en literatuur. Bovendien vergeet men vaak dat die criteria gebaseerd zijn op een seksueel deviante populatie in de forensische sector. Daardoor wordt sdomasochisme snel gelinkt met (relationeel) geweld en zedendelicten, terwijl dit verband in realiteit absoluut niet causaal is (Fedoroff, 2008). De categoriale leidraden krijgen het verwijt stigmatiserend en discriminerend te zijn tegenover individuen die aan een alternatieve seksuele beleving doen (Moser, 2001; Wright, 2006). Het woord parafiel suggereert namelijk dat er zoiets bestaat als dé normofiel: hij of zij die een ‘heteronormatief’ leven leidt: heteroseksueel, in het huwelijk, monogaam, niet-commercieel, bij koppels en huiselijk. Heteroseksuele georiënteerde procreatie wordt gelijkgesteld met humaniteit (Champion, 2010; in Van de Wouwer, 2011). BDSM-gedragingen en gevoelens wijken af van die norm dus liefhebbers worden gezien als psychisch ziek, hun gedragingen als onmenselijk. In Zweden werden om die reden travestieën, fetisjisme en sdomasochisme reeds verwijderd van de lijst met mentale stoornissen (Krueger, 2009). Sommige BDSM’ers beginnen door zo’n diagnose pas echt te

lijden. Mensen zijn erdoor hun job verloren en het hoederecht over hun kinderen, worden slachtoffer van discriminatie, enzovoort (Kleinpatz & Moser, 2005; NCSF-survey, 1998, beide in Yost, 2010; Ridinger, 2006; Wright, 2006). Liefhebbers werden vanwege deze levensstijl zelfs al opgesloten of geïnterneerd (Langdridge, 2006). Volgens Yost (2010) wijst dit op anti-sm-bias in het juridische systeem. Er is nood aan erkenning, begrip en respect voor ieders identiteitsontwikkeling en het juridische systeem kan hierin het best de eerste stap zetten door in plaats van BDSM'ers te veroordelen, in de vorm van psychopathologie en sancties, hen te erkennen. Dit is echter een visie die niet door alle BDSM'ers geïdealiseerd wordt. Sommigen voelen die nood tot maatschappelijke erkenning niet, en willen gewoon privé mogen doen wat ze willen met een daarmee instemmende partner (Langdridge, 2006).

DSM-5: enkel de ongelukkige BDSM'er is psychisch ziek.

De nieuwe DSM-5 (APA, 2013) verandert de naamgeving van de categorie parafilieën naar *parafiele stoornissen*. Deze categorie omvat de volgende acht diagnoses: exhibitionistische stoornis, fetisjistische stoornis, frotteuristische stoornis, pedofiele stoornis, seksueel masochisme stoornis, seksueel sadisme stoornis, transvestisme stoornis en voyeuristische stoornis. Met deze naamswijziging erkent men dat de meeste mensen met een atypische seksuele voorkeur of parafilie daarom nog geen psychische stoornis hebben. Om vervolgens tot een diagnose over te kunnen gaan, moeten anderen of de patiënt zelf lijden onder deze specifieke seksuele voorkeur. Gelukkige BDSM'ers hebben met andere woorden geen psychische stoornis, maar ongelukkige BDSM'ers wel. Enkel een verandering in naam zal het idee dat BDSM pathologisch is, niet verhelpen. En dat terwijl de combinatie van seksuele beleving en pijnstimulatie in sommige periodes en culturen niet als abnormaal beschouwd werd. In het oude Egypte werden reeds vormen van BDSM beoefend, en ook de alomgekende Kama Sutra ziet de inductie van pijn als een aanvaardbare manier om extra prikkels te veroorzaken. De nagels eens sporadisch in de rug planten en bijten op allerhande plekken maken zelfs deel uit van het voorspel in de conventionele seksuele verhouding, waarbij de geïnduceerde pijn werkt als een seksuele stimulus (Kinsey, 1953, in Weinberg, Williams & Moser, 1984). Ook Levitt vond in 1971 dat de psychofysiologische prikkeling die pijn ontlokt deel uitmaakt van de seksbeleving bij een zogenaamde 'normale' populatie. Voordat sadomasochisme in de DSM geïntroduceerd werd, had niemand er speciaal aandacht voor en werd het niet eens beschouwd als een zonde (Weinberg, Williams & Moser, 1984).

Meer recente studies naar BDSM suggereren bovendien dat BDSM'ers niet geestelijk ziek zijn. Wismeijer en Van Assen publiceerden in mei 2013 na een onderzoek naar psychologische karakteristieken bij 902 BDSM'ers en 434 niet-BDSM'ers, dat BDSM'ers psychisch niet heel erg verschillen van niet-BDSM'ers. Daar waar er wel verschillen te zien waren, zouden deze zelfs in het voordeel van de BDSM'er zijn. Hoewel ze minder hoog scoorden op altruïsme, zouden liefhebbers van BDSM zich bewuster zijn van hun seksuele verlangens, meer extravert, meer consciëntieus en

minder neurotisch zijn. Ze staan ook meer open voor nieuwe ervaringen, zijn minder gevoelig aan angst voor afwijzing dan niet-BDSM'ers, de vrouwelijke BDSM'ers hadden meer vertrouwen in hun relatie, scoorden minder hoog op de nood aan goedkeuring en waren minder angstig gehecht in vergelijking met de groep niet-BDSM'ers. Degenen die zichzelf de dominante rol toeschreven, scoorden het hoogst op gehechtheid. De populaire assumptie dat de voorkeur voor BDSM het resultaat zou zijn van een geschiedenis met (seksueel) traumatische ervaringen of onveilige gehechtheid (Taylor & Ussher, 2001), wordt door de data van deze onderzoekers niet gesteund. Ten slotte lag ook het subjectieve welbevinden hoger in de groep BDSM'ers. Deze bevindingen bevestigen eerder onderzoek van onder andere Richters et al. (2008), Connolly et al. (2006) en Sagarin et al. (2009). Wismeijer en Van Assen besluiten dan ook dat er geen enkele indicatie is om te stellen dat aan BDSM doen een uitdrukking zou zijn van psychopathologie. Zij staven Newmahrs (2010) visie dat BDSM eerder gezien moet worden als een lifestyle en vorm van vrijetijdsbesteding en opperen dat BDSM-gerelateerde stoornissen uit de DSM-5 zouden moeten verdwijnen. Zou het kunnen dat de publieke opinie eerder dan wetenschappelijke evidentie de hoofdreden is waarom BDSM-gerelateerde parafilieën nog steeds vermeld staan in de DSM-5?

De complexiteit van de psychoanalytische perverse structuur.

Differentiaaldiagnostiek.

De klassieke psychiatrische diagnostiek onderscheidt achtereenvolgens de neurotische, psychotische en perverse structuur, die elk een specifieke verhouding van het subject tot de Ander representeren (Verhaeghe, 2002). Perversie treft men minder vaak aan in de praktijk (Kinet, 2002), meestal botst men op neurotische patiënten met perverse trekken. Het is niet altijd evident om de structuren van elkaar los te koppelen, aangezien beide diagnoses op het eerste gezicht een aantal kenmerken gemeenschappelijk hebben. Empirische studies geven immers aan dat sadomasochistische, homoseksuele, voyeuristische, fetisjistische, pedoseksuele en andere fantasieën inherent zijn aan menselijke seksualiteit, los van persoonlijkheidsstructuur en geslacht (Crépault & Couture, 1980; Gray, 2003, in Declercq, 2008). Zo reageerde bijvoorbeeld ook 25% van de proefpersonen uit een 'normale' populatie met opwinding bij pedofiele stimuli (Looman, 1995). Bovendien werd er geen enkelvoudig causaal verband gevonden tussen de deviante seksuele fantasieën en deviant seksueel gedrag (Hall, 1990, in Declercq, 2008). Zowel gedachten als gedrag kunnen op zich volstaan om een perverse structuur te diagnosticeren, en deviant seksueel gedrag impliceert dus niet noodzakelijk een perverse structuur maar wijst vaker in de richting van perverse trekken. Die schijnen overigens hand in hand te gaan met narcisme, borderline of toxicomanie (Kinet, 2002).

Enkele algemene kenmerken typeren de perverse structuur. Zo handelt de klassieke pervers volgens een pregenitaal scenario dat stevast op een compulsieve manier uitgeageerd wordt. Ook bij de

dwangneurotische seksualiteit wordt een min of meer vastliggend scenario keer op keer herhaald. Deze manifestatie heeft dus de allures van een perverse structuur, maar is het niet aangezien de dwangneuroticus de wet en autoriteit buiten zichzelf wél erkent. Dit zorgt automatisch voor een limitering van het genieten en een bestendiging van het verlangen (Verhaeghe, 2002). Niet de gedachten met betrekking tot seksueel deviante taferelen maar de structuur – de verhouding tegenover het tekort en de 1e Ander – zal bepalen of en hoe de seksuele deviantie zich uit (Declercq, 2008). Zo zal de pervert angst en spanning ervaren wanneer hij moet afwijken van het zich herhalende rigide patroon, omdat hij botst op het falen in het symboliseren van het traumatische Reële. Dit zou betekenen dat een vroegkinderlijk trauma aan de basis ligt van de perverse structuur. Eshel (2005) stelt dat de meest extreme vormen van perversie hun oorsprong vinden in wanhopige pogingen om trauma's uit de vroege kindertijd het hoofd te bieden, waarbij zowel psychisch als fysiek geweld en misbruik gepleegd werden door de primaire verzorgers. De perversie vormde met zijn massieve splitsing van het ego en de dissociatie dan de oplossing bij uitstek om te overleven. Het trauma uit het verleden wordt verdraaid naar een perverse scène in het heden die voor opwindning zorgt in plaats van angst, en wordt een pervers rigide ritueel dat op zich de pijn niet doet verdwijnen. Het symptoom mislukt aangezien het trauma niet overwonnen of verdraaid kan worden.

Net zoals Winnicott (1986, in Eshel, 2005) in *Fear of Breakdown* stelt dat extreme psychosen de dissociatie als defensiemechanisme gebruiken opdat het subject niet volledig uit elkaar zou vallen, vindt Eshel dat ook de perversie niets anders is dan een oplossingspoging om te ontsnappen aan de pijnlijke waarheid uit het verleden, via de splitsing, externalisatie en de compulsieve seksuele acting-out. Extreme perversie heeft volgens de auteur weinig te maken met het relatief brave verhaal over Oedipus maar valt eerder te situeren in de wereld van Pentheus, waar transvestitisme, voyeurisme, exhibitionisme, sadomasochistisch geweld en kannibalistische moord aan bod komen. Ik wil hieraan toevoegen dat niet verondersteld mag worden dat elk slachtoffer van zo'n extreem vroegkinderlijk trauma daarom later de actieve daderrol zal opnemen, maar vaak wordt in onderzoek gevonden dat daders vroeger zelf het slachtoffer waren van misbruik. Ook van BDSM'ers wordt dit vaak verondersteld, wellicht in een poging het voor de neuroticus bevreemdend werkende gedrag te verklaren. De confrontatie met de perverse act confronteert de neuroticus immers met zijn eigen verdeeldheid en veroorzaakt zowel afkeer als fascinatie. De neuroticus gaat er verkeerdelijk van uit dat de pervert extra geniet en doet wat de neuroticus niet durft. In realiteit zit de pervert echter vast in zijn rigide compulsieve patroon, en voelt hij zich allesbehalve vrij. Hij moet de perverse handelingen stellen, en heeft hier absoluut geen controle over. Helaas gaan hier achteraf ook vaak gevoelens van schaamte, schuld en zelfs walging mee gepaard. Het is een extreem verdeeld subject dat hierdoor niet zelden in een depressie verzeild geraakt (Willemsen & Verhaeghe, 2002).

Ook de machtsverhouding speelt een niet te verwaarlozen rol in de perverse structuur, en die wordt niet enkel geëtaleerd aan de hand van perverse daden. Ook door zijn theorie te verheerlijken en promoten zal de pervers de controle over de wereld trachten te krijgen. Hij zal ons vertellen hoe we de ultieme bevrediging kunnen bereiken aangezien wij volgens hem een rem zetten op onze seksualiteit. Het mag dan ook niet verwonderen dat de pervers vaak terug te vinden is in artistieke middelen waar hij maar al te graag zijn publiek voorziet van de nodige hersenspinsels omtrent zijn wetten en genot, iets wat de pervers tegelijk sterkt in zijn veronderstelling dat wat hij doet niet afwijkt van het normale: anders was er doorheen de geschiedenis toch niet zoveel kunst rond perverse thema's gemaakt (Declercq, 2008)? Voorbeelden van individuen met een perverse structuur die hun idealen met het grote publiek delen zijn legio: Von Sacher-Masoch schrijft over masochisme, De Sade over sadisme, Matzneff over pedofilie, net als Ad Van Den Berg die de drijvende kracht achter de pedofielenvereniging Martijn was.

Comorbiditeit van psychopathie met specifieke seksuele devianties is eerder uitzondering dan regel. De psychopaat wordt in tegenstelling tot de pervers ook niet gedreven door een specifieke seksuele voorkeur, maar eerder door de nieuwe kick die seksueel geweld tegenover bijvoorbeeld een gemakkelijk te bereiken niet-instemmende met zich zal meebrengen. Hij moet hetzelfde scenario niet compulsief uitageren. Een pervers daarentegen zal doorgaans geen geweld gebruiken om te krijgen wat hij wil, omdat dit niet te rijmen valt met de theorie dat hij het object van verlangen van de ander is. De pervers is dan ook in staat zich te hechten en sociale banden aan te gaan, en zich aan gedragscodes en loyaliteiten te houden. Vereniging Martijn is hier een excellent voorbeeld van. Het doet denken aan een soort zelfhulpgroep: pedofielen verenigen zich om uit het sociale isolement te komen dat onlosmakelijk samenhangt met hun geaardheid. Sommige BDSM'ers – ongeacht de structuur – sluiten zich eveneens aan bij een vereniging om ervaringen en gevoelens uit te wisselen aangezien zij dit vaak nergens anders kunnen. Zij gaan echter ook samen fantasieën uitageren, iets wat bij pedofielen uiteraard geen goed idee lijkt. Vrijwel het enige dat de psychopaat en pervers gemeen hebben, is dat de verantwoordelijkheid voor seksueel misbruik bij de ander gelegd wordt. De pervers gelooft oprecht dat hij enkel maar deed wat de ander van hem verlangde, en de psychopaat zal dit slechts als excuus gebruiken om zichzelf goed te praten en de ernst van de situatie te minimaliseren (Declercq, 2008). Meltzer stelt voorop dat de psychopathie zijn oorsprong kent in de perversie, maar benadrukt dat beide structuren een verschillende overdracht tot stand zullen brengen in analyse (Sánchez-Medina, 2002). Purcell (2006) ziet de perversie dan weer als een geseksualiseerde vorm van een narcistische objectrelatie, waarbij de defensieve en destructieve aspecten van de weerstand duidelijk te herkennen zijn in de overdracht. Het is dan ook belangrijk de verschillen en gelijkenissen in die psychodynamiek te herkennen in de praktijk, om de perverse structuur van psychopathie en de minder complexe narcistische trekken te kunnen onderscheiden.

Het belang van de 'naam-van-de-vader'.

Diagnoses worden gesteld op basis van het spreken. De verhouding tot de taal en de Ander is allesbepalend, de vaderlijke functie speelt een cruciale rol. De neurose veronderstelt de werking van de 'naam-van-de-vader', die wordt verdrongen bij elk verlangen dat door het Über-ich als ongepast bevonden wordt. Een gedachte wordt verbannen uit het bewuste en losgekoppeld van het affect dat men blijft voelen. Soms komt een stukje van dat verlangen naar boven in het bewuste aan de hand van de typische lapsussen, dromen en symptomen in het Reële, en stelt de neuroticus zich de vraag waarom hij zich zo angstig of schuldig voelt zonder exact te weten waarom. Dit laatste aspect vinden we eveneens terug bij subjecten met de perverse structuur (Willemsen & Verhaeghe, 2009).

De psychoticus verwerpt dan weer de 'naam-van-de-vader', een volgens Lacan fundamenteel aspect van de symbolische orde waardoor die volledig buitengesloten wordt. Het 'verlangen-van-de-moeder' is allesoverheersend en eist het kind volledig op terwijl de vader er niet in slaagt de duidelijke grens te trekken. De psychoticus valt volledig samen met het Imaginaire en het Reële, waarbij geen onderscheid bestaat tussen subject en object. In tegenstelling tot de twijfelende neuroticus is de psychoticus net zoals de pervers overtuigd van zijn gelijk, hij heeft de waarheid in pacht. Ook kunnen ze alle twee laten verstaan dat wat ze doen van bovenaf geregeld is en dat zij enkel uitvoeren, waardoor enige vorm van schuld afwezig lijkt.

In de perverse structuur ten slotte, wordt de wet geloofend. Ze wordt enerzijds erkend maar anderzijds gaat men er tegenin en wordt de realiteit miskend. Concreet betekent dit dat een gedachte gekoppeld aan een waarneming als het ware wordt weggedrukt. Het subject valt zowel samen met de Ander als dat hij er van gesepareerd is, identificeert zich met het imaginaire object van moeders verlangen (Lacan, 1966, in Kinet, 2002), en raakt dus erg verdeeld. In tegenstelling tot de neuroticus ligt de pervers niet wakker van een fundamentele vraag als 'Wie ben ik?' – hij is er namelijk van overtuigd dat hij het genot *is* dat de Ander ontbreekt.

De perverse manier van denken en de (tegen)overdracht.

Auteurs die rapporteren over de behandeling van perverse subjecten laten niet zelden blijken dat dit therapeutisch proces op een bepaald moment vrijwel onmogelijk leek door hun eigen verdeeldheid en de daarmee gepaard gaande gevoelens na allerlei (passieve) provocaties van hun cliënten, zoals het beledigen van de analyticus, het niet komen opdagen tijdens sessies, ongemotiveerd en ongeïnteresseerd lijken, enzovoort. Ook pogingen om de analyticus te choqueren en te exciteren met het zelfverklaarde immorele ideaal zijn niet zeldzaam, in de hoop dat de therapeut uit zijn rol zou vallen (Chasseguet-Smirgel, 1984; Eshel, 2005). Het geduld van de analyticus kan aanzienlijk op de proef gesteld worden door die narcistische en perverse weerstand

(Purcell, 2006), waarbij tegenoverdracht massaal kan opduiken: tegelijk het (ver)oordelen en de nieuwsgierigheid naar dit curiosum achterwege laten, en blijvend begrip opbrengen voor de patiënt is dan helemaal niet meer zo evident. Wanneer de tegenoverdracht bovendien vermeden of onderdrukt wordt, zullen de perverse weerstandsmechanismen alleen maar bevestigd worden (Purcell, 2006; Meltzer, 1973, in Sánchez-Medina, 2002).

“His sexual sadism – and, importantly, in his mind my sexual masochism – made it impossible for me to provide for him the help he needed. [...] Mr. B’s fantasy of his sadistic pleasure and my complementary masochistic excitement is a succinct expression of a core transference-countertransference configuration that, when actualized in enactments, was unconsciously a powerful gratification, a stabilizer of perverse dynamics, and a resistance to analytic understanding.”
(Purcell, 2006, p. 113)

De perverse overdracht is dus niets anders dan een defensieve weerstand tegen het analytische proces, waarbij het voornaamste doel het aanvallen van de kennis – en dus ook de waarheid – is, opdat de analytische verhouding volledig geperverteerd raakt (Sánchez-Medina, 2002). Meltzer definieert het perverse denken als *“het product van een pervers deel van de persoonlijkheid, dat in het psychoanalytische proces doet uitschijnen dat er naar de waarheid toe gewerkt wordt terwijl de analyse in realiteit leidt naar bedrog.”* Die manier van denken vinden we overigens eveneens terug als een defensiemechanisme tegen de psychose (Glover, 1933, in Sánchez-Medina, 2002), en ze kan evengoed voorkomen binnen de neurose (Kernberg, 1989, in Sánchez-Medina, 2002). De perverse defensiemechanismen kunnen dus bij elke patiënt geobserveerd worden, al lijken ze zich sterker te manifesteren bij patiënten met de perverse structuur (die ook seksueel perverse handelingen stellen) alsook bij psychopaten en verslaafde mensen. De verhouding tegenover het Symbolische, de taal, wordt eveneens gekenmerkt door een pervertering. ‘Ja’ en ‘neen’ zijn steeds verwisselbaar, vandaar het notoire gevoel dat de pervers volkomen onbetrouwbaar is (Verhaeghe, 2002).

Het perverse scenario: passief-actiefomkering.

Therapeutisch gezien probeert men mensen met een perverse structuur in de forensische sector vaak een normaal Über-ich aan te meten via eenvoudige conditionering, maar men neemt hierbij de onderliggende psychologische structuur niet in acht. Hierdoor hervallen heel wat mensen in hun oude gewoontes. Toch heeft ook psychoanalyse geen eenduidige oplossing voor dit probleem. De perversie moet steeds bestudeerd worden binnen drie generaties waarbij de moeder, haar object – zijnde de zoon of de dochter – en het object van die laatste achtereenvolgens de hoofdrol spelen. Zowel de mannelijke als vrouwelijke pervers heeft als doel de actieve controle te krijgen over de originele symbiotische verhouding met de Ander, om de originele situatie van *jouissance* zonder limiet terug te installeren. De mannelijke pervers zal zichzelf echter presenteren als het object van genot van de Ander terwijl de vrouwelijke pervers de ander definieert als het object dat háár tekort

moet invullen, een rol die ze in de schoenen van het kind schuift. Dit illustreert waarom de perverse structuur minstens drie generaties nodig heeft om tot stand te komen, dan pas is de cirkel rond (Verhaeghe, 2001). Men moet zich eveneens te allen tijde bewust zijn van het feit dat de pervert hem of haar een bepaalde positie binnen het perverse scenario zal toekennen: die van de machteloze buitenstaander of zelfs de rol van het passieve object, a. De actieve performer wil de pervert ditmaal immers zelf spelen. De analyticus moet de overdracht in het therapeutische proces op die manier trachten te sturen dat de pervert het gevoel krijgt dat hij ditmaal niet in de functie van object a geduwd wordt. Het meteen proberen opbouwen van een vertrouwensrelatie is bij deze cliënten dan ook onontbeerlijk, aangezien dit de installatie van de Ander die hen níet gebruikt voor het eigen verlangen betekent. De analyticus beantwoordt zijn toegewezen rol als *sujet-supposé-savoir* beter niet met een verondersteld weten, maar met het verlangen van de analyticus. Dit verlangen viseert geen genezing of aanpassing maar het opduiken van een subjectieve waarheid, waarbij een opening gecreëerd wordt waarin het subject kan en mag verschijnen (Desoria, in Vander Vennet, niet gepubliceerde tekst *Institutie en overdacht*). Eenmaal woorden gewisseld worden door onderzoeker en onderzochte en het spreken begint, kan immers ook dynamiek en overdracht op gang gebracht worden. Lacan verwoordt dit als volgt: “*Dès qu’il y a quelque part un sujet supposé savoir, il y a transfert*” (Baas & Zaloszc, 1988, in Declercq, 2008). Wanneer de therapeut hierin slaagt, zullen tegelijk de angst en de depressie van de pervert naar boven komen, waarna de psychoanalytische kuur echt mogelijk is (Verhaeghe, 2001).

De finaliteit van de behandeling valt niet eenduidig te definiëren, aangezien het volledig genezen en afmeten tegen de maatschappelijke ‘norm’ van seksueel gedrag hier nagenoeg onmogelijk lijkt. Zachary (1997) spreekt alleszins van vooruitgang indien de nood om de perverse gedachten actief uit te ageren gereduceerd wordt, terwijl de oorzakelijkheid van de gevoelens en het perverse gedrag beter begrepen wordt en bovendien uitgedrukt kan worden in woorden in plaats van in acties.

DEEL II

METHODE

Kwalitatief exploratief onderzoek

Onderzoeksmethode.

Tot op heden werd er geen onderzoek gedaan in Vlaanderen naar de betekenis van BDSM voor de beoefenaars ervan. Er werd geopteerd voor een exploratieve studie om dit complexe fenomeen zo breed mogelijk te verkennen. Het betreft een kwalitatief onderzoek waarin de subjectieve betekenisverlening van BDSM'ers centraal staat. Vertrouwen in en interactie met de onderzoeker bleken onontbeerlijk voor het delen van hun beleving, ervaringen en kennis. Een participerende invalshoek was bijgevolg zinvol om directe waarnemingsgegevens op een spontane manier te verzamelen in de natuurlijke setting van mijn participanten. Tegelijk was ik mij bewust van de noodzakelijkheid van objectiviteit in dit soort onderzoek (Marecek, 2003). Een voortdurend bewust zijn van reflexiviteit bleek een niet uit het oog te verliezen concept bij deze kwalitatieve dataverzameling (Malterud, 2001; Giacomini & Cook, 2000; Pope & Mays, 1999; in Netwerk Kwalitatief Onderzoek AMC – UvA, 2002). Van bij het begin besteedde ik daarom aandacht aan de invloed die de vooropgestelde onderzoeksvragen, de gelezen literatuur, mijn persoonlijke opvattingen rond het thema en mijn aanwezigheid konden hebben op wat ik waarnam en onderzocht. Ik benaderde het onderzoeksveld en haar populatie met een open houding en zonder vooroordelen. Door mezelf overal aan te kondigen als onderzoeker en activiteiten te weigeren die niets zouden bijdragen aan mijn onderzoek, bleef er toch een duidelijke grens bestaan tussen mij en de populatie die ik onderzocht.

Steekproef.

Ik trachtte een zo breed mogelijke waaier aan respondenten te rekruteren voor dit exploratieve onderzoek. Dat gebeurde sneeuwbalgewijs via rechtstreekse en virtuele contacten met BDSM-liefhebbers in Vlaanderen. Na verkennende gesprekken rond het onderwerp met leden van studentenvereniging Kajira⁴ ging ik naar een BDSM-avond georganiseerd door JongBDSM⁵, een vereniging voor mensen tot 35 jaar. Dankzij de steun van de jongere generatie BDSM'ers kon ik gemakkelijker toenadering zoeken tot meer ervaren beoefenaars die bijvoorbeeld in het Fetish Café⁶ te Antwerpen vertoeven. Ik lanceerde mijn oproep via verschillende mediums (zie bijlage A). De uiteindelijke selecte steekproef respondenten in dit onderzoek bestaat uit meerderjarige leden

---

⁴ www.kajira.ugent.be

⁵ www.jongBDSM.be

⁶ www.fetish-cafe.com

van Vlaamse BDSM-verenigingen, mensen die aanwezig waren op BDSM-praatafonden in Vlaanderen, mensen met een profiel op Fetlife⁷, Twitter, Facebook en/of twee Nederlandstalige BDSM-fora⁸ en respondenten die door anderen ingelicht werden over dit onderzoek. Ik heb de afgelopen twee jaar contact gehad met zo'n 140 beginnende en ervaren BDSM'ers, waarvan er uiteindelijk 88 deelnamen aan de formele dataverzameling. Daarvan zijn zeven respondenten Nederlanders die hetzij rechtstreeks, hetzij virtueel actief zijn binnen de BDSM-scene in Vlaanderen. De meeste respondenten komen uit Oost-Vlaanderen, Antwerpen en West-Vlaanderen. Het feit dat de focusgroepen plaatsvonden in Gent speelt hierbij ongetwijfeld een grote rol. De verdeling van de respondenten in Vlaanderen en Nederland staat weergegeven in tabel 1.

Tabel 1. Verdeling respondenten in Vlaanderen en Nederland (n = 88)

Provincie	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Antwerpen	Vlaams-Brabant	Limburg	Nederland
Aantal respondenten	33	16	20	6	6	7

De steekproef bleek gevarieerd qua leeftijd, geardheid, opleiding en beroepscategorieën. Hoewel er heel wat vrouwen actief zijn in het verenigingsleven in Vlaanderen, namen dubbel zoveel mannen deel aan het onderzoek. Mensen van een andere etniciteit lijken minder sterk vertegenwoordigd in het verenigingsleven, en gingen ook niet in op mijn vraag naar deelname aan dit onderzoek. Wellicht beleven zij BDSM omwille van religieuze of andere redenen niet of uitsluitend in de privésfeer, waardoor ik deze groep minder goed kon bereiken. De groep respondenten omvat geen commerciële beoefenaars. Dit zijn mensen die BDSM-gerichte diensten verlenen tegen betaling. Ik contacteerde een aantal van hen, waarna zij aangaven dat BDSM voor hen enkel werk betekende en zij om die reden niet wensten deel te nemen. Er zijn commerciële meesters en meesteressen die zelf van BDSM houden, maar ook zij reageerden helaas niet op mijn oproep om mee te werken aan dit onderzoek.

Van alle deelnemers schreven 37 mensen zichzelf de rol van onderdanige toe. Verder namen er nog 21 dominanten, 26 switches, 2 loutere fetisjisten en 2 loutere sadomasochisten deel aan het onderzoek. Bij heel wat respondenten werden fetisjen en sadomasochisme echter aangegeven naast bovenvermelde andere rol(len)⁹. In totaal vermeldden 44 respondenten minstens één fetisj, en 13 mensen gaven expliciet aan te houden van sadomasochisme aan zich. De leeftijd van de

⁷ Fetlife is een sociale netwerksite voor de BDSM-community over de hele wereld. www.fetlife.com

⁸ www.samarium.nl en www.BDSMzaken.be

⁹ Vaak gebruikte terminologie en de betekenis van rollen die men in een BDSM-context aanneemt, worden beschreven in het eerste deel van de thematische analyse.

participanten ligt verdeeld tussen de 19 en 58 jaar. Bijna de helft van de deelnemers aan dit onderzoek rapporteerde ervaring met hulpverlening. Deze gegevens zijn terug te vinden in tabel 2.

Naarmate het onderzoek op zijn einde liep, werd me duidelijk dat er weinig tot geen nieuwe informatie meer werd toegevoegd aan het reeds verworven datamateriaal met betrekking tot dominantie, submissie en sadomasochisme. Deze verzadiging indiceert dat de steekproef respondenten alleszins voldoende groot is om correct over deze aspecten van BDSM te rapporteren. De moeilijkste groep om te bereiken bestond uit mensen die uitsluitend bezig zijn met fetisjisme, waarbij men vaak te kennen gaf zelfs binnen de BDSM-gemeenschap schroom te voelen over deze voorkeur. Fetisjisme is echter een boeiend, complex thema dat ongetwijfeld verder onderzoek verdient. Ik kom hierop terug in de conclusie.

Tabel 2. Kenmerken van de deelnemers¹⁰

Rol binnen BDSM	Geslacht of genderidentiteit	Leeftijd	Ervaring met hulpverlening	Fetisjisme en/of bondage	Sadomasochisme, sadisme of masochisme
Onderdanig N = 37	vr = 18 m = 16 tr* = 1 tg** = 2	[19 – 58] Gemiddeld 34 jaar	19	17 5 vr, 9 m, 1 tr, 2 tg	3 2 vr, 1 m (masochisten)
Dominant N = 21	vr = 4 m = 17	[21 – 42] Gemiddeld 30 jaar	10	9 1 vr, 8 m	4 1 vr, 2 m (sadisten) 1 m (masochist)
Switch N = 26	vr = 6 m = 19 tr = 1	[21 – 54] Gemiddeld 24 jaar	10	15 5 vr, 10 m	4 1 vr (masochist) 1 vr, 2 m (somasochisten)
Louter fetisjist N = 2	m = 2	Gemiddeld 25 jaar	2	2	/
Louter somasochist N = 2	m = 2	Gemiddeld 27 jaar	1	2	2 2 m (somasochisten)
Totaal N = 88	56 mannen 28 vrouwen 2 travestieten 2 transgenders		42	45	13

*Tr = travestiet, **Tg = transgender

¹⁰ Om de anonimiteit van de deelnemers te verzekeren, verdwenen een aantal zaken uit de oorspronkelijke tabel voor het online kunnen delen van deze studie.

Onderzoeksinstrumenten en procedure.

Omdat triangulatie de validiteit en betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten waarborgt en vergroot, maakte ik gebruik van verschillende methoden om informatie te verzamelen (Stiles, 1993; Boeije, 2005). Individuele gesprekken, participerende observatie, documentanalyse, sociaal netwerken op Fetlife, focusgroepen en open vragenlijsten kwamen achtereenvolgens als methoden aan bod. Iedereen die mij live of virtueel gesproken heeft, is op de hoogte gebracht van mijn aanwezigheid in het kader van een onderzoek aan de UGent over BDSM in Vlaanderen. Zoals eerder aangegeven gebeurde de allereerste kennismaking met het onderwerp, de onderzoekscontext en de deelnemers door middel van individuele gesprekken met BDSM'ers en participerende observatie waarbij ik aandacht schonk aan verbaal en non-verbaal gedrag op praatavonden en BDSM-avonden. Wie neemt voornamelijk het woord en op welke manier wordt er gesproken? Hoe gedraagt een onderdanige zich die net terechtgewezen werd? Probeert de dominant daarbij de aandacht te krijgen van andere aanwezigen om zijn of haar status te verhogen? Hoe reageren aanwezigen op kreten van een spelend koppel? Enzovoort. Ik vertrok met een notitieboekje naar BDSM-avonden, zodat ik tijdens individuele gesprekken of nadien enkele bevindingen kon neerschrijven. Tijdens de analyse kon ik via het doorbladeren daarvan terugblikken op gemaakte keuzes, en achteraf het hele onderzoeksproces voor mezelf evalueren. Mijn rol als participerende observator heeft een positieve invloed gehad op de volgende methoden in dit onderzoeksproces. Als ik mij enkel buiten de natuurlijke setting en afstandelijk gepositioneerd had, dan zou het veel moeilijker geweest zijn om mensen te vinden die graag hun vertrouwen en tijd aan dit onderzoek zouden geven door het deelnemen aan focusgroepen of het invullen van een open vragenlijst.

Op Fetlife kon ik niet alleen mijn oproep naar respondenten posten (zie bijlage A), maar ook chatten met BDSM'ers en het doen en laten van BDSM'end Vlaanderen met een Fetlifeprofiel meevolgen. Heel wat mensen schrijven hun ervaringen en emoties neer in *writings* op hun openbaar profiel. Ik werd lid van een aantal interessante groepen op Fetlife, waardoor ik discussies over BDSM-minded, persoonlijke en maatschappelijke thema's kon volgen. Dit heeft me geholpen om beter te begrijpen hoe BDSM-liefhebbers leven, nadenken, emoties uiten en converseren met elkaar. Gaandeweg werd duidelijk welke thema's door de respondenten als belangrijk beschouwd werden, en waarrond verdere bevraging zinvol zou zijn. Het opstellen van een topiclijst voor de focusgroepen baseerde ik op die afwisseling van dataverzameling en -analyse. Ik toetste de topiclijst eerst af tijdens informele gesprekken met een aantal BDSM'ers. Respondenten gaven daarbij aan dat een groot deel van de geselecteerde thema's representeerde waar liefhebbers zelf mee zitten of over nadenken.

Ik organiseerde uiteindelijk tien avonden focusgroepen in Gent, waarvan er negen ingevuld raakten, in een lokaal van de UGent waar de anonimiteit van de respondenten verzekerd werd. Semigestructureerde gesprekken bieden de mogelijkheid om een rijke dataset te verzamelen en zijn

dus uitermate geschikt voor exploratief onderzoek (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). Ik verkoos focusgroepen boven individuele interviews, om zoveel mogelijk ideeën rond het thema te genereren. Er werd telkens drie uur gediscussieerd over een aantal aspecten van BDSM die betrekking hebben op de vooropgestelde onderzoeksvragen, waarbij er een vaste volgorde aan thema's werd aangehouden. Desondanks bestond de mogelijkheid om uit te weiden over een bepaald onderwerp, of nieuwe thema's te verbinden aan datgene wat besproken werd. Daardoor kon ik op een flexibele manier nog dieper ingaan op de beleving, motieven, ervaringen, barrières en betekenisverlening van BDSM-liefhebbers (Smith, 1995). De deelnemers aan de focusgroepen werden ingedeeld volgens de (hoofd)rol die ze zichzelf toeschreven, omdat ik op die manier zowel antwoorden en dynamieken binnen als tussen de groepen kon vergelijken. Zo ontstonden er avonden voor onderdanigen, dominanten, koppels, switches en fetisjisten. (Sado)masochisten kwamen voor in de verschillende categorieën. Ik paste de voorbereiding aan naargelang de groep mensen die deelnam aan het focusgesprek. Zo werd er bij de avond voor koppels meer aandacht besteed aan hun interacties en de voordelen van een D/s-relatie¹¹, en kwam fetisjisme uiteraard gedetailleerder aan bod in de focusgroep rond fetisjisme. Omdat de thema's afweken van avond tot avond, en de algemene topics eveneens staan op de vragenlijst, verwijs ik ook voor de thematiek van de focusgroepen naar bijlage C. Nieuwe vragen ontwikkelden zich aan de hand van de richting die participanten zelf aan het gesprek gaven. Thema's waar ik aanvankelijk geen of minder belang aan hechtte zorgden voor nieuwe inzichten en het verder zoeken naar informatie. Zo meldde de groep respondenten die BDSM aanvoelt als een geaardheid dat zij lijden onder het gevoel dat ze zichzelf niet mogen zijn in onze maatschappij. Nadat zij zelf vaak de vergelijking maakten met homoseksualiteit en pedofilie ging ik op zoek naar gelijkenissen, verschillen en gevolgen. Een voorbeeld van een ander nieuw inzicht na een gesprek is dat er ook zoiets bestaat als masochistische dominanten en sadistische onderdanigen. Zelfs binnen het milieu gelooft niet iedereen in die combinaties, maar enkele van mijn respondenten bewezen het tegendeel, waardoor ik daar de nodige aandacht aan heb besteed in de rest van mijn onderzoek.

Ik hoopte een vijftal respondenten per avond te hebben omdat een grotere groep ten koste gaat van de kwaliteit van het gesprek. Door afwezigheden varieerde het aantal deelnemers per gesprek uiteindelijk tussen twee en acht. In totaal namen 33 mensen deel aan de gespreksavonden. Ik gaf eerst toelichting bij het doel en het verloop van de avond en liet elke participant een korte vragenlijst invullen waarin persoonlijke gegevens bevestigd werden en gepeild werd naar zaken die zij misschien moeilijker in groep zouden vertellen, zoals ervaring met en redenen om hulpverleners te raadplegen. Tegelijk gebruikte ik dit instrument om mijn onderzoeksproces te evalueren. Op welke manier hebben de participanten gehoord van dit onderzoek? Waarom hebben zij beslist mee te werken aan dit onderzoek en wat zijn hun verwachtingen van het gesprek? De voornaamste reden waarom mensen meewerkten, was om BDSM bespreekbaar te maken in Vlaanderen. Mensen

---

¹¹ De liefdesrelatie tussen een dominant en onderdanige.

vermeldden ook vaak een algemene persoonlijke interesse in het onderwerp, en in de resultaten van onderzoeken naar BDSM die verder gingen dan het theoretische. Enkelingen gaven aan dat het hen ergens een kick gaf om over deze gevoelens te schrijven of spreken, vanwege de schaamte die zij hierover hebben. In de informed consent werd duidelijk gesteld dat de respondent op vrijwillige basis deelnam aan het onderzoek, dat de anonimiteit verzekerd werd, dat men te allen tijde kon stoppen met deelname, dat de gesprekken zouden worden opgenomen en dat citaten enkel voorafgegaan zouden worden door de naam van respondenten indien zij daartoe de toelating gegeven hadden. In bijlage B zit een kopie van dit formulier. In de resultatensectie gebruik ik de initialen van de participanten hun naam of nickname.

De opnames van de groeps gesprekken maakten na het transcriberen achteraf een correcte verwerking mogelijk en verhoogden de betrouwbaarheid van dit onderzoek (Baarda, De Goede & Van der Meer-Middelburg, 1996). Zelfs met goede notities zouden losse citaten maanden later immers anders geïnterpreteerd kunnen worden. Ik probeerde tijdens de focusgroepen niet selectief te luisteren, iedereen bij het gesprek te betrekken, te exploreren en door te vragen om zo veel mogelijk informatie te verkrijgen. Het was niet gemakkelijk om de gesprekken te modereren en tegelijk de observator te zijn die aantekeningen over het groepsproces maakte. In een focusgroep beïnvloeden de deelnemers elkaar immers (on)bewust. Die groepsinteractie bleek anderzijds ook voordelen te hebben. Mensen worden door de reacties van anderen gestimuleerd en geïnspireerd om hun eigen ideeën te verkennen en te verhelderen. Daardoor kunnen onverwachte gezichtspunten opduiken en worden de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten getoetst en vergroot (Kitzinger, 1995, 1999; Jones & Hunter, 1999; Johnston et al., 2000; in Netwerk Kwalitatief Onderzoek AMC – UvA, 2002). Respondenten die anders nooit over dit thema spreken gaven aan dat het binnen dit kader wel lukte vanwege de openheid tussen de deelnemers. Iemand zei: *“Er hing een bordje boven de deur ‘Hier mag je erover spreken’, waardoor het mij lukt.”*

Omdat er vanuit de BDSM-populatie een vraag kwam naar een vragenlijst voor mensen die graag wilden meewerken, maar die niet aanwezig konden zijn in Gent op de vooropgestelde data, construeerde ik nog een open vragenlijst waarin dezelfde thema's aan bod kwamen als tijdens de focusgroepen. Ik verkoos ook hier open vragen omdat BDSM een heel gevarieerd en complex onderwerp is, waardoor het moeilijk zou zijn om voor iedereen een gepaste antwoordkeuze te selecteren. Ik vond het belangrijk dat elke respondent in zijn of haar eigen woorden ten volle kon weergeven hoe hij of zij denkt over een bepaald thema, zonder zich beperkt of gedwongen te voelen in een aantal voorgedrukte keuzemogelijkheden. Elke respondent besliste zelf op welke vragen hij/zij dieper in ging, waar hij/zij extra voorbeelden of herinneringen noteerde en welke vragen niet van toepassing waren. Ik probeerde de open vragen zo helder en eenvoudig mogelijk te houden, gericht op de doelgroep en het gangbare taalgebruik binnen de BDSM-scene. Voorafgaand aan de vragenlijst werden eveneens de instructies, zekerheid van anonimiteit en het doel van het

onderzoek meegedeeld. Hiervan zit een kopie in bijlage C. In totaal mailden 55 respondenten hun veelal uitvoerig ingevulde vragenlijst terug.

Verwerking van de data.

Waar bij kwantitatieve datareductie het zoeken naar de gemiddelde tendens voorop gesteld wordt, betekent kwalitatieve datareductie enerzijds een goede interpretatie bekomen die processen en patronen beschrijft, anderzijds brengt het de diversiteit in de data in kaart (Stiles, 1993). Ik gebruikte thematische analyse om uit de verzameling data de belangrijkste thema's te onderscheiden. Omwille van het exploratieve karakter van dit onderzoek werd de hele dataset opgenomen in de thematische analyse. De eerste fase bestond uit het transcriberen en vervolgens exploreren van de data. Bij de transcriptie van 28 uur opname van de focusgroepen vond reeds een eerste selectie plaats, waarbij niet-onderzoeksgelateerde uitweidingen niet werden uitgewerkt. Ik maakte meteen memo's om bij het herlezen van de data ergens al een idee te hebben van de samenhang van de thema's. De ingevulde vragenlijsten ordende ik in één Excelbestand waarbij het onderscheid in rollen zich vertaalde in de volgende tabbladen: 'onderdanigen', 'dominanten' en 'switches'. Aangezien er in de groep vragenlijst-respondenten niemand was die zich louter als sadomasochist of fetisjist beschreef, markeerde ik binnen elke categorie de personen die zich ook sadist, masochist, sadomasochist of fetisjist noemden en analyseerde ik de vragen rond deze aspecten in aparte tabbladen 'somasochisme' en 'fetisjisme'.

De volgende stap in de thematische analyse bestond uit het toekennen van beschrijvende codes aan relevante betekeniseenheden uit de transcripties van de focusgroepen en antwoorden uit de open vragenlijsten. Daarna werden de codes waar mogelijk verenigd, en werden passende thema's gedefinieerd. Sommige thema's kon ik rechtstreeks linken aan de vooropgestelde onderzoeksvragen, andere thema's kwamen door het open karakter van dit onderzoek inductief tot stand uit de data die ik van mijn respondenten haalde. Dat er zelfs binnen de BDSM-gemeenschap nog taboes rond BDSM leven, bijvoorbeeld. Thematische analyse is een recursief onderzoeksproces, en dit iteratief heen en weer bewegen tussen interpretatie en observatie komt de betrouwbaarheid van het onderzoek ten goede (Stiles, 1993; Smith, 1995). Ik had oog voor zowel de relevantie als de prevalentie van thema's in de dataverzameling. Heel unieke standpunten of belevingen kunnen immers ook iets zeggen over een onderzoeksvraag. De masochistische dominant uit mijn steekproef is hiervan een voorbeeld. Ik clusterde alle aan bod gekomen thema's met de daarbij horende gecodeerde fragmenten, waarbij hogere-orde thema's werden aangewezen. Dit wordt in het stuk "thematische analyse" uitgebreid toegelicht. Naarmate de analyse vorderde, werden ten slotte veronderstelde relaties tussen de (dimensies van) categorieën in deze steekproef respondenten blootgelegd. Deze patronen vormden de basis voor de resultatensectie (Braun & Clarke, 2006).

RESULTATEN

Thematische analyse

De thematische analyse van de dataset leverde een aantal hoofdthema's op, die geclusterd telkens verbonden zijn aan zeven hogere-orde thema's. Tabel 3 geeft een overzicht van deze relaties. In dit hoofdstuk zal ik elk van de onderstaande hogere-orde thema's uitgebreid toelichten aan de hand van gecodeerde fragmenten¹² uit de transcriptie van de gesprekken en open vragenlijsten. Ik gebruik een confessionele stijl van rapporteren, waarbij ook mijn persoonlijke verslaggeving van ervaringen en bedenkingen in dit exploratieve onderzoek aan bod zullen komen. Ik begin dit deel met het schetsen van vaak gebruikte BDSM-specifieke terminologie in Vlaanderen, opdat de rest van de thematische analyse duidelijker begrepen kan worden.

Tabel 3. Genereren van hogere-orde thema's na clustering hoofdthema's

Hogere-orde thema's	Hoofdthema's
1. BDSM-specifieke terminologie in Vlaanderen	<ul style="list-style-type: none"> - Definitie BDSM: een breed spectrum aan activiteiten, vormen van interpersoonlijke relaties en (alternatieve) seksualiteitsbeleving - Aanspreektitels bevestigen de rol die men opneemt, en hebben een subjectieve connotatie - Beoefenaars categoriseren is niet evident
2. De familie die ik zelf gekozen heb: het BDSM-verenigingsleven in Vlaanderen	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht van verenigingen voor en door liefhebbers in Vlaanderen - Focus op bespreekbaar maken van BDSM - Sociaal aspect aan BDSM: van vriendschapsrelaties tot gevoel van thuishouden - Reglementen, respect en de drie V's: veiligheid, vrijwilligheid en verantwoordelijkheid - Statuskwessies en taboes binnen de community

¹² Om de anonimiteit van de respondenten te garanderen, werden citaten uit de oorspronkelijke studie weggelaten, of in beperkte mate aangepast naar een meer algemene bewoording. De rol en het geslacht worden vermeld, indien relevant.

<p>3. Nature of nurture?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Monkey see, monkey do? - De hype sinds Vijftig tinten grijs - Van jeugdtrauma of andere psychologische problemen naar BDSM? - BDSM op een continuüm van aanvulling op het seksleven over vrijetijdsbesteding tot een 24/7 levensstijl waarbij BDSM inherent deel is van iemands <i>zijn</i> - BDSM als een geaardheid
<p>4. BDSM als een geaardheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BDSM als seksuele oriëntatie is onafhankelijk van de frequentie of intensiteit van BDSM - Triggers (beelden en ervaringen) in de vroege kindertijd zijn naast de eerste BDSM-herinnering ook vaak de eerste seksuele herinnering - Je kan iemand de technieken leren, maar je kan niemand leren houden van BDSM - In gedwongen vanillarelaties ontbreekt er iets, bij het stuklopen daarvan keert men terug naar BDSM - BDSM-gevoelens blijven altijd aan de oppervlakte sluimerend aanwezig als zij onderdrukt worden
<p>5. BDSM vraagt voor zowel het sadomasochisme als de D/s-liefdesverhouding een intense vertrouwensband tussen twee instemmende mensen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom pijn fijn kan zijn: het verschil tussen sadomasochisme en geweldpleging - Gebeurtenissen geïnduceerd door BDSM: subspace & domspace, subdrop & domrush - Scenario's beperken spanning en spel - Pijn en habituatie zijn niet noodzakelijk een recept voor extremiteiten - SM: nood aan de blik van de ander tijdens en na een spel. - Compulsiviteit als indicatie voor BDSM als psychopathologie - D/s-liefdesrelaties zijn meer dan vernedering en mindgames: vertrouwen, respect, openheid, geborgenheid, veiligheid, vrijheid, geluk en opwindning als manier om één te worden met elkaar

<p>6. Fetisjisme: alomtegenwoordig en toch in een verdoken hoekje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Een fetisch hebben is niet voldoende om jezelf fetischist te noemen - Fetisjisme is meer dan seksueel opgewonden geraken van objecten - Esthetiek speelt een belangrijke rol - Fetisjisme is taboe, zelf binnen de community - Fixatie: fetisch als noodzaak om opgewonden te worden en zelfs ter vervanging van de coïtus - Vaak is er een link tussen BDSM-rol(len) en specifieke fetisch(en) - Eerste herinnering/triggers eveneens in de vroege kindertijd - Fetisjisme kent niet zelden zijn oorsprong in het omkeren van een negatieve ervaring naar een lustvolle ervaring
<p>7. Keerzijden aan BDSM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Beoefenaars denken voornamelijk als perverse, abnormale mensen gepercipieerd te worden door buitenstaanders - Reacties op outing verschillen maar zijn nog vaak negatief, ook binnen hulpverlening - Lichamelijke risico's inperken door VVV te spelen - Psychische problemen hebben vaak te maken met ontdekken en aanvaarden van BDSM-gevoelens, vragen rond absolute grens van eigen BDSM-gedragingen en negatieve reactie buitenstaanders op seksuele voorkeur - BDSM bespreekbaar maken als de grootste reden voor deelname aan deze studie - Sociale en juridische risico's verbonden aan het beoefenen van BDSM maken het niet evident om je als BDSM'er te outen

BDSM-specifieke terminologie in Vlaanderen.

BDSM'ers hebben in de loop der jaren wereldwijd een specifieke terminologie ontwikkeld waarmee ze de diverse rollen, gebeurtenissen, straffen en het speelmateriaal aanduiden. Ook in Vlaanderen gebruikt men 'BDSM' als verzamelnaam voor de aspecten *bondage & discipline, dominantie & submissie, sadisme & masochisme*. Het omvat echter een breed spectrum aan activiteiten, vormen van interpersoonlijke relaties en zo goed als alle denkbare vormen van alternatieve seksualiteitsbeleving. Het is quasi onmogelijk om een benaming te vinden die alles aan BDSM omvat. Er zijn mensen die BDSM vooral lichamelijk beleven en die bijgevolg het sadisme of masochisme vooropstellen. BDSM draait uiteraard niet alleen om pijnbeleving. Het psychologische aspect kan voor alle partijen minstens even belangrijk zijn als de fysieke pijn. Voor sommigen komt er zelfs amper pijn bij kijken en wordt de machtsverhouding op een andere manier geïnstalleerd. Het volledig controleren van anderen wordt door de dominant als lustvol ervaren, net zoals het uit handen geven van alle controle voor de sub erg bevrijdend werkt. Vernedering komt op heel diverse manieren tot stand en kan bij de sub gevoelens als onzekerheid, angst, paniek en machteloosheid teweegbrengen. Via bondage of opsluiting in een kooi kan krachtig weergegeven worden dat de onderdanige zich volledig moet overgeven aan de uitvoerder. De sub moet dan in extremis bijvoorbeeld zijn of haar behoefte laten lopen, wat de vernedering extra benadrukt. Kappen of maskers over het hoofd kunnen die machtsverhouding naar een nog hoger niveau tillen, doordat de dominant dan zelfs kan bepalen wanneer en hoeveel de sub mag ademen. Dit valt onder de noemer *breath play*. BDSM is ten dele een spel waarbij allerlei attributen gebruikt kunnen worden – net zoals op de scène in een theaterstuk. Ook De Sade creëert dit soort spel op het toneel, en hoewel er niets daadwerkelijk gebeurt, kunnen de perverse acties levensecht lijken. Het herdefiniëren van de taal van perversie is perfect mogelijk op de planken. *“Il faut en effet, pour fonder jusqu’au bout une langue nouvelle, une quatrième opération, qui est de théâtraliser”*¹³ (Barthes, 1971, in Van de Groep, 2012). Wreedheid op zich lijkt niet inherent plezierig te zijn voor deze mensen, maar het samengaan van die pijniging met een fictie waarbinnen regels, rollen, waarden en een etiquette worden gecreëerd, verschaft hen uiteindelijk een zeker niveau van genot. Ik wil benadrukken dat BDSM ook zonder attributen beleefd kan worden. Woorden en oogblikken kunnen als sterker en dwingender ervaren worden dan een enorme bullwhip¹⁴. BDSM kan voor iemand ook draaien om het artistieke aspect. Zo zijn er *riggers* die bondage naar een hoger niveau tillen, fetischisten die hun fetisch met veel zorg behandelen en fotografen die een BDSM-spel¹⁵ vereeuwigen. BDSM blijkt vaak een combinatie of uitbreiding zijn van al het voorgaande, en dit van lichte tot extremere niveaus.

---

¹³ “Om een nieuwe taal te vinden is inderdaad een vierde operatie nodig: die van het dramatiseren” (eigen vertaling).

¹⁴ De bullwhip is een zeer lange zweep. Met een kleine handbeweging kun je haar om iemands lichaam heen laten krullen, waarbij het einde van de zweep zorgt voor een venijnige slag.

¹⁵ Het bezig zijn met eender welk aspect aan BDSM, wordt door de beoefenaars ervan liefkozend ‘spelen’ genoemd. Desondanks is aan BDSM doen voor hen veelal een serieuze zaak.

Degenen die tijdens het spel de controle hebben, worden over het algemeen aangeduid met termen als (onder andere) *dom(inant)*, *domina*, *meester*, *meesteres*, *sadist*, *daddy*, *sir* en *top*. Niet voor iedereen brengt de titel an sich opwinding met zich mee, maar eerder de bevestiging van de machtsverhouding met een specifieke partner die daarachter zit. Degenen die de controle afgeven luisteren naar benamingen als (onder andere) *bottom*, *sub*, *masochist*, *slaaf*, *slavin*, *brat* en *pet*. Onderdanig of dominant zijn is niet geslachtsgebonden, alle genderidentiteiten kunnen elke rol aannemen. Binnen het BDSM-gebeuren in Vlaanderen zijn er heel wat onderdanige mannen op zoek naar een meesteres, maar dat wil niet per se zeggen dat er daarom meer onderdanige mannen dan vrouwen zijn, of dat er amper dominante vrouwen zijn. Dat die laatste groep in het verenigingsleven minder aanwezig is, is wel een feit. Ondanks de assumpties met betrekking tot een strikte rolverdeling zijn er ook heel wat mensen die de rol van dominant en sub afwisselend op zich willen nemen. Zij worden *switch* of in homomilieus *versatile* genoemd, en krijgen dus beduidend minder aansprektitels toegewezen. Fetisjisten worden veelal benoemd aan de hand van hun specifieke fetisj. Op die manier krijg je termen als voetfetisjist, luiertfetisjist, latexfetisjist enzovoort. Iemand die graag wat van alles probeert, wordt gewoonweg *kinkster* genoemd. Ten slotte worden mensen die niets hebben met BDSM dan weer aangeduid met de term *vanilla*.

Naast de bovenstaande veelvoorkomende benamingen voor rollen, gebruiken heel wat BDSM'ende Vlamingen ook gewoon hun partners nickname of eigennaam tijdens een spel. Een dominante persoon in het dagelijkse leven kan ervoor kiezen bij de nickname genoemd te worden wanneer die de rol van onderdanige opneemt in een spel, waarmee de twee delen van één persoon duidelijk gescheiden worden door het benoemen ervan. Een onderdanige die zijn of haar meester(es) plots bij de voornaam noemt, kan dan weer te kennen geven dat het spel voor hem of haar gedaan is. Dan fungeert de voornaam als een soort van stopwoord, een terugkeer naar de realiteit. Ik hoorde eveneens koosnaampjes, die variëren van 'schatje', 'lieverd' en 'liefje' tot 'hond', 'teef' en 'slet'. Ik wil er meteen aan toevoegen dat niemand aangaf zich daarbij slecht te voelen. In een gesprek met een onderdanige dame betrapte ik mezelf erop dat ik haar net 'een slavin' genoemd had, waarna ik me met enige schroom excuseerde. Zij reageerde helemaal niet verontwaardigd maar antwoordde dat zij inderdaad een slavin is, en die titel met fierheid draagt. Wanneer de dominant een – voor buitenstaanders – scheldwoord gebruikt tijdens een spel, heeft dit vaak te maken met een aspect van vernedering waar diens onderdanige zelf naar verlangt. Een onderdanige man stelt het als volgt: *"Mijn meesteres noemt me haar subje, maar in het spel wil je het écht en dan noemt ze me ietsje extremer haar slaaf."* Er schijnen dus nuanceverschillen te bestaan binnen de terminologie, die afhankelijk van de situatie meer of minder op de voorgrond treden. Ook kunnen twee individuen een gelijkaardige relatie hebben met hun partners, maar hun rol daarin helemaal anders benoemen. De connotatie van de gebruikte terminologie, is subjectief.

J (sub, vrouw): *"Een sub is voor mij iemand die samen bouwt met iemand aan iets, terwijl een slaaf of slavin zegt 'Doe met mij wat je wil, binnen die grenzen. Ik heb geen wil.' Voor mij klinkt dit anders."*

Een meisje dat zichzelf slavin noemt, definieerde haar rol daarentegen als iemand die zich volledig wil geven, zonder daarom een deurmat te zijn. Een sub is dus niet noodzakelijk een slaaf, en een masochist die niets heeft met vernedering 'slet' noemen, zal niet het beoogde effect hebben. Iedereen kiest de term waar hij of zij zich het beste bij voelt, al dan niet in samenspraak met de partner waarmee ze hun BDSM-gevoelens beleven. Sommigen hebben zelfs een hekel aan de stereotiepe benamingen en zullen elkaar tijdens een spel nooit aanspreken met titels die de ongelijkheid in macht aanduiden. Anderen gebruiken de titels enkel tijdens het spel, maar niet daarbuiten.

Q (dominant): *"Buiten het spel noem ik haar mijn speelpartner. Dat toont dat wij daar op hetzelfde niveau staan, en dat vind ik heel belangrijk. Voor mij hoeft het niet aan de grote klok gehangen te worden wie welke rol opneemt."*

Nog een andere reden om de rollen niet te benoemen is dat het een manier kan zijn om het spel zo reëel mogelijk te beleven.

P: *"In het sadomasochisme ben ik als masochist vrij extreem. Het is belangrijk dat iemand niet op voorhand vraagt wat ik graag heb. (...) Ik wil alleen veiligheid. Voor mij is een goede sadist écht sadistisch. Op het moment dat ik buitenkom, wil ik – dat zeg ik nu – denken 'Ik wou dat ik er nooit was binnen geweest!' (...) In Venus im Pelz (1870) van von Sacher-Masoch, benoemt de ik-figuur de dominant, waarop ik al afknap, want dan is er eigenlijk geen dominantie meer. In die zin heb ik wel een hang naar iets wat quasi reëel is, en niet meer het woord 'spel' draagt."*

Hoewel de terminologie BDSM'ers rechtstreeks in hokjes duwt, is het eigenlijk onmogelijk om BDSM te beperken tot een klein aantal categorieën. Dit categoriseren en benoemen van rollen kan duidelijkheid brengen maar tegelijk stigmatiserend zijn. Hierover lijkt overigens een dubbele moraal te bestaan binnen het BDSM-milieu. Wanneer ik als buitenstaander omwille van methodologische redenen focusgroepen organiseerde volgens de rol die men in BDSM opnam, werd me meteen verweten dat BDSM'ers meer zijn dan vakjes. Toch was de eerste vraag die men mij stelde als ik ergens kwam heel vaak "Wat ben jij?" eerder dan de vraag wie ik was.

S (dominant): *"Ik denk dat het categoriseren op zich geen probleem is, dat kan je met alles doen, dus ook met de mensen die aan BDSM doen. Alleen is de moeilijkheid: waar trek je de lijn, wie steek je in welke categorie? Is iemand die in 90% van de gevallen sub is maar voor die ene persoon toch de meesterrol aanneemt dan een switch, dominant of sub? Kan je die persoon categoriseren?"*

Ook ik ondervond die moeilijkheid naarmate ik de data verwerkte. Aangezien de meeste mensen hun sadomasochisme of fetisjen vermeldden bovenop een andere, meer prominente rol, gaf ik de voorkeur aan een onderverdeling volgens de hoofdrol waarin men zichzelf zag – in deze steekproef nu eenmaal vooral dominant, onderdanig of switch – met een vermelding van sadomasochisme of fetisjisme. De combinaties van de rollen die men zichzelf toeschrijft, voldoen overigens niet altijd aan het clichébeeld. Een masochistische dominant bestaat, net zoals een sadistische onderdanige. Je kan twee mensen hetzelfde horen zeggen of zien doen wanneer je aanwezig bent op een BDSM-

avond, maar daarom schuilt er nog niet eenzelfde mechanisme of beleving achter het gedrag. Iemand die geslagen wordt, lijkt op het eerste gezicht een onderdanige. Maar eigenlijk kan die persoon evengoed een masochist zijn die niets heeft met dominantie en onderdanigheid. Het kan ook een dominant zijn die houdt van extreme pijnbeleving en zich laat slaan door een sadist terwijl zijn onderdanige even keuvelt aan de bar. Een man op hoge hakken kan een fetischist zijn die voor de rest niets met BDSM heeft, een transgender die alleen maar op BDSM-feestjes terecht kan om zich te uiten, een hetero onderdanige die de hakken moet dragen van zijn meester(es) als vernederingsopdracht maar het kan ook een dominant zijn die gewoon een zwak heeft voor hoge hakken. De fetisch voor de hakken staat in dit geval los van travestie, waar men zich wel zo veel mogelijk als een persoon van het andere geslacht wil voelen en tonen. Lacans "*Gardez-vous de comprendre*" is zeer toepasselijk in de BDSM-wereld. Niet te snel "begrijpen" en (ver)oordelen was van bij het begin de boodschap die ik er als outsider leerde.

Commerciële BDSM'ers in Vlaanderen worden aangeduid met de term *Pro-Dom(mme)*. Zij adverteren op allerhande sites en verlenen hun diensten thuis of in een privéclub tegen betaling. Er zijn verschillende redenen waarom mensen betalen voor BDSM. Vooral zij die liever anoniem blijven omwille van hun privé- of beroepsleven zullen via het internet op zoek gaan naar een manier om hun diepste verlangens te kunnen uiten, en zijn bereid om voor deze geheimhouding vaak een erg hoge prijs te betalen aan de commerciële domina of dominant. Ik contacteerde een aantal van hen, maar zij wilden liever niet meewerken aan dit onderzoek. Ik kreeg onder andere de reactie dat BDSM voor hen louter werk was. Commerciële BDSM'ers die er zelf van houden, gingen helaas ook niet in op mijn vraag. De drang naar geheimhouding geldt blijkbaar niet enkel voor hun cliënteel. Sinds de zaken van onder andere sm-rechter Koen Arousseau en Ira van D. ofte meesteres Lucrezia die een betalende onderdanige lachgas toediende waarna hij overleed, lijkt men zich bewust van de juridische, persoonlijke en beroepsmatige gevolgen van het beoefenen van BDSM. Daar kom ik op terug in het hogere-orde thema "Keerzijden aan het beoefenen van BDSM". Onder mijn respondenten bevinden zich wel mensen die ervaring hebben met het beroep doen op Pro-Dom(mme)s. De klanten benadrukten dat er na een tijdje ook in die context een warme band kan ontstaan tussen dominant en onderdanige. Door het ongeschreven contract waar beide partijen aanvankelijk mee startten, lijkt dit evenwel een duidelijk afgegrensde en gelimiteerde vriendschap.

“De familie die ik zelf gekozen heb”: het verenigingsleven in Vlaanderen.

Bij BDSM denkt men al te snel aan groezelige kelders, parenclubs of etablissementen die focussen op seksuele dienstverlening waarbij het relationele uit het oog verloren wordt. Desondanks vinden de meeste BDSM-handelingen in Vlaanderen wellicht achter gesloten deuren plaats, in alle rust en privacy. Hier is moeilijk een zicht op te krijgen. Er kan ook ongemerkt op openbare plaatsen aan BDSM gedaan worden. Net zoals vanilla's kunnen experimenteren met seks in het bos, in het kleedhokje of op het strand, doen BDSM'ers dat. Zonder dat familieleden thuis, vrienden op café of andere klanten in de winkel het doorhebben, kunnen opdrachten worden uitgevoerd die deel uitmaken van een BDSM-spel tussen twee gelijkgestemde partners, bijvoorbeeld vergezeld van ingebrachte vibrators die vanop afstand bestuurd worden door degene met de controle, of door vooraf ongepaste kledij te moeten aantrekken in het kader van vernedering. Om financiële, organisatorische en veiligheidsredenen wordt er eveneens aan BDSM gedaan op de daartoe voorziene locaties. In België en Nederland bevinden zich slechts een aantal zogenaamde 'hotspots' waar de ruimte, attributen, privacy en sociale controle verzekerd zijn. Op die plekken organiseren er een aantal bekende BDSM-verenigingen wekelijks tot maandelijks activiteiten voor hun leden. Op sommige avonden kan je er ook als buitenstaander of nieuweling terecht. Ik volgde een post mee op het forum BDSMzaken.be, waarin men discussieerde over de gelijkenissen tussen BDSM-verenigingen en een sekte. Men zou je onder andere het ultieme genot aanpraten en trachten in te lijven, niet openstaan voor een andere opinie en alle negatieve kanten aan de BDSM-wereld angstvallig geheim proberen te houden. Mijn ervaring als buitenstaander wijkt hier enorm van af. Ik voelde mij als onderzoeker nooit ongewenst, mensen stonden open voor discussie, deelden voor- en nadelen aan BDSM en respecteerden mijn “vanilla-zijn”. Wie niet (ver)oordeelt en zich aan de regels houdt, lijkt welkom. Veelal zijn die huisregels binnen de clubs gelijkaardig, maar de verenigingen onderscheiden zich bijvoorbeeld geografisch van elkaar, of beperken zich tot een bepaalde leeftijdscategorie om mensen uit eenzelfde leefwereld op een laagdrempelige manier samen te brengen. Voorbeelden hiervan zijn studentenvereniging Kajira in Gent en de vereniging JongBDSM voor liefhebbers tot 35 jaar, die BDSM-speelavonden organiseert in een industrieel pand in het Nederlandse Nieuw-Namen. Beide verenigingen leggen erg de nadruk op het bespreekbaar maken van BDSM.

Kajira stelt op haar website: *“Het doel van onze vereniging is om BDSM meer sociaal aanvaard te maken, om gelijkgestemden te ontmoeten en met hen vrijuit, zonder masker op, over BDSM te kunnen praten en dit op een laagdrempelige manier.”*

JongBDSM presenteert zich als volgt: *“JongBDSM is een vereniging speciaal voor jonge mensen die op zoek zijn. Op zoek naar informatie, op zoek naar zichzelf, op zoek naar hun plek in de BDSM-gemeenschap, op zoek naar contact en gesprekspartners, op zoek naar een leuke laagdrempelige uitgaansgelegenheid, op zoek naar (h)erkenning of op zoek naar ervaringen.”*

Vaak maken meer ervaren leden daarna de overstap naar de vereniging Zoete Zweep, die op dezelfde locatie evenementen organiseert. In het Fetish Café – bekend van de film *SM-rechter* (Lamens, 2009) – te Antwerpen vind je dan weer BDSM'ers van allerlei leeftijden terug op avonden van onder andere Steel Moon en Sanctuary. Er verdwijnen voortdurend verenigingen en er komen er steeds nieuwe bij. In het Fetish Café vinden ook evenementen plaats waarbij de focus eerder ligt op een specifieke fetisj of bepaalde workshop, en in de daartoe voorziene ruimte kunnen aanwezigen aan BDSM doen. Dit is echter geen verplichting. Het Fetish Café is enig in zijn soort, in die zin dat het eerst en vooral gewoon een café is. Een café waar BDSM'ers het grootste deel van het publiek uitmaken, hoewel iedereen in dit café een glas kan komen drinken.

“Het idee van een Fetish Café is ontstaan om een ontmoetingsplaats te creëren voor alle M/mensen¹⁶ die interesse hebben in fetisjisme en/of BDSM. Een plek waar W/we kunnen S/samenkomen, al of niet in fetisj-kledij, om er ongedwongen te kunnen praten. Over O/onze gevoelens of over eender welk ander onderwerp. Maar vooral een plaats om G/gelijkgestemden te ontmoeten, voor een leuke babbel, om af te spreken voor een spel of, W/wie weet, het begin van een langdurige relatie. Een plaats waar W/we ons kunnen gedragen zoals W/we echt zijn. Als openbare gelegenheid kan iedereen het Fetish Café binnen. Waarom niet? W/we hebben toch niets te verbergen.”

Een slavin noemde haar BDSM-vereniging *“De familie die ik heb gekozen, bij wie ik mag zijn wie ik ben.”* Heel wat mensen benoemden het ontdekken van de BDSM-wereld als een gevoel van thuiskomen. Sub N. verkoos uiteindelijk die thuis boven zijn gezin, dat hem omwille van zijn BDSM-gevoelens volledig verwierp.

N (sub, man): *“Ja, ik worstel er nog dagelijks mee dat vooral de relatie met de kids is verbroken door BDSM én of ik de juiste keuze heb gemaakt. Kom ik dan in (bijvoorbeeld) het Fetish Café waar ik vrienden ontmoet, waar ik mezelf kan en MAG zijn, waar respect heerst voor eenieders mening en waar men niemand veroordeelt om zijn of haar ‘zijn’, dan zie ik dat het goed is... Ik ben eindelijk, als persoon, een geheel. Ik ben thuisgekomen en heb nu eindelijk gekregen wat ik jaren miste. Ik ben completer geworden als mens, ik heb rust gevonden in mijn hoofd, in mijn hart en in mijn leven.”*

Het verlangen om te kunnen spreken over BDSM-gevoelens met mensen die het begrijpen, kwam heel vaak aan bod tijdens de gesprekken die ik had. Het is dan ook niet verwonderlijk dat BDSM-verenigingen dit aspect uitspelen om nieuwe leden te werven, en dat de nieuwste initiatieven in de BDSM-wereld *Munchen* zijn, praatavonden op café her en der in Vlaanderen.

---

¹⁶ Dominanten worden binnen het milieu aangeduid met een hoofdletter om ook daar hun machtspositie te benadrukken, mensen die een onderdanige rol op zich nemen, worden virtueel aangesproken met een kleine letter. Niet iedereen gebruikt deze regels. Binnen deze masterproef komt dit hoofdlettergebruik aan bod in de citaten uit de open vragenlijst.

Respect, veiligheid, vrijwilligheid en verantwoordelijkheid als pijlers in het milieu.

Aangezien niet iedereen in het dagelijkse leven even open kan zijn over de BDSM-gevoelens die gekoesterd worden, is het voor leden van verenigingen of bezoekers van het Fetish Café belangrijk te weten dat zij op BDSM-avonden zichzelf kunnen zijn zonder dat derden het de dag erna vernemen. Respect is een belangrijk gegeven binnen het verenigingsleven, zowel voor zichzelf als voor de ander. *“Als jij mij hier ziet, betekent het dat ook jij aan BDSM doet, dus laat ons respect hebben voor elkaars voorkeur en daarover zwijgen.”* Soortgelijke uitdrukkingen vind je overigens ook vaak terug op de sociale netwerksite, Fetlife. Alle liefhebbers op een BDSM-avond verklaren door hun aanwezigheid akkoord te gaan met het huisreglement, opgesteld door elke vereniging. Een van de verantwoordelijken op het evenement, de *dungeon monitor* of *dungeon master*, kan indien nodig overtreders de toegang tot het evenement ontfeggen. Daardoor worden gevaarlijke buitensporigheden vermeden. De veiligheid binnen een spel tussen twee mensen is meer gegarandeerd op de juiste locatie, omdat er ook altijd ervaren BDSM'ers aanwezig zijn die het proces nauwlettend in het oog houden en de dungeon master kunnen laten ingrijpen waar en wanneer dat nodig zou zijn. Bovendien worden er geregeld workshops gegeven waarbij men in een gecontroleerde omgeving de technische kant van nieuwe of extremere zaken kan aanleren, aangezien de juiste vaardigheden onontbeerlijk zijn bij het uitoefenen van BDSM. Shibari is een Japanse vorm van bondage en wordt beschouwd als kunstvorm. Daarbij is het niet alleen belangrijk dat een bondage veilig gebeurt, maar dat het er eveneens artistiek uitziet. Het vraagt veel inspanningen, tijd en ervaring om deze vaardigheid te beheersen.

C (dominant, rigger): *“Mensen denken vaak dat bondage op 1-2-3 gaat. Je smijt er wat touw rond, je doet er een haakje aan en hup. Maar het kan lang duren en ik ga constant vragen of alles oké zit. Je hebt twee centrale punten: een borst- en heupharnas. Dan zet ik die aan en vraag aan mijn model ‘Hoe zit dat nu?’ Als het te veel spant trek ik alles uit: extra touw in steken, meer steun geven, ... Het is zo afhankelijk van persoon tot persoon.”*

Iedereen die er vrijwillig mee instemt om BDSM te beoefenen, moet zich bewust zijn van de risico's. Het spreekt voor zich dat dominanten en sadisten zich meer zullen moeten bijscholen opdat zij hun partner geen blijvende fysieke letsels of emotionele schade berokkenen, maar ook onderdanigen en masochisten dragen een deel van de verantwoordelijkheid. Duidelijke communicatie vooraf zorgt ervoor dat er geanticipeerd kan worden op gevoelens die tijdens het spel naar boven komen. In overleg gekozen stopwoorden worden aanbevolen, maar niet steeds door iedereen gebruikt. De algemene veiligheidsregels zijn daarom des te belangrijker, ongeacht de rol die men opneemt in het spel. Er wordt bijvoorbeeld best niet aan BDSM gedaan wanneer men geïntoxiceerd is, wanneer men reeds lichamelijke of psychische pijn ervaart of wanneer een koppel net hevige ruzie gehad heeft. Wie zich niet wil engageren op basis van de bovenstaande regels, zichzelf niet onder controle kan houden en niet over de gepaste vaardigheden beschikt, zal nooit aanvaard worden binnen de gemeenschap omdat men erkent dat dit uit de hand zou kunnen lopen.

B (dominant): *"Ik denk dat mensen die zichzelf dominant noemen maar geen grenzen respecteren en risico's nemen, zich verschuilen achter die term maar eigenlijk gewoon sexual offenders zijn."*

Er is heel veel sociale controle binnen het milieu, waardoor mensen die grenzen overschrijden – op gelijk welke manier – meteen tot de orde geroepen worden.

N (dominant): *"Een onderdanige heeft een verantwoordelijkheid naar zijn dominant toe, maar aan niemand anders. Andere subs moeten niet luisteren naar mij. Ik heb in het begin die fout gemaakt, maar de eerste dag hebben ze me meteen op mijn plaats gezet."*

Indien men zich niet kan of wil aanpassen, wordt men overal geweerd en vindt men bijgevolg moeilijker een speelpartner. Het verenigingsleven in Vlaanderen betreft een kleine wereld, waarbij leden van verschillende verenigingen ook contact hebben met elkaar via de sociale netwerksite Fetlife. Een slechte naam wordt er dus even snel verspreid als een goede naam. Het plegen van seksueel of ander misbruik wordt er niet geaccepteerd.

Statuskwesties en taboes.

Ondanks bovenvermelde positieve aspecten aan het verenigingsleven waardoor mensen toetreden, zijn er ook enkele redenen waarom liefhebbers ervan wegblijven. BDSM-avonden zijn niet gratis en meestal moet je lid zijn van de organiserende vereniging om er terecht te kunnen. Er is zowel in het echt als op het internet concurrentie voelbaar tussen verschillende verenigingen, omdat locaties vinden niet altijd gemakkelijk is – daar geen enkel dorp staat te springen om een 'sm-club' in de straat te hebben – en omdat er in het verleden al verenigingen opgedoekt werden wegens een tegenvallend aantal aanwezigen. Verschillende mensen hebben uiteraard ook verschillende ideeën van wat BDSM nu eigenlijk hoort te zijn. Dit alles vertaalt zich in woorden tussen bestuursleden, geroddel, en vriendschapsbreuken. Wanneer respondenten die momenteel actief zijn in het verenigingsleven de vraag kregen wat een reden zou kunnen zijn om de BDSM-wereld te verlaten, kwam het dan ook vaak neer op het niet akkoord zijn met de manier waarop er soms over anderen gesproken wordt, een fundamenteel verschil in ideeën over BDSM en een sfeer waarbij ze zich niet langer goed zouden voelen. Mensen die geen toenadering zoeken tot het verenigingsleven, gaven daarvoor soortgelijke argumenten.

F: *"Ik zou de BDSM-gemeenschap (tijdelijk) vaarwel zeggen indien er onoverbrugbare normen- en waardenverschillen of problemen met andere leden zouden zijn, waardoor ik me er niet meer goed bij zou voelen."*

V: *"Iets wat ons tegenhoudt is onder andere de dresscode. Je mag niet binnen in het Fetish Café zonder zwarte kledij op sommige avonden. Ik draag geen zwart. De uiterlijkheden houden ons tegen, wij hebben er niets mee maar het hoort er blijkbaar altijd bij."*

M: *"Het probleem is dat sommige verenigingen een bepaald beeld hebben van hoe alles moet, hoe je je spel moet aanpakken, waarbij zij vergeten dat je er zelf misschien anders over denkt."*

Het aspect status heeft hier vaak mee te maken. Een goede reputatie binnen het verenigingsleven lijkt van belang voor de mensen die daarin willen blijven meedraaien, en het kan aardig van pas komen als je omgaat met de mensen die over die status beschikken.

I (slavin): *“Status in het milieu is heel belangrijk: een goede naam krijg je door als K/koppel te ‘bewijzen’ dat je BDSM in- en uitademt. Ik werd een tijdje ‘verguisd’ door de A/anderen met mijn vorige meester. Mijn huidige Meester heeft me over dat probleem geholpen en nu aanziet I/iedereen O/ons en mij zoals het zou moeten.”*

N (slavin): *“Het kan als onderdanige soms wel handig zijn als je Meester bekend is in de wereld, omdat men je dan met meer respect behandelt. Er zijn dominanten die denken dat ze iedereen mogen vastgrabbelen omdat ze dominant zijn.”*

Newmahr (2010) vond in haar onderzoek dat subs aan status winnen door een hoge pijngrens te hebben, open te staan voor het experimenteren met gewaagder materiaal en responsief te reageren tijdens het spel. Dominanten wonnen dan weer aan status door op een verantwoorde manier te domineren in gecontroleerde en veilige omstandigheden, waarbij het welzijn van de sub immer vooropgesteld wordt. In tegenstelling tot de deelnemers aan het onderzoek van Newmahr vond voornamelijk de jongere generatie respondenten in mijn steekproef dat een onderdanige die extremer gaat daarmee helemaal niet aan status wint. Echtheid in de ruimste zin van het woord lijkt de manier te zijn om een goede naam en respect te krijgen binnen het milieu. Dat betekent authentiek zijn, nooit dingen doen tegen je zin, fouten kunnen toegeven, mensen niet veroordelen, correct handelen, anderen helpen waar nodig enzovoort. Ook mensen die binnen het BDSM-milieu om de een of andere reden uniek zijn, winnen aan status. Omdat zij bijvoorbeeld veel ervaring hebben met iets wat weinigen in Vlaanderen kunnen, zoals een complex gestructureerde bondage. Vrouwelijke single dominanten en vrouwelijke fetisjistinnen zijn eveneens populair, zelfs zonder dat zij daar iets voor hoeven te doen.

T (fetisjist): *“Ik denk dat fetisjisme nog altijd meer voorkomt bij mannen als bij vrouwen zoals hoe ik het heb: namelijk dat het nodig is, niet loutere interesse of fantasie. Als je dan een vrouw hebt in de scene die dat ook heeft: iedereen springt daarop. Ik heb al twee meisjes via internet leren kennen die ook macrofilie¹⁷ hadden als fetisj, zij zijn zo uniek dat ze status genieten. Het was plezant om met hen te babbelen, maar zij antwoordden gewoon niet meer omdat zij nog drieduizend andere mogelijke gesprekspartners hebben.”*

De respondenten in dit onderzoek gaven wat de status van dominante rollen betreft een gelijkaardig antwoord, maar voegden daar vaak het aantal jaar ervaring aan toe. In Vlaanderen lijken meer ervaren BDSM'ers het dus voor het zeggen te hebben, en dit zijn dus niet noodzakelijk zij met het grootste aantal levensjaren op de teller. Hoewel deze mensen hun advies gerespecteerd wordt binnen het verenigingsleven, houdt dit tegelijk het gevaar in dat beginners niet de kans krijgen om hun eigen manier van BDSM-beleving te vinden. Wanneer men mensen die nog

---

¹⁷ Macrofilie is een fetisj waarbij men zich aangetrokken voelt tot personen die opvallend groter en sterker zijn.

zoekende zijn, voorschotelt hoe een dominant hoort te zijn, hoe een sub zich dient te gedragen en hoe een BDSM-spel beleefd moet worden, dan is de kans groot dat zij naar huis gaan met een goed idee van wat BDSM vooral niet mag of kan zijn. Een grote groep mensen voelt zich gekrenkt en geërgerd door dit soort ideeën vanuit het verenigingsleven. Iemand vatte het als volgt samen: *“Ook binnen het milieu deelt men alles graag op in vakjes, sommigen menen de Bijbel der BDSM geschreven te hebben.”*

Binnen het verenigingsleven blijven bovendien een aantal taboes bestaan. Heel veel zaken zijn bespreekbaar, maar andere dan weer helemaal niet. Een onderdanige die haar dominant uitdaagt in het midden van een evenement, een dominant die een drankje gaat halen voor zijn sub in plaats van andersom, iemand die sadomasochisme beleeft zonder een D/s of studenten die aan BDSM doen hebben toch geen flauw idee waar BDSM om draait? Fetisjisten die houden van luiers of zich graag besmeren met andermans fecaliën, gaan toch echt over de grens? Switches? Die weten gewoon nog niet ‘wat’ zij zijn.

D (switch en sadomasochist): *“Net zoals biseksuele personen worden switches door diehards wel eens verweten dat ze een ‘sub/dom in denial’ zijn, dat ze een kant moeten kiezen, of dat ze gewoonweg faken. Hier ben ik het als switch uiteraard absoluut niet mee eens.”*

Wellicht zijn er inderdaad switches die nog zoeken naar de rol waar zij zich het best bij voelen, maar hoe verklaar je dan dat iemand al heel zijn of haar BDSM-leven switcht? Zit die persoon dan nog altijd in een BDSM-identiteitscrisis? Switch N. is 39 jaar en gaf aan dat zij soms moeite heeft met beide rollen, maar beide maken deel uit van haar identiteit. *“Ik ben allebei, de Dominante tante en het kleine meisje.”* Passen deze personen hun gevoelens aan naargelang de gevoelens van hun partner? De juiste furie lijkt een dominante man te kunnen temmen tot hij zich als een kitten in haar armen nestelt. Die man kan zich 90% dominant voelen, maar doordat hij al jarenlang een relatie heeft met een nog dominantere partner, vindt hij de term ‘switch’ misschien beter passend. Switches lijken ook gewoon meer te houden van verschillende aspecten aan BDSM. Binnen deze groep respondenten in mijn steekproef gaf meer dan de helft aan ook een fetisj te hebben en in deze categorie bevonden zich ook sadomasochisten, mensen die zowel van de rol van sadist als masochist houden. In de categorie subs en dominanten was die verhouding rechtlijnig: of sadist, of masochist. Is dat toeval? Moeten we BDSM-gevoelens zo binair zien of is er zoals een focusgroep aanhaalde zoiets als de Kinsey-scale voor BDSM mogelijk, waarbij BDSM-gevoelens ergens op een schaal van bijvoorbeeld 100% onderdanig tot 100% dominant te situeren zijn?

Nature of nurture?

Monkey see, monkey do.

Als ik aan niet-BDSM'ers vertel over mijn masterproef, is de meest gestelde vraag die ik te horen krijg: "Waarom worden die mensen zo? Wat maakt dat zij zulke dingen willen doen?" Bij alles wat van de norm afwijkt, wordt blijkbaar een specifieke oorzaak verondersteld. "Is het *nature*? Is het *nurture*?" In het BDSM-milieu in Vlaanderen bestaan er enkele gezinnen waarvan meerdere of alle gezinsleden aan BDSM doen. Zit het zoals zij zeggen *in hun bloed*, omdat zij dit niet altijd wisten van elkaar tot het toevallig uitkwam, of heeft dit te maken met het feit dat alles wat met BDSM te maken heeft binnen deze gezinnen niet verworpen wordt? Een duidelijke communicatie, ook naar de kinderen toe, is iets wat respondenten benadrukken. Zodra zij oud genoeg zijn om te begrijpen waar relaties en seks om draaien, zullen zij niet alleen worden voorgelicht op seksueel vlak, maar eveneens meteen op de hoogte gesteld worden van het bestaan van andere vormen van relaties en seksualiteit, waar BDSM één van is. Voor zij die deze gevoelens ook koesteren, wordt het op die manier gemakkelijker om ze te aanvaarden en verder te exploreren. Een sterke minderheid vindt dat ze de BDSM-gevoelens overal zouden moeten kunnen uiten, ook in aanwezigheid van de kinderen. Het lichaam en seksualiteit zijn voor hen iets heel natuurlijk dat kinderen gerust mogen zien en waardoor zij geen trauma oplopen, mits de duidelijke boodschap dat mama en papa geen ruzie hebben. De mensen met kinderen uit mijn steekproef vonden het opdringen van seksualiteit aan hun kinderen even onnodig als het zien van geweld thuis. Het bondagemateriaal, de seksspeeltjes en de zwepen worden dan ook veilig opgeborgen, al wordt er bij toeval wel eens iets gevonden. Men maakte er tijdens focusgroepen een punt van dat de kinderen geen getuige zijn van een BDSM-spel, en vergeleken dit met vanillakoppels die hun seksleven doorgaans niet voor de ogen van hun kinderen beleven. Uit niet seksueel getinte dagelijkse interacties tussen ouders met een 24/7 BDSM-relatie kan wel het één en ander blijken. Papa kan bijvoorbeeld steeds gehoorzamen aan mama, en haar op haar wenken bedienen, of omgekeerd. Maar op zich hoeft dit volgens respondenten niet te verschillen van hoe het er thuis aan toegaat bij een vanillakoppel, of bij een gezin waar men bijvoorbeeld nog steeds een strikte patriarchale rolverdeling mama-papa hanteert. Wanneer kinderen opgroeien met ouders die aan BDSM doen, zijn deze interacties voor hen geen curiosum meer. BDSM lijkt niet iets te zijn waar je aan begint omdat mensen uit je omgeving ervan houden, maar attitudes ten aanzien van BDSM kunnen er wel positiever door worden, zoals ook Yost (2010) besloot. De kans dat je reeds aanwezige gevoelens daarom verder verkennt, wordt groter.

De hype sinds Vijftig tinten grijs.

Ik begon nog voor de hele *Vijftig tinten*-hype aan deze masterproef en heb een duidelijke evolutie waargenomen in de nieuwsgierigheid naar BDSM, ook in mijn eigen sociale omgeving. Het drieluik

Vijftig tinten heeft ervoor gezorgd dat BDSM bespreekbaar werd voor een groot publiek, maar bevestigt tegelijk het eenzijdige clichébeeld dat veel mensen al hadden van BDSM-relaties, namelijk dat iemand aan BDSM *doet* – in plaats van BDSM’er te *zijn* – omdat die allerlei traumatische zaken meegemaakt heeft en nu de actieve positie wil innemen in een typische D/s-relatie, waarbij de dominant uiteraard de man is. Ik heb de afgelopen twee jaar veel liefdesverhalen gehoord, maar geen enkel met een perfecte, intelligente, succesvolle en aantrekkelijke meester tegenover een jonge idyllische deerne zonder ruggengraat in de hoofdrollen. BDSM’end Vlaanderen erkent de voor- en nadelen aan *Vijftig tinten*. Het boek bereikte een groot publiek dat nu misschien ook openstaat voor een beleving van BDSM die afwijkt van wat het boek haar lezers voorschotelt. Men wil namelijk niet over eenzelfde kam geschoren worden als de personages uit alle fictie rond BDSM.

T (sub): *“De hype die nu rond BDSM hangt, daar heb ik totaal niets mee. Je wordt dan vergeleken met dat soort boeken. Dat wil ik niet, want ik ben allesbehalve zo.”*

N (dominant): *“Ik denk dat er veel zijn die het zullen willen leren door Vijftig tinten en alles wat erbij aanleunt. In mijn ogen gaan zij geen echte BDSM-beleving hebben. Dat zijn gemaakte BDSM’ers, kuddedieren die willen meelopen met de rest omdat het nu populair is. Daarom niet minder intens, maar wel anders.”*

De boekenreeks zorgt er misschien voor dat Vlaanderen even experimenteert met pluimpjes, handboeien en een sporadisch rollenspel, maar vermoedelijk zal die hype de meeste mensen niet aanzetten tot BDSM zoals de respondenten in dit onderzoek het vaak levenslang beleven, laat staan dat het boek plots een generatie BDSM’ers zou voortbrengen. Mensen die BDSM ervaren als een deel van zichzelf hebben geen *Vijftig tinten* nodig om dat te ontdekken. Men kan door het boek dan wel sneller de weg gevonden hebben naar het BDSM-leven, maar wellicht had men die vroeg of laat evenzeer gevonden. Kunnen we dezelfde redenering volgen voor BDSM-getint pornografisch materiaal of andere fictie rond BDSM?

Van jeugdtrauma of andere psychische problemen naar BDSM?

De gedachtegang dat iemand wel een moeilijke jeugd gehad moet hebben om zijn seksualiteit zo te beleven, valt zeker niet te veralgemenen naar mijn steekproef respondenten. Slechts een aantal mensen linken een traumatische gebeurtenis of langdurige moeilijke situatie aan het ontstaan van hun BDSM-gevoelens. Niet bij iedereen vindt een passief-actiefomkering plaats, al lijkt dit voor sommigen wel bevrijdend te werken. Meester J. ziet een verband tussen het gebrek aan controle tijdens zijn puberteit en zijn dominante gevoelens: *“Echtscheiding ouders, veel alleen zijn, weinig vrienden, gepest, zelfstandig moeten zijn, volledig tilt gaan en mezelf nadien strenge discipline opgelegd.”* Als dominant heb je zelf de controle over wat er wanneer gebeurt, en gehoorzaamt men aan jou. M. is een vrouwelijke dominant van 42 en wijt het ontstaan van haar BDSM-gevoelens na een uitgebreide analyse aan het seksualiseren van vroegere emotionele en fysieke mishandeling. Anderen kruipen dan weer in dezelfde passieve rol als toen ze kind waren. T. relateert misbruik in

haar kindertijd aan haar BDSM-gevoelens: *“Ik werd op mijn twaalfde misbruikt en genoot ervan in plaats van het erg te vinden. Ik genoot van de ruwheid, de pijn en het taalgebruik.”* Zij kon die gevoelens aanvankelijk niet plaatsen, maar ondertussen hebben ze een plek gekregen. A. zegt dat ze binnen het plaatje van seksueel misbruik past, maar dat BDSM al vroeger in haar zat:

A (switch): *“Nee, ik denk niet dat er een reden is waarom ik mij tot BDSM aangetrokken voel. Ik denk wél dat er een trigger is geweest waardoor ik ben gaan onderzoeken in hoeverre BDSM iets voor mij was, en het op die manier dus 'ontdekt' heb.”*

Onderdanige V. heeft het gevoel door haar moeder emotioneel misbruikt te zijn, omdat zij veel verantwoordelijkheid bij haar kind legde.

V: *“Dat gebeurde heel subtiel, zij zei niet wat ze wou maar ik moest het ‘weten’. Ik was verantwoordelijk voor haar geluk, degene die haar verlangens en tekort invulde. Ik had een emotionele verantwoordelijkheid die je niet op een kind legt, dus in mijn fantasie kon ik daar afstand van doen. In mijn relatie staan mijn partner en ik naast elkaar en dragen we samen verantwoordelijkheid. Maar op het moment dat er seks en alles errond komt, dan valt die verantwoordelijkheid weg.”*

R. is een switch van 42 en miste een open, warme band met zijn ouders. Hij stelt dat hij een sterke behoefte heeft aan geborgenheid, aan zich geliefd voelen. In BDSM krijgt hij voortdurend die bevestiging, zowel als meester als sub. Hij voegt er terecht aan toe: *“Maar is het één een gevolg van het ander?”* Dat kunnen we inderdaad niet eenduidig besluiten. Tabel 2 (zie hoger) toont evenwel dat 42 van de 88 respondenten rapporteerden reeds in aanraking te zijn gekomen met hulpverlening.¹⁸ Hieronder werden bezoeken aan de psycholoog, seksuoloog, psychiater, alternatieve therapeuten, CAW's, CGGZ's en CLB's verstaan. De aanmeldingsvraag had zelden rechtstreeks te maken met het af willen van de BDSM-gevoelens, tenzij men erheen gestuurd werd door de partner om van BDSM te 'genezen', iets wat meerdere respondenten rapporteerden.

N (sub): *“Mijn ex heeft me ooit gedwongen willen laten opnemen omdat ik geestelijk ziek was, een direct gevaar voor mezelf en mijn omgeving. De aanleiding? Ik had verteld dat ik van BDSM hou.”*

Andere gerapporteerde aanmeldingsproblematieken waren onder andere depressie, relatieproblemen, moeilijkheden met loslaten en verwerkingsproblemen na scheiding (ouders), autisme, schizofrenie, zelfverwonding, zoektocht naar gevoelens rond transgenderisme, burn-out, moeilijke thuissituatie, angststoornissen, hoogsensitiviteit, laag zelfbeeld en hoogbegaafdheid.

X (sub): *“Ik ben hoogbegaafd en heb zelden het gevoel dat iemand boven me staat, misschien zoek ik wel deels compensatie daarvoor in het BDSM-spel.”*

---

¹⁸ Ik wil beklemtonen dat de BDSM'ers die ingegaan zijn op dit onderzoek bereid moesten zijn om stil te staan bij hun gevoelens en levensgeschiedenis. Dat is niet evident. Wellicht hebben er mensen afgehaakt die het moeilijk hadden om zulke persoonlijke dingen toe te vertrouwen aan een vreemde. Voor anderen betekende dit onderzoek dan weer een middel tot zelfreflectie, zij gaven aan hier sowieso graag over te praten met anderen.

Bij een aantal respondenten was duidelijk dat zij in BDSM een manier vinden om met die psychische moeilijkheden om te gaan. Iemand die hoogsensitief is, gaf aan op geen enkele andere manier de rust te ervaren zoals die teweeggebracht wordt door een BDSM-spel. Een autist kan heel dankbaar zijn voor de regels en structuur die hij of zij opgelegd krijgt door de dominant. Voor sadomasochisten met een verleden van automutilatie kan BDSM een manier zijn om die gevoelens te controleren of op een verantwoorde wijze te beleven.

L: "Nu ik aan BDSM doe, is alles meer op zijn plaats gekomen, ik moet geen bloed meer zien om gewoon tot rust te komen. Mocht ik moeten stoppen met BDSM, dan denk dat ik terug naar mijn vorig stadium zou komen, dat ik dingen weer op mezelf zou uitwerken."

M. is een travestiet die in het BDSM-milieu de erkenning vindt die zij mist in het dagelijkse leven:

M: "Je staat ermee op en je gaat ermee slapen, maar je kan er met niemand over praten, niet bij hetero's en niet bij homo's. Travestieten zijn zeldzamer dan je denkt, in je eigen streek. BDSM betekent voor mij een alternatief voor travestie, want dat is pure eenzaamheid anders. In BDSM heb je een meester als vriend."

Ik merkte vaak een samenhang tussen psychische problemen en BDSM, die verband houdt met het zoeken naar en het aanvaarden van zichzelf als BDSM'er in de ruimste zin van het woord, doordat ons van kindsbeen af geleerd wordt dat BDSM 'ziek' en afwijkend gedrag is. Verscheidene respondenten rapporteerden dat zij zich als kind goed voelden bij de gevoelens waarvan ze later zouden ontdekken dat ze BDSM-gericht waren, tot zij begrepen dat die gevoelens afgekeurd werden door onze maatschappij en door potentiële liefdespartners. Dan pas kwamen de twijfels en moeilijkheden.

B (dominant): "In mijn opvoeding werd ingeprint 'Je moet andere mensen en zeker vrouwen respecteren.' Ik ken verschillende mensen die slachtoffer geweest zijn van seksueel geweld, ik zou dat nooit doen, maar sommige aspecten spreken mij daarbij aan. Als je 14 bent, zie je het onderscheid niet goed en denk je 'Wat in godsnaam is er mis met mij? Dat is abnormaal, ik ben zeker op weg om een of ander monster te worden.' Dat was ook volop Dutroux-tijdperk, alles wat met seksualiteit te maken had, was verkeerd."

M. merkte de evolutie in zijn eigen beleving van de BDSM-gevoelens naarmate hij ouder werd:

M (onderdanig): "Als jongetje dat op seksuele ontdekkingsreis is, denk je er niet al te veel bij na. Je wilt die kick krijgen met onschuldige dingen als diertje spelen en gegijzeld worden bij een oorlogsspelletje. Op de middelbare school weet je wel dat jouw beleving anders is dan die van velen, maar ik heb er tot mijn eerste seksuele ervaring geen last van gehad. Het wordt allemaal wat lastiger op het moment dat je merkt dat je BDSM nodig hebt bij je seksuele contacten. Daar maak je namelijk niet iedere partner even blij mee."

De initiële reacties van respondenten op hun eerste BDSM-gevoelens variëren van opwindning, geluk, nieuwsgierigheid, schaamte, angst en verwarring tot ongeloof. Hierbij was een duidelijk verschil merkbaar tussen de jongere en oudere generatie BDSM'ers. Mensen die opgegroeid zijn

zonder het internet hebben hun BDSM-gevoelens vaak jarenlang onderdrukt en hadden een normale maar veelal onbevredigende relatie, tot zij met de komst van het internet ontdekten wat hun gevoelens betekenden, en dat zij bovendien niet de enigen waren met zo'n verlangens.

N (sub, man): *"Ik wist niet wat ik ermee moest. Ik wilde informatie. Niet de geile rukkertjesinformatie die je dertien in een dozijn kunt vinden maar échte informatie. Was ik raar, vreemd, was ik de enige in de wereld, was ik zo afwijkend van het standaard huismannenmodel?"*

W (switch, man): *"Ik voelde me vreemd en bizar. Ik vond het absoluut niet leuk. Ik kon me niet voorstellen dat iemand anders gelijkaardige of complementaire gevoelens zou hebben. Het beeld dat ik zelf van sm'ers had, was ook allesbehalve wat het werkelijk is."*

L (switch en fetisjist): *"Zeker voor het internet was het moeilijk om in te schatten of ik 'alleen' was of niet. De komst van het internet was een eyeopener. De eerste keren dat ik dingen kon opzoeken was in 1997, ik heb dus toch wel lang met vragen gezeten."*

Een veelvoorkomende vraag in het begin, is de vraag naar (ab)normaliteit. Mensen vragen zich af: waarom heb ik deze gedachten en anderen niet? Wanneer die gevoelens in de nabije omgeving dan ook nog onbespreekbaar zijn of totaal verworpen en veroordeeld worden, lijkt het niet zo absurd dat iemand de weg even kwijt raakt en uiteindelijk in een depressie of relatiescrisis belandt. Sommigen onderdrukken hun BDSM-gevoelens, anderen kiezen ervoor om in het geheim contacten te leggen met gelijkgezinde BDSM'ers.

C (sub): *"Ik sta er helemaal voor open, maar doe er weinig mee door mijn gezinssituatie."*

R (switch): *"Ik beschouw die gevoelens als een deel van mezelf. Ik heb er geen probleem mee, maar ze hebben me wel in de problemen gebracht. Waar ik nu nog mee worstel: mijn vrouw staat er niet voor open, zij noemt BDSM'ers perversen en ziek. Het was voor haar niet bespreekbaar dus ik ben gestart met online contacten leggen met BDSM-gelijkgestemden, leerde daar een vrouw kennen, er bloeide iets, dit is uitgekomen."*

De mensen die BDSM ondertussen ten volle mogen en kunnen beleven met hun partner, hebben hun gevoelens inmiddels vaak geaccepteerd. Meester S. vat het als volgt samen: *"Ik heb met de jaren ontdekt dat er velen zijn zoals ik. Het is misschien niet de norm, maar voor ons wel normaal."*

I (slavin): *"Ik ben echt zeker van mijn gevoelens sinds ik mijn huidige Meester heb leren kennen. Hij maakt dat de gevoelens die altijd in mij gezeten hebben, prachtig tot uiting kunnen en mogen komen. Als er iets is waarmee ik nog zou worstelen, kunnen W/wij daar prima over praten."*

E (switch, travestiet): *"Die in mijzelf gekeerde gevoelens zijn verdwenen. Sinds ik weet dat dit beest (mijn ideeën en wensen die wat buiten het maatschappelijk aanvaardbare vallen) een naam heeft, dat er nog mensen zijn met diezelfde gevoelens, is het voor mij enkel maar verbeterd. Regelmatig worstel ik met een speelpartner, verder geen geworstel op BDSM gevoelensvlak."*

N (dominant): *"Ik heb gemerkt dat het moment waarop je het aanvaardt van jezelf, dat alles plotseling verandert. Alles valt op zijn plaats, je kan dingen linken, je voelt je een stuk beter en meer zelfzeker."*

M (onderdanige man): *"Ik heb lange tijd gezegd, dat wanneer er een pil zou bestaan om die gevoelens weg te nemen, ik die achter elkaar in zou nemen. Nu ik een gelijkgestemde partner heb gevonden, zou ik het niet meer willen missen."*

Er zijn ook respondenten die hun BDSM-gevoelens van bij aanvang als geheel natuurlijk en prettig hebben ervaren, en die het geluk hebben gehad meteen gelijkgestemde partners tegen te komen. Wanneer mensen aangeven dat ze het ondanks hun eigen aanvaarding nog steeds ergens moeilijk mee hebben, heeft dat meestal te maken met het zich veroordeeld voelen.

J (sub, man): *"Het is en blijft iets dat je verborgen houdt en waar je buiten bepaalde kringen niet mee te koop loopt. Naar de buitenwereld toe ben ik er wel een beetje beschaamd over, maar ik ben wel blij dat ik die gevoelens heb."*

V (sub, man): *"Dankzij onder andere Kajira ben ik ermee in het reine kunnen komen. Ik worstel vooral nog met hoe de samenleving ernaar kijkt. Wanneer mensen beweren dat het 'ziek' is, voel ik me slecht."*

N (dominant): *"Je kan stellen dat BDSM'ers staan waar holebi's twintig jaar geleden stonden; het taboe, het wegsteken en daarna er mee willen naar buiten komen. Nu zijn holebi's vrij goed aanvaard, maar als je over BDSM begint, krijg je bij de meeste mensen het effect dat je twintig jaar geleden had bij homoseksualiteit. 'Dat is fout! Dat doe je toch niet!' Ze hebben een compleet verkeerd beeld van BDSM."*

Homoseksualiteit stond aanvankelijk ook in de DSM vermeld en verdween uit de DSM-III die verscheen in 1980. Een aantal BDSM'ers gelooft dat ook BDSM-aspecten volledig zullen verdwijnen uit de DSM. Tot dan blijft de druk vooral op de schouders van dominanten groot, omdat zij degene zijn die de ander pijnigen. Die ander die daarmee instemt en waarvan zij tegelijk heel erg houden, indien het een liefdesrelatie betreft, maar boven wie zij staan. Meesteres M: *"Ik kan het soms moeilijk in overeenstemming brengen met de rest van mijn levensbeschouwing, die op gelijkheid gebaseerd is."* Er wordt ons immers aangeleerd dat je geen anderen pijn mag doen en dat mensen gelijk zijn. Als je daarover fantaseert, moet er dus wel bijna iets met je schelen?

Q (dominant): *"Ik wilde helemaal niet de persoon zijn die mensen pijn wou doen. Ik heb het geluk dat het 'maar' BDSM is in mijn geval."*

F (dominante): *"Soms worstel ik met mijn sadistische kant die steeds meer opkomt. Hoe komt het dat ik mijn geliefde graag pijn doe? Je geliefde moet je beschermen, dat doe ik ook wel natuurlijk. Maar ik veroordeel deze gevoelens niet. Ze zijn er gewoon en ik moet er nog achter komen in hoe verre en wat ik daar mee wil."*

De psychische klachten die gelinkt kunnen worden aan iemands BDSM-voorkeur hebben dus voornamelijk te maken met het proces van ontdekking en aanvaarding, met de afkeuring van BDSM door de omgeving en ten slotte met vragen over de absolute grens van BDSM-gedragingen. Wil men altijd meer en extremer? Ik kom hierop terug in de sectie over pijn en habituatie.

BDSM als een inherent deel van iemands zijn.

Naargelang de mate waarin BDSM vervlochten is met iemands leven naast het seksuele aspect daaraan, zou je de beleving van BDSM als een continuüm kunnen beschrijven. Uiterst links vindt men dan de liefhebbers die BDSM uitsluitend privé in de slaapkamer beleven als een aanvulling op hun seksleven. Bij hen stoppen alle machtsverhoudingen na de seksuele act, en de behoefte om daarbuiten frequent om te gaan met BDSM'ers schijnt hen te ontbreken. In het midden bevinden zich mensen die aangesloten zijn bij een BDSM-vereniging om BDSM af en toe onder gelijkgestemden te kunnen bespreken of beleven. Uiterst rechts op het continuüm zou men de mensen kunnen plaatsen die BDSM doortrekken naar het dagelijkse leven. BDSM is voor hen een levensstijl en hun vriendenkring bestaat voor een groot deel uit liefhebbers, waarmee zij ook een deel van hun vrije tijd doorbrengen in of buiten het BDSM-milieu.

S (dominant): "Ik leef BDSM 24/7. Het is geen 'hobby' die enkel in de weekends aan bod komt. Mijn slavin leeft ook 24/7 volgens bepaalde regels."

K (dominant): "BDSM hoort een deel bij mijn sociaal leven (vrienden met dezelfde interesse, bezoeken aan het Fetish Café, bijeenkomsten, beurzen, ...) en bij mijn seksueel (privé)leven."

De lijn tussen 'vanilla' en mensen die BDSM zien als een aanvulling op het seksleven, valt niet altijd duidelijk te trekken. Respondenten vermeldde dat sommige van hun vrienden toegaven ook 'dingen te doen in de slaapkamer' die misschien niet zo conventioneel waren.

D (fetisjist): "Ik heb het gezegd aan enkele vanillavrienden omdat ik hen vertrouw, de reacties waren allemaal positief en ze vertelden over hun eigen kinky gedrag in bed. Dat heeft me doen inzien dat er veel mensen zijn die wat meer kinky zijn dan je op 't eerste gezicht zou denken."

Maar het occasionele seksueel experimenteren van vanilla's lijkt weinig te maken te hebben met BDSM zoals het aanvoelt voor zij die zichzelf als BDSM'er bestempelen. Ik vroeg aan alle respondenten of BDSM iets is wat je kan leren, en ik kreeg daar van zo goed als iedereen hetzelfde antwoord op: *"De technieken kan je iemand zeker leren, maar je kan die persoon niet leren om ervan te houden."*

A (switch): "You can lead a horse to water, but you can't make it drink. Je kan iemand laten zien hoe intens en geweldig BDSM kan zijn, je kan iemand technieken aanleren, maar je kan een persoon niet aanleren om het zelf leuk of interessant te vinden."

R (switch): "Je kan het niet aanleren. Helaas niet, anders had ik mijn vrouw al zeker een spoedcursus gegeven."

L (meesteres): "Je kan iemand zweeptechieken aanleren, maar zonder sadistisch gevoel, zal je nooit een echte sadist worden. Vanbinnen moet er al iets aanwezig zijn dat naar buiten gebracht kan worden (door te praten bijvoorbeeld), maar als er geen BDSM-gevoelens zijn, dan kan je ze ook niet 'aangeleerd' krijgen."

Een ervaren BDSM'er kan iemand leren kennen die tot nog toe geen ervaring had met BDSM, maar die aangeeft ervoor open te staan. Toch is zelfs een open attitude ten aanzien van BDSM niet voldoende om ervan te houden.

T (sub): *“Hij had zoiets van ‘Oké, er zo’n keer op slaan lijkt me wel plezant!’ Dat slaan met de zweep lukte technisch perfect, maar de feeling zat er niet in. Hij vroeg elke keer wat er niet goed was, en vroeg me hem te zeggen hoe hij het beter kon doen. Maar het zat er gewoon niet in.”*

J (sub): *“Nee, ik heb geprobeerd van mijn ex-vriend een Dom te maken. Ik geloof dat het in je natuur moet zitten. Wel geloof ik dat het makkelijker is om een sub te 'spelen' dan een Dom. (...) Een Dom moet verantwoordelijkheid kunnen nemen, moet ideeën hebben, hij moet het écht willen.”*

De constante in gesprekken rond de oorzakelijkheid van een BDSM-voorkeur, was dat het verlangen naar BDSM deel uitmaakt van iemands identiteit. Je houdt van BDSM, of het zegt je niets. Mensen die enkel aan BDSM doen uit liefde voor een partner die deze gevoelens koestert, zullen er wellicht niet eenzelfde voldoening uit halen als mensen voor wie BDSM aanvoelt als een inherent deel van hun *zijn*. De link naar BDSM als een geaardheid werd hierna snel gemaakt. Dit is wellicht de meest belangrijke oorzakelijke factor bij het ontwikkelen en stellen van BDSM-gedrag, en wordt daarom uitgebreid toegelicht als het volgende hogere-orde thema, voortbouwend op dit thema.

BDSM als een geaardheid.

In mijn steekproef respondenten stellen 57 van de 88 mensen expliciet dat hun BDSM-gevoelens voor hen hetzelfde betekenen als een geaardheid. Zij geven hiervoor verschillende argumenten, die ik hieronder uitgebreider toelicht. Tegen mijn verwachtingen in hangt het aanvoelen van BDSM als een geaardheid niet samen met de mate waarin BDSM vervlochten is met iemands dagelijkse leven. Het betreft dus niet uitsluitend mensen rechts op het continuüm die BDSM als 24/7-levensstijl beleven. Slechts 13 respondenten van de 88 voelen het zeker niet aan als een geaardheid. Voor hen betekent het eerder kinky seks, of men twijfelt eraan of “geaardheid” het juiste woord is om de BDSM-voorkeur te definiëren.

Tabel 4. Aantal respondenten voor wie BDSM aanvoelt als een geaardheid (N=57)

Onderdanigen (N=37)	Dominanten (N=21)	Switches (N=26)	Fetisjisten (N=2)	Sadomasochisten (N=2)	Totaal (N=88)
26	12	17	1	1	57

Vergelijking met holebi's: het is geen keuze.

Zoals in het vorige thema werd toegelicht, is het meest gehoorde argument voor de oorzakelijkheid van BDSM-voorkeuren dat het gewoon een deel is van wie zij *zijn*. Deze manier van seksualiteitsbeleving is geen keuze maar een deel van hun persoonlijkheid, en een tekort dat op geen andere manier ingevuld kan geraken dan door toe te geven aan de innerlijke lokroep van BDSM. Zichzelf bij een gelijkgestemde partner volledig mogen uiten, wordt door respondenten dan ook beschouwd als het grootste voordeel aan BDSM. Men huivert van de uitdrukking *'aan BDSM doen'* omdat die te beperkend zou zijn. De vergelijking met holebi's werd vaak gemaakt. *"Een homo doet niet uitsluitend aan homoseks maar is ook overal en altijd homoseksueel."*

J (sub, vrouw): *"Het is geen keuze, ik kan niet kiezen waar ik geil van word. Ik ben sub dus ik hou van Doms. Ik ben bi dus ik hou van mannen en vrouwen. De gelijkheid is me duidelijk."*

L (meesteres): *"BDSM is een groot deel van wie ik ben. 'Meesteres' zijn houdt niet op als de leren jurk uit is. Ik ben dominant, zelfzeker en leidend van karakter, ook in vanilla-situaties."*

I (slavin): *"Respect, overgave, onderdanigheid en gediensstigheid. Voor mij zijn deze gevoelens de kern van mijn 'zijn'."*

Bij de vraag waarom men besliste deel te nemen aan dit onderzoek, gaven enkele onderdanigen aan dat dienstbaarheid en behulpzaam zijn nu eenmaal in hen zit. Reageerden sommigen op mijn oproep naar respondenten omdat zij hierin een opdracht zagen waaraan zij heel graag gehoorzaamden? Die representatie van het karakter in de BDSM-rol of omgekeerd, geldt echter niet voor iedereen. Onderdanige V: *"Ik heb eigenlijk een heel dominante persoonlijkheid. Ik denk dat ik voor veel mensen overkom als krachtig, dat ik weet wat ik wil en ervoor ga. Op andere momenten is dat weg."* Bij liefhebbers die switchen van rol, gaat deze theorie ook niet op. De succesvolle zakenman die immer de touwtjes in handen heeft maar na het werk over de knie van een meesteres gaat ontstressen, past ook niet in dit kader. Hoewel de meerderheid van de dominanten en onderdanigen wel degelijk respectievelijk dominant en onderdanig lijken in het dagelijkse leven, hoeft de rol die men in het BDSM-spel aanneemt dus niet noodzakelijk overeen te komen met hoe iemand zich doorheen het dagelijkse leven beweegt.

Beelden en ervaringen triggeren, maar de kiem moet al zeer vroeg aanwezig zijn.

Er bestaat geen twijfel over dat BDSM-gevoelens, ongeacht of die overeenstemmen met iemands persoonlijkheid in het dagelijkse leven, van jongs af aan deel kunnen zijn van iemands verlangens. Sommigen zijn ervan overtuigd dat zij ermee geboren zijn, of dat er op zijn minst al zeer vroeg een kiem voor die gevoelens aanwezig moet zijn geweest.

K (sub en masochiste): *"Ik ben ervan overtuigd dat je ermee geboren bent, in elk geval moet er een kiem voor die gevoelens aanwezig zijn. Of het dan later werkelijk tot uiting komt of niet hangt wellicht*

een beetje af van je omgeving, maar sommige mensen ‘hebben’ het nu eenmaal en andere niet. Ik denk niet dat je het kan aanleren of dat het uit zichzelf kan ontstaan.”

L (meesteres): “BDSM-gevoelens zijn zeker een geaardheid. Net als homo- of bisexualiteit ben ik ervan overtuigd dat je ermee wordt geboren en dat het gewoon op een bepaald moment in je leven getriggerd wordt, wat ervoor zorgt dat je die gevoelens erkent en uit. Niemand ‘wordt’ BDSM’er.”

Velen rapporteren over hun eerste BDSM-gedachten in de vroege kindertijd tot pubertijd. P. herinnert zich dat ze al in haar vierde levensjaar het liefst bezig was met rollenspelletjes waarbij machtsverhoudingen geïnstalleerd werden tussen de deelnemende spelertjes. Schooltje met lijfstraffen, cowboy-indiaantje of zorro – uiteraard met zweep. Dit fantasiespelen is iets wat meerdere mensen genoemd hebben als hun eerste herinnering aan een interesse in BDSM. Sub en masochiste K. beschrijft het volgende tafereel:

K: “Ik vond als kleuter situaties met machtsverschil al heel interessant. Zo speelde ik met opzet de boef in spelletjes op school, en ging ik daarbij opzettelijk de ruwere jongens (waar andere meisjes vaak niet graag mee speelden) uitdagen zodat zij me kwamen ‘vangen’.”

Bondageliefhebber en dominant C. had sinds zijn vijfde al de drang om mensen vast te binden en pijn te doen.

C: “We speelden cowboy en indiaantje. Mijn buurmeisje heeft ettelijke malen aan een boom in de buurt vastgehangen, en we vonden het beide leuk. Zij is niet into BDSM nu, we hadden het er onlangs nog over.”

Dit fantasiespel is met andere woorden niet voor iedereen seksueel beladen, maar lijkt bij mensen die zich nu BDSM’er noemen toen al het een en ander getriggerd te hebben. Niet zelden worden ook beelden vermeld als eerste trigger van de BDSM-gevoelens. Papa’s verstopte pornoboekjes uit de jaren tachtig waarin een vrouw vastgebonden ligt, een prent met slavernij als onderwerp, onschuldige scènes uit films die fetisjen ontlokken, een leesboek op school waarin een gepest kind wraak nam op de pestkoppen, een schoolbezoek aan de folterkamer in het Gravensteen, de sandalen van de juf die een eerste erectie opwekten, blinkende materialen die een latexfetisjist aantrekken, de Miekes die vastgebonden werden in Jommekes stripverhalen, zich snijden aan een papier en gelukkig worden door het zien van de bloeddruppel op de vinger, een tekenfilm waarbij boeven gepakt worden, enzovoort. Voor veel BDSM’ers gaat de eerste herinnering aan BDSM gepaard met hun eerste seksuele herinnering tout court, waardoor ze als puber bleven fantaseren over die onderwerpen om datzelfde lustvolle gevoel terug op te wekken.

E (sub): “Ik kreeg mijn eerste erectie toen ik 8 jaar was. Ik keek naar het programma Klokhuis. Het ging over de politie en een man werd in de gevangenis gestopt. Het deed mij zoveel dat ik daarna fantaseerde over opsluitingen en gedwongen opdrachten doen.”

Soms botsten mensen op een fetisj door een toevallige situatie of ervaring.

M (switch en fetisjist): *“Mijn luirofetisj heb ik stomweg ontdekt. Mijn toenmalige beste vriend had nog een veel jongere broer en wij vroegen ons op ons 12^e af hoe het zou voelen... We hebben toen gewoon luiers aangedaan. Sindsdien is dat gebeven bij mij.”*

Een minderheid ontdekte de BDSM-gevoelens pas als volwassene, wanneer zij bijvoorbeeld een bedpartner met een interesse in of ervaring met BDSM ontmoetten. Anderen hebben geen directe herinnering aan hun eerste BDSM-gevoelens. Zij verkenden wat ze voelden gradueel met partners tot ze er uiteindelijk van overtuigd waren dat BDSM hen iets deed en zij beslisten dit niet meer te willen missen.

BDSM blijft altijd aan de oppervlakte sluimerend aanwezig.

De mensen die hun voorliefde voor BDSM benoemen als een geaardheid, geven aan dat het een enorme impact op hun welbevinden zou hebben mocht dit deel noodgedwongen wegvallen. Zelfs wanneer BDSM niet praktiserend aanwezig is in iemands leven, lijkt het altijd aan de oppervlakte te blijven sluimeren. Het blijft bestaan in iemands fantasie en komt opnieuw tot uiting van zodra men daartoe de kans krijgt.

M (dominant): *“Ik denk dat dat hetzelfde is als dat je tegen een homo zou zeggen dat hij geen homo meer mag zijn. Ik weet uit ervaring dat je inwendig kapot gaat. Je kan het niet wegsteken, het komt uiteindelijk toch naar boven.”*

Q (dominant): *“Ik kan het niet onderdrukken, van mijn 13-20 jaar heb ik het geprobeerd, maar het bleef naar boven komen op alle manieren die het kon vinden. Als ik dan verhalen hoor van homoseksuele of lesbische mensen, dan lijkt het verhaal hetzelfde.”*

W (switch, man): *“Of ik het nu leuk vind of niet: vanillaseks is voor mij iets wat seks met een vrouw voor een homoseksuele man moet zijn.”*

Voor veel koppels gaat conventionele seks en BDSM samen. Zij kunnen van beide genieten en zouden beide vormen van seksualiteitsbeleving missen. Het BDSM-gedeelte vormt voor hen de kers op de taart. Een minderheid BDSM'ers geeft aan dat BDSM beter is dan vanillaseks, maar de overgrote meerderheid voegt daaraan toe *voor mij*. De meesten noemen het niet beter, maar anders en meer bij hen passend.

I (slavin): *“In een BDSM-relatie is er veel meer respect, openheid, eerlijkheid en communicatie dan in een vanillarelatie. W/wij kennen elkaar door en door terwijl dat voor veel vanillakoppels veel minder het geval is.”*

P (sub, vrouw): *“Qua relatie (geestelijk) hoeft het geen verschil te maken. Ook vanillarelaties kunnen diep gaan en er zijn ook BDSM-relaties met de diepte van een surfplank. De seks bij BDSM is wel veel beter en intenser, vind ik.”*

M (sub, man): *“Dat denk ik niet. voor mij wel uiteraard, maar als je die vraag zou stellen aan een nilla, zou hij zeggen dat gewone seks beter is. en als je de vraag stelt aan een pedoseksueel, geeft hij de voorkeur aan seks met kinderen.”*

Iemand kan jaren een vanillarelatie hebben waarin BDSM onbespreekbaar is, maar de seksualiteit die daarin een rol speelt lijkt niet voor elke BDSM'er dezelfde voldoening te geven als degene die zij vinden in een BDSM-verhouding. BDSM lijkt voor mensen die het als een geaardheid aanvoelen nodig om emotioneel en/of seksueel gelukkig te zijn. BDSM'ers die het milieu verlaten omdat ze iemand leren kennen die niets met BDSM heeft, keren dan ook vaak terug eenmaal die relatie op de klippen gelopen is. Iemand graag zien blijkt niet genoeg om de BDSM-gevoelens te doen vervagen.

J (sub, vrouw): *“Ik kon niet anders dan terugkeren, ik kon niet genieten van de seks (met mijn vanillavriend). Een seksloze relatie zie ik niet zitten. (...) Ik dacht dat iemand graag zien genoeg kon zijn, maar dat was mis.”*

Benoemt men BDSM als een geaardheid, bij gebrek aan een passende benaming?

Al het voorgaande lijkt dus te suggereren dat BDSM inderdaad een geaardheid is of op zijn minst zo aanvoelt voor een groep mensen. Ik wil echter benadrukken dat dit niet voor iedereen geldt. P. stelt het als volgt: *“Geaardheid zegt meer iets over de personen waartoe je je aangetrokken voelt. Of je BDSM-gevoelens ervaart of niet, zegt meer iets van hoe je die aantrekking en/of relatie ervaart en beleeft.”* Iemand gaf aan dat de homoseksualiteit van een homoseksuele dominant hoogstwaarschijnlijk een invloed heeft in alle contexten van zijn leven, terwijl hij zijn BDSM-gevoelens echter alleen uit tegenover zijn partner. Er is bovendien consensus onder homo's dat zij homoseksueel zijn en dat dit een geaardheid is voor hen. Bij BDSM'ers is dit duidelijk niet het geval. Wellicht voelt het voor veel mensen oprecht aan als een geaardheid en benoemen zij het op diezelfde manier omdat er geen andere term voor bestaat. Dit idee hadden ook enkele respondenten. A (switch, vrouw): *“Bij gebrek aan een beter woord, beschouw ik mijn gevoelens wel als een geaardheid. Het is een deel van mezelf, een bepaalde seksuele voorkeur die mee bepaalt wat voor persoon ik ben.”* Ook Meesteres S. voelt het niet aan als een geaardheid: *“Ik kan me heel gemakkelijk voorstellen dat ik in een relatie kan zijn waarin BDSM niet echt een rol speelt, terwijl ik me écht niet kan voorstellen dat ik zou samen zijn met een vrouw bijvoorbeeld.”* Er zijn ook BDSM'ers die doorheen hun levensgeschiedenis een aantal keer zijn veranderd van rol. Een sub die bijvoorbeeld dominant wordt gaat echt van het ene naar het andere uiterste. Bij deze groep personen lijkt BDSM eerder te fungeren als seksuele voorkeur op een bepaald moment in hun leven, meer dan dat het een geaardheid zou zijn. Net zoals vanilla's een verschuivende voorkeur kunnen hebben van romantische seks naar harde seks en weer terug.

BDSM als een intense vertrouwensband tussen twee instemmende mensen.

BDSM beleven vraagt heel wat vertrouwen tussen degene die de controle heeft en degene die zijn of haar verantwoordelijkheid al dan niet gedeeltelijk afgeeft. In dit hogere-orde thema komen met betrekking tot het sadomasochistisch spel pijnbeleving, habituatie, extremiteiten en de compulsiviteit van BDSM aan bod, maar ook de D/s-liefdesrelatie wordt uitgebreid besproken aangezien vertrouwen hier onlosmakelijk mee verbonden is.

Waarom pijn fijn kan zijn: het verschil tussen sadomasochisme en geweldpleging.

Pijnervaring wordt steeds geïnterpreteerd binnen zijn context. De door gelijkgestemde partners gecreëerde machtsverhouding is de context binnen een sadomasochistisch spel, met als doel het induceren van seksueel plezier. De pijn die ontstaat door het beoefenen van sadomasochisme zal daarom niet te vergelijken zijn met de pijn die opgelopen wordt in een sociaal onwenselijke context als geweldpleging, foltering, een ongeluk, enzovoort (Newmahr, 2010; Van de Wouwer, 2011). Dat fysieke pijniging fijn bevonden wordt, valt dan weer neurologisch te verklaren. De gebieden in de hersenen die pijn en plezier beoordelen hebben een soortgelijke werking (Leknes & Tracey, 2008). Wanneer onze hersenen pijnsignalen ontvangen, dan wordt er in de thalamus een interpretatie gemaakt van die perceptie, en wordt onder andere de neurotransmitter adrenaline vrijgesteld. We verkeren in een verhoogde staat van alertheid en voelen een 'kick'. Topsporters en zakenmannen kunnen deze adrenalinerush ervaren, net zoals sadisten dat doen. Tegelijk wordt er zoals bij een orgasme endorfine vrijgemaakt, die de pijnperceptie tempert en een gevoel van geluk en ontspanning teweegbrengt. De bovenstaande combinatie kan masochisten en onderdanigen in een soort trance duwen, waardoor zij rust en genot ervaren in plaats van kwellen. Respondenten gaven aan soms zelfs geen pijn meer te voelen, iets wat uiteraard slecht kan aflopen met een dominant of sadist die uit onoplettendheid niet op tijd weet te stoppen met het toebrengen van slagen. De toestand waarin de onderdanige of masochist dan verkeert, benoemt men met de term *subspace*. De belevenis van deze *subspace* op zich kan voldoende zijn. De pijn leidt dus niet noodzakelijk tot seksuele prikkeling.

V (bottom): *"De eerste keer vond ik het verschrikkelijk griezelig, ik wist niet wat er gebeurd was. Daarna kwam het besef 'Dit was dus nog een stap verder in de controle loslaten.' Het is iets positiefs en er moet niet altijd veel voor gebeuren. Ik blijf heel gevoelig aan het gevoel van touw, het gewoon voelen langs mijn lijf is voldoende. Dan ben ik een kwartier ontspannen, heel gevoelig maar ik ben er mij toch niet echt van bewust. Ik heb zo de indruk dat mijn hoofd dan écht helemaal weg is, uitgeschakeld. Het denken is er niet meer, het bewustzijn is er nog een beetje. Ik denk niet dat ik de telefoon zou horen. Mijn partner 'hoor' ik op zo'n moment niet, maar ik begrijp hem wel nog."*

J (sub): *"Subspace is zo moeilijk onder woorden te brengen. Het is geen gevoel van gelukzaligheid of iets dergelijks, maar wel het meest fantastische gevoel dat ik ken. Het geeft mij hetzelfde gevoel als een orgasme, maar dan mentaal. Ik doe alles voor hem, ik heb geen grenzen meer. Ik registreer heel*

moeilijk woorden, dat wel. Ik versta hem slecht, ik ben veel te ver weg om mij te concentreren op bevelen. Het heeft lang geduurd voordat we dat beiden doorhadden. Hij bezit mij en ik kan niet meer denken met mijn eigen verstand.”

Dominanten en sadisten kunnen eveneens een *domspace* beleven. Om na te gaan of subspace en domspace met elkaar te vergelijken zijn, hoopte ik switches te spreken die ervaring hebben met beide. Hoewel zij voornamelijk subspace beleefden, omschreven enkelen de gevoelens bij domspace zoals de dominanten dat deden. Men schijnt zich tijdens en na het spel euforisch en alert te voelen, en schrijft deze warme gevoelens toe aan het daaraan voorafgaande BDSM-spel.

D (switch, man): *“Subspace is een erg unieke ervaring. Het voelt als een high op drugs en adrenaline, maar tegelijkertijd is het erg kalmerend, alsof je afstand van je lichaam neemt. Ga je verder, zeker met pijn, dan crash je volledig. Ik heb al het genoeg meegemaakt om zover te gaan dat mijn lichaam letterlijk opgaf en ik in elkaar zakte. Hoewel ik de pijn niet meer voelde en ik erg comfortabel lag, reageerde mijn lichaam door 30 minuten lang heftig te schokken en ik rilde alsof ik het koud had. Ik huilde ook aan een stuk door en tranen bleven komen. Door de goede zorg van mijn Meesteres ben ik er echter goed doorgekomen. Achteraf voelde ik me als een feniks die uit de as herrijst, een nieuw mens, erg gelukkig. Ik heb nog niet het genoeg gehad om echte Domspace mee te maken.”*

G (switch, vrouw): *“Subspace: als in een heerlijke droom. Sloom, supergevoelig lichaam maar op een aangename manier. Ik voel me in de zevende hemel, helemaal verliefd op en happy met mijn vriend. Subdrop: Erg emotioneel 1-2 dagen na een intens spel. Verdrietig, huilen zonder echt te weten waarom. Domspace: nog niet meegemaakt. enkel leuke rush, heel aandachtig en in het hier en nu.”*

Het omgekeerde van subspace wordt in de BDSM-wereld *subdrop* genoemd. Men rapporteert daarover enkele uren tot dagen depressieve gevoelens, angst en aanhankelijkheid. Niet alleen het bovengenoemde verder gaan dan het lichaam of de geest aankunnen, kan zorgen voor deze negatieve gevoelens. Ook het plots onderbreken van een spel, lijkt deze toestand te kunnen veroorzaken.

T (sub, vrouw): *“Een subdrop heb ik eenmaal gehad bij het abrupt onderbreken van een spel. Een dungeon master kwam naar me toe om op me in te spreken: “Weet je wat je aan het doen bent?”, “Je weet dat je altijd kan stoppen hé.”, “Heb je een stopwoord?” Toen ik neen zei was het kot helemaal te klein. Het was allemaal goed bedoeld, maar kwam heel aanvallend over voor mij. Ik ben toen helemaal geflipt. Ik ben naar hem terug gelopen: “Weet je wel wat je aangericht heb?” Ik heb dagen serieuze koppijn gehad en het heeft een hele tijd geduurd voor we weer konden spelen. Mijn Meester hoefde me maar te slaan en ik begon te huilen. Het is niet iets wat ik nog een keer wil meemaken. Ik weet dat hij weet wanneer hij moet stoppen, want we spelen wel heftig. Met prikkeldraadzwepen slaat hij me weg, en dan moet ik terug op mijn plaats gaan staan. Ik kan begrijpen dat het voor sommigen te heftig is, maar voor ons is het ok.”*

Een aantal dominanten gaven aan iets gelijkaardigs te kunnen ervaren, wat *domrush* genoemd wordt. Een dominant die in zo’n toestand verkeert, zal bij bondage bijvoorbeeld het artistieke aspect vooropstellen in plaats van te kijken wat zijn model in die touwen nog kan volhouden.

Wanneer een sadistische dominant zijn of haar masochistische sub meer wil laten genieten van pijn, past die vaak klassieke conditionering toe. Iets lustvols wordt dan gekoppeld aan de pijnbeleving die langzaam opgebouwd wordt. Om die combinatie van pijn en bevrediging zo goed mogelijk te beleven, gebruikt men een arsenaal aan attributen. Allerlei zweepen met verschillende effecten, elektroshock, vibrators, bondagetouw of kettingen, wasknijpers of klemmen met gewichtjes aan, kaarsvet, ijs, huis- en keukenmateriaal, textiel, het eigen lichaam, enzovoort. Creativiteit is niet alleen een must om een fortuin aan speelmateriaal uit te sparen, maar er wordt ook tijdens het spel een beroep op gedaan. Hoewel er telkens een aantal lievelingsaspecten kunnen betrokken worden in een spel, beleeft men BDSM zelden volgens een bepaald scenario omdat net het niet weten wat er zal gebeuren door beide partijen als spannend en noodzakelijk ervaren wordt. Voor de onderdanige betekent een spel waarbij de controle wordt toevertrouwd aan de dominant vaak een manier om los te laten en tot rust te komen.

P (sub, man): *“Het is geen verlies van controle, want je weet dat je altijd terug kan. Er valt een last van mijn schouders, ik ontsnap even aan de realiteit. ‘Hier zit ik goed’. Ik doe alles liever spontaan. Het is fijn om te zien wat er komt.”*

D (switch en masochist): *“Hoewel ik soms wel wat creatieve ideeën in mijn hoofd uitwerk, laat ik het spel liefst zijn gang gaan. Seks laat zich niet orkestreren en BDSM werkt precies hetzelfde. Het is fijner als je chemie zijn gang laat.”*

Slechts een kleine minderheid die wél een scenario vooropstelt, voelt onbehagen wanneer daarvan afgeweken wordt. Mensen met autisme en anderen die nood hebben aan een spel met een bepaalde structuur, bijvoorbeeld. Dit is echter van een andere orde dan de frustratie die een seksuele geweldpleger voelt wanneer zijn of haar scenario mislukt.

Compulsiviteit en habituatie als recept voor extremiteiten en psychopathologie?

Een minderheid respondenten voelt BDSM aan als iets compulsiefs dat móét gebeuren wanneer men de BDSM-gevoelens ervaart. Zij hebben BDSM nodig om opgewonden te geraken. Dit zijn de mensen voor wie BDSM sterk aanleunt tegen een psychische problematiek, een parafilie waarbij BDSM in periodes een negatieve weerslag heeft op hun persoonlijk, sociaal en/of beroepsmatig functioneren. Respondenten die rapporteerden zich anders te gedragen wanneer ze hun zin moeten uitstellen, waren niet zelden de onderdanigen of masochisten. Dit intens verlangen naar een spel en het ongeduldige zeurende gedrag dat ermee gepaard gaat, heet men binnen het milieu *stuiteren*. De meeste BDSM'ers kunnen hun driften echter uitstellen tot de tijd en ruimte er is om die te beleven, net zoals vanilla's dat doen. D. is latexfetisjist en merkt dat hij zijn verlangen naar de fetisj door een gebrek aan tijd tempert: *“Soms denk ik eraan, en dan: pfff, neen het duurt te lang om het latexpak aan te trekken.”* Ook een sadomasochistisch BDSM-spel orkestreren vraagt tijd. Het wordt vaak langzaam opgebouwd opdat het lichaam de kans krijgt zich voor te bereiden en op te warmen voor het hardere werk.

Grenzen lijken relatief en worden continu verlegd. Deze vaststelling doet sommige respondenten soms denken aan een verslaving.

K (sdomasochist): *"Ik kan wel de verslaving daarin erkennen: dat gaat in gradaties. Het begint met 'nee dat laat geen littekens na', maar na een tijdje snij je dieper, sla je harder, je verlegt elkaars grenzen constant. En ondertussen zijn littekens voor zowel mij als mijn vriendin geen probleem. (...) Er zijn wel momenten waarop je onrustig wordt achteraf. Zo van 'Hm, het is niet iets wat iedereen doet en er komt wel risico bij kijken.' Ik pijnig mensen, dus er kan altijd iets fout lopen. Wat als? Gelukkig is het niet altijd zo, want anders zou het een triestig liefdesleven zijn."*

De bezorgdheid om steeds meer en extremer te willen, houdt veel liefhebbers bezig. A (switch): *"Ik maak me soms zorgen of ik niet te veel, te vaak, te hard, te extreem wil, en waar precies de grens ligt tussen wat nog leuk en gezond is en wat eigenlijk niet meer."* W: *"Het was een opluchting dat die verlangens niet extremer werden naarmate ik er iets mee deed."* De meerderheid van de respondenten gaf aan dat ze niet de absolute grens voor zichzelf konden bepalen. Wanneer twee mensen elkaar ontmoeten en beslissen samen aan BDSM te gaan doen, wordt er heel vaak een *sublijst* ingevuld. Dat is een document vol situaties, attributen, fantasieën en andere BDSM-gerelateerde zaken waarin beide partijen kunnen aangeven waar ze naar verlangen, waar ze eventueel voor openstaan en wat ze absoluut niet zien zitten. J. vulde in het begin van haar relatie een paginalange sublijst in. J: *"Als ik die sublijst nu terugzie, lach ik daarmee. Ik had een 'nee' gezet op wasknijpers, ik bedoel..."* Dingen die eerder verschrikkelijk of oninteressant leken, kunnen hen nu het meeste plezier verschaffen. Dit lijkt iets dat elke BDSM'er ervaart. Maar waar stopt het als alles wat je doet meevalt? Het antwoord lijkt te zijn: op het moment dat je je er niet langer goed bij voelt. En dan kunnen tussen dominant en onderdanige of sadist en masochist perfect stappen terug gezet worden.

B (dominant): *"Iets pakt misschien op dát moment niet, en dan moet je terug. Maar het kan een half jaar later anders zijn. Het hangt af van de situatie, de gemoedstoestand waarin je bent. Dat is voelen en opbouwen."*

T (sub): *"Het ligt er ook aan hoe je je voelt. Mijn Meester bereikt soms met één harde mep op mijn kont meer dan één harde zwepensessie van vier uur. Een tijdje op de grond zitten kan soms ook meer doen dan een hele sessie."*

Niet elke BDSM'er wil die extreme fysieke pijngrenzen aftasten. De meesten verkiezen zelfs een voor hen gemiddeld niveau van pijn, en durven ook een stap terug te nemen om niet te snel aan het plafond inzake verzadiging te geraken. Ook in een BDSM-relatie kan er immers sleur komen. Om dit te vermijden hoeft men overigens niet altijd een stapje naar boven te gaan, er is genoeg te ontdekken. Soms zijn het net de subtiele dingen die heel veel effect hebben. Sommigen beleven aspecten aan BDSM waarvoor hun partner niet openstaat met een derde persoon, in onderling overleg. Voor monogame vanillakoppels is dit vaak moeilijk om te begrijpen, maar voor veel kinksters werkt dit.

Dat er na een tijd BDSM'en habituatie optreedt en er meer moet gebeuren om eenzelfde effect te verkrijgen, merkt men niet alleen psychisch maar ook lichamelijk.

T (sub): *"Blauwe plekken genezen heel snel bij mij, en ik krijg er bijna geen. Hoe vaker je speelt, hoe minder. Je lichaam went eraan. Je hebt een betere bloeddoorstroming. Als je zachtjes begint, wordt de bloeddoorstroom beter. Een goede opwarming is nodig. Ik heb wel striae door het spelen, mijn onderhuid is gescheurd, dat vind ik lelijk."*

Toch zijn BDSM'ers niet zelden trots op de tekens van het spel de dag ervoor. Zij plaatsen vaak foto's van hun *ropemarks* na bondage, blauwe plekken of littekens op hun profiel op de sociale netwerksite Fetlife. Ik vond dit een vreemd gegeven. Werk je zo het promoten van steeds extremer gedrag niet in de hand? Sommigen delen de foto's omdat ze trots zijn op wat ze ondergaan hebben en ervan genoten hebben, als een soort herinnering. Anderen doen het overduidelijk om aandacht te krijgen – of die dan positief of negatief is, doet er meestal niet eens toe. Mannen die hun penis laten innaaien in de balzak, vrouwen die hun tepels laten spijkeren op een houten plank, mensen die houden van brandnetels op de genitaliën, sadisten die eerst kleine incisies maken op de rug en billen van de masochist om die vervolgens aan het Andreaskruis te slaan tot het bloed op de grond druipt: zo goed als alles kan en wordt gedeeld op Fetlife. Dit bewijzen van hoe ver men durft te gaan en de daarbij gepaard gaande nood aan de blik van de ander, heeft een pervers kantje. Tijdens een focusgroep met koppels ontstond er een interessante discussie tussen de deelnemers over wat te verregaand kan zijn.

J (dominant): *"Ik heb eens een zeer vreemd fantasieverhaal gelezen over een vrouw die fantaseerde om gekruisigd te worden. Dat is bijna tot de dood, waar eindigt de BDSM en begint een psychologisch probleem? Hoe ver kan selfharm gaan?"*

A (sub): *"Wat als iemand geamputeerd wil worden? Dat noem ik niet meer gezond, en het plafond er ferm over."*

Een ander stelde dat buitenstaanders ook in termen als 'ziek' denken over liefhebbers van BDSM, en opperde dat BDSM'ers dit vraagstuk daarom ruimdenkender zouden moeten bekijken. B. brengt de reversibiliteit van acties aan als argument om te beslissen wanneer iets te verregaand is.

B (dominant): *"Pijn krijgen, oké, daarna is die pijn weg. Maar je arm amputeren? Als je er daarna spijt van hebt, gaat die arm niet terug groeien. Als ik echter zie dat iemand gedurende lange tijd heel vast overtuigd is van gelukkiger te leven zonder armen en benen, en mocht die zeker weten dat hij geen spijt gaat hebben achteraf, waarom niet? Ik zou het zelf wel niet doen omwille van juridische redenen."*

Iemand merkte droog op: *"Dit zou alleszins een fetisj zijn die je slechts viermaal kan uitvoeren."*

Er zijn altijd mensen die heel extreem willen gaan, maar zij worden ook binnen het milieu argwanend bekeken. *Body modification* waarbij men echte ingrepen pleegt op het lichaam zoals de tong of penis in twee snijden, *scarification* waarbij levenslange littekens intentioneel worden

aangebracht en vormen van *breath play* die dodelijk kunnen zijn bij het minste gebrek aan controle en concentratie, worden dan ook door een relatief kleine groep beleefd. Het extremer gaan hangt niet zozeer samen met leeftijd of jaren ervaring, maar eerder met de mate waarin iemand op zoek is naar kicks en sadomasochistische gevoelens koestert.

C (dominant): *“Ik heb zo het thrillseekersgehalte. Je bent op een bepaalde seksuele hoogte geweest, en je wilt altijd maar hoger gaan. Net zoals een adrenalinejunkie. Eerst van een stoel, dan van een ladder en daarna uit een vliegtuig springen.”*

K (somasochist): *“Dit is niet de norm, het springt eruit en dat maakt het spannend. Het is de verboden vrucht die je proeft, je voelt je soms wat zondig om het zo te stellen, en dat geeft wel een machtsgevoel. ‘Ik kan dit, ik durf dit en ik heb iemand die mee wil in dat verhaal.’ Er is meer dan 100% vertrouwen in elkaar en dat windt ons op.”*

P. (masochist): *“Als je je laat vastbinden, hangt het altijd van de ander af hoe ver het gaat. Ik blinddoek mezelf als ik binnenkom tot het spel gedaan is. Als je geen prop in je mond hebt, kan je altijd in het menselijk contact aangeven dat het moet stoppen. Maar ik zorg ervoor dat dat niet mogelijk is, ik wil geen grens opleggen. Op voorhand wordt besproken wat wel en niet kan, maar tijdens het spel zorg ik ervoor dat ik vrij ben van verantwoordelijkheid. (...) Als ik het bij mezelf zie, is dat een heel individualistisch gebeuren. Ik zeg wel dat de sadist mag doen wat hij wil met mij, maar dat is niet van ‘ik gun het hem’ of zo, eerder omdat ik het niet anders kan, omdat ik het – moet – ondergaan. Het is een soort verhouding die eigenlijk totaal onmenselijk is.”*

Wanneer ik P. vraag hoe ver hij nog denkt te gaan, antwoordt hij:

P: *“Jusqu’au fond. Ik wil geen blijvende sporen, mijn lichaam moet er achteraf integer uitkomen. (...) Ik durf soms wel eens iets aanraden aan een sadist. Bijvoorbeeld onderzoek over iemand martelen zonder dat er sporen van achterblijven. Dat kan heel extreem zijn maar tegelijk begrensd. Als je door de CIA gemarteld wordt als niet-masochist, en hetzelfde gebeurt met een masochist: die niet-masochist gaat daar een psychisch trauma aan overhouden, en hoewel ik denk ‘Nooit meer!’ wanneer ik buitenkom, heb ik er daarna wel warme gevoelens over.”*

De groep BDSM’ers die zeer extreem speelt, doet dat vaak op het einde van een BDSM-avond wanneer velen naar huis zijn, privé of bij commerciële dominanten die in het beste geval goed weten waarmee ze bezig zijn. Het veilig beleven van sadomasochisme vraagt vaardigheden en kennis over het menselijke lichaam. Mensen die BDSM uitsluitend in de privésfeer beleven, hebben deze extra controle niet en moeten volledig op elkaar vertrouwen.

D/s-liefdesrelaties: een manier om één te worden met elkaar.

BDSM betekent voor veel respondenten onvoorwaardelijke liefde. Lieve smsjes zenden, koosnaampjes gebruiken en ook vanillaseks komt voor in een BDSM-liefdesrelatie. In een relatie tussen dominant en onderdanige komt daarbovenop nog eens de machtsverhouding die voor hen maakt dat een BDSM-relatie intenser aanvoelt. Het is niet altijd duidelijk te definiëren wanneer een

D/s-koppel aan het BDSM'en is en wanneer niet. Voor mensen die het 24/7 beleven, zitten er bewust of onbewust altijd BDSM-interacties in het dagelijkse leven. Samen naar een film kijken waarbij de onderdanige zijn of haar hoofd op de schoot van de dominant legt, bijvoorbeeld. De dominant krijgt in een 24/7 gedefinieerde D/s-relatie de toelating om alles te doen wat die wil binnen de vooropgestelde grenzen tussen het koppel. Enkele dominanten probeerden mij het concept 'grenzen' uit te leggen aan de hand van verschillende metaforen.

B: *"Vergelijk het met een kleurboek met puntjes. Je verbindt die lijn en geeft zelf de kleur aan die erin komt. Je kan eens buiten de lijntjes schieten, maar niet buiten het blad."*

A: *"Ik vergelijk de grenzen met een speeltuin. Ik bepaal als dominant de speeltuin en speeltuigen, maar zij bepaalt met welke we gaan spelen, ik bepaal hoe groot die gaan zijn, op die manier gaan we groeien. Ik leg het kader vast, daarbinnen kan zij kiezen. Dat is ook omdat zij het moeilijk heeft met de keuzes. Ik probeer haar af te remmen in haar vergaloppering."*

B: *"Ik denk dat het belangrijk is dat je samen die ruimte bepaalt. Het ideale is voor mij dat je het kader samen bepaalt, de grenzen en de speeltuigen. Als zij zegt 'dat speeltuig niet' maar ik vind die belangrijk, kunnen we zien waar die grenzen liggen."*

Wanneer er sprake is van intens vertrouwen, zal de dominant afgesproken grenzen afdrukken en proberen te verleggen. BDSM gaat in dat geval veel verder dan seksuele onderwerping, en representeert een manier om één te worden met elkaar. Twee gelijkgestemde mensen die elkaar vinden, kunnen hun liefde bezegelen met een ceremonie waarbij de onderdanige een definitieve *collar* om de hals krijgt. Deze halsband heeft dezelfde waarde als de trouwring in een vanillahuwelijk. Hoewel het voor buitenstaanders lijkt alsof het genot van de dominant in een D/s-relatie vooropstaat, gaf de meerderheid van de respondenten aan dat het belangrijk is dat beide partijen van alle interacties genieten. Het is geven en nemen, een wisselwerking. Subs die moeite hebben met beslissingen nemen worden bijgestaan door hun dominant. Doordat de verantwoordelijkheid in de handen van de dominant gelegd wordt, ervaren veel onderdanigen absolute ontspanning en rust. Iemand bestempelde deze toestand met de woorden *"Het denken stopt even en enkel het voelen blijft over."*

I (slavin): *"Ik ben er zeker van dat mijn Meester alles in goede banen leidt. Ik vertrouw Hem volledig."*

L (slavin): *"Onderdanig zijn betekent voor mij niet zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen. Als je belangrijke beslissingen moet maken, kan je terugvallen op iemand die ze voor jou kan maken. Als ik iets wil doen, en hij geeft zijn akkoord, dan is het zijn verantwoordelijkheid als iets mislukt. Oké, je hebt je best gedaan, het is niet gelukt maar dat is oké."*

C (dominant): *"Sommige keuzes neem ik van haar af, als zij daar de toelating tot geeft. In andere keuzes stimuleer ik haar die zelfstandig te maken. Bijvoorbeeld wanneer zij op restaurant niet kan beslissen wat ze wil eten. 'Nee, jij moet de keuze zelf maken, als je zonder mij op restaurant gaat moet je dat ook kunnen.' Ik heb haar wel geholpen door een optie uit te sluiten en zo de keuze voor haar al iets gemakkelijker te maken."*

Op die manier helpen dominanten hun onderdanige vaak, zonder die daarom volledig afhankelijk te maken van hen of de D/s-relatie. Om hun dankbaarheid en liefde te tonen, zullen onderdanigen hun meester(es) met veel liefde dienen. Ze willen hem of haar vooral gelukkig maken.

N (slavin): *"Ik heb onderdanig zijn echt nodig, maar 't is vooral een manier om te tonen hoe graag ik hem zie. Als we een jaar samen waren zei ik dat ik hem graag zag, maar dat zei niet genoeg. Ik ben toen op mijn knieën gaan zitten om te – tonen – hoe graag ik hem zie."*

Zowel onderdanigen als dominanten geven vertrouwen, respect, openheid, geborgenheid, veiligheid, vrijheid, geluk, opwindend en liefde aan als kernaspecten van wat BDSM voor hen betekent. Door de aanwezigheid van deze basisprincipes kunnen zij hun diepste verlangens delen met elkaar. De band kan soms zo sterk zijn dat de dominant de sub 'leest', waardoor het niet nodig is dat de onderdanige 'stop' zegt. Bij koppels die reeds lange tijd samen zijn, lijkt het gebruik van stopwoorden minder aan bod te komen dan bij nieuwe koppels die elkaar nog beter moeten leren kennen. Een verantwoordelijke dominant behoudt te allen tijde de controle om de emotionele en fysieke veiligheid van de onderdanige te verzekeren. Het is belangrijk dat een onderdanige niet buiten de eigen grenzen gaat om zijn of haar meester(es) te verblijden. Beide partijen moeten oprecht plezier beleven aan de BDSM-interacties. Communicatie is zeer belangrijk binnen een D/s-relatie. Dingen moeten bespreekbaar zijn, maar daarom niet uitvoerbaar.

V (bottom): *"Binnen onze relatie is het mooie net dat er geen oordeel is. Je hoeft het niet overal mee eens te zijn, maar het is oké. Ik mag zijn wie ik ben, met al mijn rare kronkels."*

L (slavin): *"Het is ergens ook belangrijk dat je eerlijk bent, zeker als onderdanige, ze spelen met je lichaam. Het is nodig dat ze alles weten: wat gaat er in je hoofd om, doet het geen zeer, ga je het durven zeggen als het teveel zeer doet, ga je getraumatiseerd worden? Het is belangrijk om te weten wat je onderdanige voelt, wilt en fantaseert."*

Wie een geweldige onderdanige is voor de ene dominant, zal dat echter niet voor een andere zijn. Hetzelfde geldt voor de dominant. Wanneer een langdurige BDSM-relatie verbroken wordt, heeft men het gevoel dat men meer kwijt is dan enkel een liefdespartner.

A (dominant): *"Die breuk is intenser. Je hebt de vanillabreuk maar er breekt zoveel meer: die D/s breekt en daar zit nog zoveel meer vertrouwen in dat voortbouwt op die vanillarelatie."*

Mensen zeggen over hun liefdespartner soms "Ik vertrouw hem/haar met mijn leven", BDSM'ers leggen hun lichaam en leven vaak echt in de handen van de ander. Vertrouwen is dan niet alleen opwindend, maar ook van cruciaal belang.

Fetisjisme: alomtegenwoordig en toch in een verdoken hoekje.

Fetisjisme lijkt op het eerste gezicht een aspect aan BDSM dat alomtegenwoordig is. Van de 88 respondenten vermeldde er 45 mensen minstens één fetisj. Personen die slechts een voorkeur voor kleren, attributen of situaties hadden, werden niet meegeteld. Fetisjisme lijkt vaak samen te gaan met andere rollen binnen BDSM. Toch blijkt er een groot verschil te bestaan tussen een fetisj hebben en zich fetisjist noemen. Respondenten suggereerden dat die laatste groep geen D/s-aspecten aan BDSM beleeft, de fetisj op zich nodig heeft om opgewonden te geraken en bereid is hiervoor heel wat geld neer te tellen. Slechts twee mensen benoemden zichzelf als overtuigd fetisjist. In totaal gaven ook 13 personen aan van sadomasochisme te houden, waarbij een voorliefde voor pijn en/of bloed meespeelt. Fetisjisme heeft betrekking op veel meer dan louter opgewonden geraken van objecten. Denk aan een specifieke situatie, een type persoon, een handeling, geluid, geur of gevoel: sowieso bestaat er iemand die daar een fetisj of 'kink'¹⁹ voor heeft. Men wil het fetisjobject zelf aanraken, likken, ruiken, strelen of gebruikt zien worden door iemand anders. Daarom zijn avonden rond specifieke fetisjen een succes. Op een footloverparty kan men zelf vertrappeld worden, maar tegelijk anderen diezelfde of een verwante fetisj zien beleven. Fetisjisme vindt dan plaats in verhouding tot de ander en diens genot. K. omschrijft de verschillende lustvolle aspecten aan zijn kriebelfetisj:

K: "Het spel van aanraken, strelen, lachen, controle en overgave ervaar ik als erg opwindend. Voor mij betekent het vooral echtheid. Wanneer je iemand kietelt, krijg je een directe reactie: een lach, een gil. De focus ligt daarbij op de aanraking van de andere persoon op dat moment. Alles wat daarrond gebeurt, vervaagt snel. Je kan je veilig 'verliezen' in een geweldige lachbui en in een overweldigend gevoel. Ik vind het heerlijk om dat samen met – en vooral bij – een andere persoon te kunnen doen."

Liefhebbers incorporeren hun fetisj (on)bewust in het dagelijkse leven door vaker oog te hebben voor aspecten die ermee te maken hebben. D. houdt van het gevoel en uitzicht van latex en rubber, en ziet naar eigen zeggen sneller dan anderen zaken op straat met een mooie glans. Sadomasochist K. houdt van wurgseks en pijn, veroorzaakt door zowel slaan als snijden waarbij bloed vrijkomt. Het sadomasochisme komt eveneens buiten de seksuele sfeer aan bod, bijvoorbeeld wanneer hij zich onopzettelijk snijdt. *"Dan wacht ik wat langer om het bloed te deppen dan iemand anders, denk ik."* Waar andere studenten in hun cursus tekenden of met hun gsm bezig waren wanneer ze zich verveelden tijdens saaie lessen, deed K. aan automutilatie. M. heeft iets met luiers en kuisheidsgordels, maar kan deze fetisjen moeilijker integreren in zijn alledaagse leven. De fiets op met een kuisheidsgordel rond zijn penis bleek reeds een minder goed idee.

Bij veel fetisjen speelt de esthetiek van objecten een grote rol. Mensen hebben een fetisj voor specifieke soorten neuzen, schoenen, haren, knieën, voeten, stoffen enzovoort. We kunnen niet

---

¹⁹ Respondent B. wist dat men in het Engels een onderscheid maakt tussen *fetish* en *kink*. Een fetisj zou je individueel beleven, terwijl een 'kink' iets is wat je samen doet, zoals *petplay* waarbij iemand zich bijvoorbeeld als hond gedraagt en onder andere mee aan de leiband loopt met zijn of haar partner.

zozeer spreken van ‘mooie’ objecten, aangezien een beoordeling steeds subjectief is. Iemand kan zich namelijk net aangetrokken voelen tot datgene wat anderen lelijk of beangstigend vinden. Zo zijn er op Fetlife groepen voor mensen met een fetisj voor geamputeerde ledematen. Leden daarvan zien het stompje door het afgezette been als iets wat iemand net mooier maakt. De meest voor de hand liggende fetisjen hebben echter te maken met zaken die een grote groep mensen als mooi of aantrekkelijk ziet. Leken schijnen daarom vaak te begrijpen dat iemand een zwak heeft voor hoge hakken of laarzen, dat de sensatie van latex, rubber of leer fetisjisten evenveel doet als sexy kanten lingerie, enzovoort. Deze ‘normale’ fetisjen worden binnen de wereld vaker meegedeeld zonder schroom, wellicht omdat zij zelfs in de vanillawereld algemeen aanvaard worden en minder risico op afwijzing met zich meebrengen. Maar dat iemand kickt op (menstruatie)bloed, het eindeloos ruiken en likken aan gebruikte rijlaarzen, het in de penis en teelballen getrapt worden met stiletto’s als onderdeel van CBT,²⁰ in het gezicht geblazen worden met sigarettenrook, het dragen van luiers in een ABDL-spel²¹ of spelen met feces, gaat er volgens velen zwaar over. Want waarom zou iemand nu genot halen uit het zichzelf, anderen of voorwerpen besmeuren met uitwerpselen? Men staat er niet bij stil dat vrijwel alle ‘perverse’ gedragingen die aan bod komen bij fetisjisme, terug te zien zijn bij kinderen voor zij aangeleerd krijgen dat dit zaken zijn die niet mogen. Wat mij enorm verbaasd heeft, is dat er ook binnen het milieu beduidend veel taboes rond fetisjisme bestaan. Hoewel daar nochtans gehamerd wordt op mutueel respect voor elkaars voorkeuren. Onder de leuze *“Your kink is not my kink, but your kink is ok.”* wordt zo goed als alles op zijn minst bespreekbaar geacht. Wat minder vaak voorkomende fetisjen betreft, lijkt de uitspraak *“Your kink is not my kink, and your kink is pretty fucked up.”* soms eerder van toepassing. Doorgaans vindt men dat iedereen vooral moet kunnen doen wat hij wil, maar men wil er liever niet mee geconfronteerd worden.

T: *“Luiers vind ik überraazig. Ik kan écht niet begrijpen wat daar opwindend aan is. Het is ok als het hun fetisj is, maar ik hoef het niet te zien.”*

N: *“Het heeft te maken met grenzen. Scarification vind ik er echt over. Dat je een tattoo zet, ok. Een litteken kan je niet weggrijpen.”*

B: *“Ik weet niet of het taboe is, maar je wil het gewoon niet weten. Voetbal interesseert me ook niet, dus daar moeten ze ook niet over beginnen tegen mij.”*

Anderen erkennen het gevaar in het zelfs binnen het milieu onbespreekbaar zijn van zogenaamde extreme fetisjen. Zij vinden het belangrijk dat alles besproken kan worden, opdat BDSM niet uit de hand loopt.

A: *“Alles moet bespreekbaar zijn, maar daarom niet uitvoerbaar. Soms omdat het illegaal is, maar je moet erover kunnen spreken, al is het om te horen dat je dit beter niet doet. Mensen die ergens*

---

²⁰ CBT staat voor cock and ball torture

²¹ ABDL staat voor adult baby and diaper lover

behoefte aan hebben, maar daarover zelfs binnen deze groep niet kunnen spreken: waar kunnen ze dan wel heen? En wat zijn de gevolgen daarvan?”

Fetisjisme wordt op een gelijksoortige manier getriggerd als andere aspecten aan BDSM. Een bepaald beeld, een situatie of herinnering lijkt daarbij een positieve connotatie te krijgen. Er kan dus ook een negatieve ervaring of sensatie aan de oorsprong van een fetisj liggen, die naar het andere uiterste is omgeslagen en nu als lustvol ervaren wordt. Een fetisjist gaf volgende opsomming van negatieve herinneringen in zijn kindertijd, die duidelijk verband houden met de fetisjen die hij tegenwoordig heeft.

“Ik lag als kind in een bedje waar ik zelf niet uit kon, dus ik moet heel klein geweest zijn. Dat was de periode waarin bepaalde kunststoffen opkwamen, en ik had een matrasje met een raar blinkend kunststofmateriaal met kindertekeningen op. Het hoesje dat erover zat kwam los en kroop altijd dichterbij mij, waardoor ik in een hoekje van dat bedje moest blijven liggen. Op dat moment werd dat niet als genot ervaren, integendeel. Zo waren er veel dingen waar ik schrik van had als kind. (...)

Op verjaardagsfeestjes werd er blindemannetje gespeeld. Ik had daar een geweldige angst voor. Ik moest zien te ontsnappen aan dat spel en zonderde me sociaal af. (...)

Mijn moeder haar tenen stonden volledig misgroeid door het dragen van hoge hakken, en de nagel van haar grote teen is weg. Dat gaf mij een geweldige walging. Nu heb ik een hoge hakken-fetisj. (...)

Op een bepaald moment vond ik dat er in heteromilieus voor onderdanige mannen te weinig te beleven was, en begon ik contacten te zoeken in homomilieus waar het vlotter verloopt en er harder wordt geslagen. Ik ben tegelijk homofoob en heb angst van zowel leren dingen als penissen van andere mannen.”

Ondertussen heeft hij een fetisj voor bepaalde materialen en beleeft hij zijn masochisme geblinddoekt, waarbij hij de mannelijke sadist niet ziet. Hij voelt zich niet seksueel aangetrokken tot de moeder op hakken, maar wel tot andere vrouwen die erop lijken omdat ze ook hoge hakken dragen. Vroeger waren dat zijn nichtjes op hoge hakken, maar daarna onder andere de psychologe bij wie hij in therapie ging. Hij draagt ook zelf graag prachtige hakken waarmee hij thuis rondloopt, en mocht de buitenwereld er niet raar van opkijken, dan droeg hij de stiletto's het liefst over straat. Zijn fetisjen ziet hij als dingen waarvoor hij als kind altijd een angst of walging had, nog voor hij seksueel rijp werd. Zodra hij seksueel actief werd en voelde dat hij een erectie kreeg, begon hij anders te reageren op diezelfde dingen. Zijn eigen theorie luidt dat je oude angsten kunt overwinnen door de link met het seksuele genot. Deze defensieve functie van het fetisjisme kwam ook aan bod in mijn literatuurstudie, en is iets wat in dit geval aannemelijk lijkt. Dat wil evenwel niet zeggen dat de fetisj bij alle fetisjisten fungeert als een manier om iets beangstigends om te buigen naar iets lustvols in een poging de kinderlijke angst alsnog te controleren.

Vaak houden iemands verschillende fetisjen verband met elkaar. De gemene deler in T's rijtje fetisjen 'macrofilie, voetfetisj en crush'²² fetisj' is de macht van de vrouw en onderdanig zijn aan haar, een totaal verlies van controle. Een grote vrouw die steden verwoest en alles dat in haar weg staat vertrappelt met haar goddelijke voeten, waarbij de fetisjist niet anders kan dan zich aan haar te onderwerpen. Aangezien er geen reuzen bestaan, wordt de fetisj macrofilie geënceneerd door middel van een stevige portie fantasie, creativiteit en rollenspel.

T: "Dat is echt een diepgewortelde nood om gedomineerd te worden. Een verval van normen en waarden: je laat je gaan, dingen die in het dagelijkse leven niet oké zijn, vinden je tijdens de seks dan wel weer op omdat het niet mag. (...) Ik heb al foto's getrokken van mijn partner en er collages mee gemaakt in Photoshop. Ik heb ook kleine gebouwtjes. Ze fluistert tijdens de seks bijvoorbeeld in mijn oor dat ze een stad gaat vertrappelen. (...) Ik heb deze fetisj echt nodig om opgewonden te raken."

De meesten voelen de aantrekking tot een fetisj op zich niet aan als een geaardheid, maar voor sommigen is de fetisj wel een noodzaak geworden om opgewonden te raken en vervangt het bezig zijn met de fetisj zelfs andere vormen van seksualiteit in de relatie. F. heeft een voetfetisj: *"Als de kans zich voordoet, probeer ik zo veel mogelijk te genieten van het masseren, knuffelen en kussen van blote damesvoetzolen, voor mij iets wat lekkerder is dan seks."* Voor anderen fungeert de fetisj als een toevoeging aan hun seksleven of aan hun (BDSM-)geaardheid. Een prachtige meesteres in hoge laarzen lijkt nog groter, vrouwelijker en onbereikbaar voor de onderdanige. Wanneer zij die laarzen vervolgens gebruikt om mee op de geslachtsdelen te gaan staan, wordt het machtsverschil tussen beide nog groter. Een meester die op zijn sub plast of in diens gezicht spuwt, doet dit omwille van het vernederende aspect daaraan. Het verwondert niet dat een onderdanige die opgewonden wordt van bondage rond het lichaam, bijvoorbeeld eveneens een fetisj voor strakke korsetten heeft. Dominant C. houdt van de controle over zijn partner, en ook zijn interesse in een nieuwe fetisj hangt daarmee samen.

C: "Iets wat me nu aanspreekt, zijn lockables voor mijn vriendin: alles wat met een slot af te sluiten is. Een collar, gag en kleren afsluitbaar met een slot. Ik denk dat de controle over het plezier, de macht, daarbij een grote rol speelt. Ik heb de sleutels en als ik het niet opendoet, dan heeft zij een probleem. Kuisheidsgordels intrigeren mij ook."

Wanneer iemand dominant, onderdanig, switch, sadist of masochist is en een fetisj heeft, dan lijkt die dus verband te houden met de overige BDSM-gevoelens, maar daarom zullen zij zichzelf nog geen fetisjist noemen. De groep mensen die dat wel doet, lijkt in de minderheid en is ook moeilijker te bereiken. Dat is een van de redenen waarom er maar twee loutere fetisjisten deel uitmaakten van de steekproef.

---

²² Iemand met een crush fetisj geraakt opgewonden van het vertrappeld zien worden van objecten en zelfs levende wezens. Deze fetisj blijft evenzeer taboe binnen de BDSM-wereld.

Keerzijden aan het beoefenen van BDSM.

“Vijftig tinten is leuk, pluchen handboeien zijn de max en BDSM'ers zijn een stel weirdo's.”

Heel wat mensen geven toe tot op een zeker niveau deviante seksuele fantasieën te hebben en zijn geïntrigeerd door een wereld vol genot, maar niet iedereen heeft de nood om die fantasieën daadwerkelijk te beleven. Mensen kijken daarom vaak tegelijk gefascineerd en gedegouteerd naar zij die dat wel lijken te doen.

S (dominant): “Buitenstaanders denken dat wij een bende perverse, abnormale mensen zijn. Maar op een eroticabeurs blijven ze wel allemaal aan de stand van BDSM staan kijken.”

Wanneer buitenstaanders daarentegen op straat ongewild geconfronteerd worden met BDSM, wordt hun negatieve idee over BDSM-minnenden vaak alleen maar versterkt. Toch zijn er een aantal mensen die daarmee weinig tot geen rekening houden, onder het mom van ‘men moet ons accepteren zoals wij zijn’. Ik had gezien op Fetlife dat een groep dominanten ooit een winkelcentrum in Kortrijk binnenging met hun onderdanigen aan de ketting, waarna zij uiteindelijk door de security naar buiten begeleid werden omdat zij andere bezoekers zouden kunnen choqueren. Sommige respondenten vermeldde af en toe dat ze het fijn vinden vanilla's te choqueren. Dit lijkt mij niet bevorderlijk voor de bespreekbaarheid en aanvaarding van BDSM. Ik vond de vraag of dominanten met hun onderdanigen aan de leiband zouden moeten kunnen gaan winkelen geschikt om respondenten te laten discussiëren over de maatschappelijke aanvaarding van BDSM. Heel wat mensen vonden dat dit moest kunnen, en maakten de vergelijking met homoseksuelen die hand in hand lopen. Anderen hadden begrip voor de potentieel verbouweteerde reactie van oude besjes en de ouders die aan hun kinderen moesten uitleggen waarom een volwassen meneer een hondje speelde in de plaatselijke Delhaize.

Koppel A (sub) en J (dominant): “Dat is terug te herleiden tot de sociale kennis erover. Ouders kunnen zeggen dat die mensen aan de leiband het volledig vrijwillig doen.”

T (onderdanige vrouw): “Maar die kennis is er niet, en dan krijg je weer jammerstoestanden. Nu krijgen de kinderen mee ‘die mensen zijn gestoord’ en zo creëer je een heel fout beeld van BDSM.”

B (dominant): “Vijftig jaar terug zag men twee mannen hand in hand en werd er kindjes ook gezegd ‘Dat zijn rare, gestoorde mensen die denken dat het niet nodig is een vrouw te hebben.’ (...) Wat zijn we sociaal gewend? Dit is nu ons modelbeeld, er zijn een aantal mensen voor wie dat modelbeeld niet erg vriendelijk is. Dan is de vraag: hoe kan je dit beeld aanpassen om enerzijds die mensen zich goed te laten voelen, en anderzijds zij die in dat huidige modelbeeld zitten niet te choqueren?”

A (sub, vrouw): “Iemand die gechoqueerd is, heeft iemand nodig die uitlegt wat het betekent. Dat betekent niet dat iemand zich per definitie moet gaan begrenzen omdat anderen het niet verstaan.”

Anderen lijkt het vooral een kwestie van wederzijds respect. Iemand jouw levensstijl, seksuele voorkeur of geaardheid opdringen getuigt volgens hen allesbehalve van een open houding tegenover buitenstaanders hun normen en waarden.

B (dominant): *“Respect werkt in twee richtingen. Als BDSM’er wil je dat anderen respect voor je hebben en dat je daarvoor die ruimte krijgt, maar je moet ook het respect hebben dat sommige mensen daar niet mee geconfronteerd willen of kunnen worden. In veel BDSM-middens hoor je dat men open is en er veel respect is voor iedereen. Ze denken meestal zo nauw dat mensen hen moeten respecteren zoals zij zijn, maar trekken zich te weinig aan dat anderen ook hun normen en waarden hebben waar zij misschien dan ook het respect voor moeten tonen om die mensen niet te choqueren. ‘Ik sta daarvoor open, dus jij moet daar ook voor open staan.’ Néén. Dat stoort mij vaak.”*

K (onderdanig, man): *“Ik zou het leuk vinden mocht de collar wel gedragen kunnen worden. Ik doe hem uit op kot, omdat ik niet weet hoe mijn kotgenoten erop zouden reageren, en ik wil hen er niet mee confronteren als ze er aanstoot aan zouden geven. Ik doe hem buitenshuis aan, als andere mensen hem niet zien. Ik vind het leuk, niet omwille van de spanning betrapt te worden, maar gewoon omdat ik hem graag draag. Teveel mensen voelen zich nog te hard gechoqueerd en voelen zich er ongemakkelijk bij om iemand aan de leiband te zien. (...) Ik vergelijk het met: Als ik iemand anders pijn doe, dan is het mijn probleem niet want ik voel die pijn niet. Maar het zou immoreel zijn mij dat niet aan te trekken.”*

Ondanks het feit dat respondenten ook positieve reacties van vrienden en familie rapporteerden, antwoordde men op de vraag “Hoe denk je dat buitenstaanders naar BDSM kijken?” overwegend zeer negatief. Men beroept zich hiervoor op eigen ervaringen of de reacties in Vlaanderen op BDSM-gerelateerde nieuwsoverzichten zoals de erkenning van studentenvereniging Kajira in Gent. BDSM’ers zouden “viezeriken met een afwijking”, “freaks”, “bestialiteitenliefhebbers” en nog meer onkuise termen zijn. De reden voor het negatieve idee over BDSM dat leeft in Vlaanderen, wordt door heel wat respondenten als onwetendheid benoemd. Iets wat we niet kennen werkt bevreemdend en soms zelfs beangstigend. Mensen zien vooral de pijnbeleving, maar de liefde en vertrouwensband tussen een koppel dat BDSM beleeft, ontgaat hen. Dit aspect komt zelden aan bod in allerhande fictie en mediaberichtgeving. Men toont daarom vaak begrip voor de onwetende Vlaming, maar wijst wel de media met de vinger.

K (sub): *“Sommige mensen kijken hier nuchter en realistisch naar. De groep die het meest opvalt is jammer genoeg de groep die er negatief tegenover staat. Dit komt volgens mij vooral door een foutief beeld van BDSM, gebaseerd op de meest extreme aspecten waar zeker niet elke BDSM’er deel aan neemt. Voor veel van deze mensen is BDSM iets extreems en vaak kennen ze alleen het pijn-aspect, terwijl het veel uitgebreider is.”*

K (dominant): *“Het is voor sommige mensen vooral ‘vreemd’, denk ik. Maar BDSM is op zich ook een erg brede term. Het feit dat koppels al eens de kinky toer opgaan en een paar handboeien bovenhalen, kunnen de meeste mensen nog wel plaatsen. Maar van zodra het over zeer vreemde fetisjen en obsessies gaat, die mijlenver van een vanilla-beleving staan, wordt voor vele*

buitenstaanders de grens vaag tussen wat nog 'een heel aparte seksualiteitsbeleving' is en waar je van 'psychopathologie' kan spreken."

E (sub): *"Ik ken mensen die er heel erg open voor staan maar over het algemeen is er toch het beeld wat men van Jambers heeft overgehouden. Een kelder waarin mensen met zweepen slaan en er nauwelijks ruimte is voor een gesprek. Gesprekken die juist in BDSM-relaties van belang zijn."*

N (sub): *"BDSM is voor velen onbekend gebied. Helaas heb ik het gevoel dat de angst voor BDSM niet wordt gemaakt door de mensen maar vooral door media. BDSM als levensstijl wordt nooit aan de orde gebracht in de media. Negatieve berichten over BDSM worden juist extra groot, spectaculair en overbelicht verdraaid weergegeven met, en dat is een heel opvallende, altijd een waardeoordeel door diezelfde media terwijl die juist neutraal zouden moeten zijn. (...) Wellicht zouden meer extraverte ervaren BDSM'ers eens in de media moeten verschijnen, al ligt dat binnen de wetgeving (in Nederland minder dan in België) nog erg gevoelig."*

Andere mensen zijn de media net dankbaar omdat het aan bod komen van BDSM de weg naar de bespreekbaarheid ervan geopend heeft.

W (switch): *"Vroeger dacht ik dat iedereen er zo close-minded over was als ikzelf, maar de positieve reacties van vrienden en (meer nog) het succes van het boek 50 Shades of Grey en films als Secretary en SM-rechter hebben hun invloed."*

Momenteel voelt een grote groep BDSM'ers zich vreemd bekeken en onbegrepen. De meest voorkomende redenen waarom mensen meededen aan dit onderzoek hadden dan ook te maken met het onbespreekbaar zijn van BDSM in hun omgeving, en de wens om BDSM uit de ziekelijke of taboesfeer te halen. Men vindt het waardevol dat er onderzoek naar BDSM gedaan wordt om er een correct beeld van te krijgen, in de hoop dat de maatschappij BDSM eindelijk accepteert zoals het is.

N (switch): *"Wat mij triest maakt, is dat heel veel normale mensen aan BDSM doen, maar er niet voor durven uitkomen omdat de maatschappij hen daarvoor zou stigmatiseren omwille van een foutief referentiekader. (...) Mits een correctere weergave van wat BDSM is en welke personen hier aan doen, kan dit debat opengetrokken worden."*

K (sub): *"Ik doe mee omdat ik vind dat er rond BDSM teveel misvattingen bestaan. Het taboe dat er rond dit onderwerp hangt, is veelal gebaseerd op foute denkbeelden. Ik bedoel hiermee beelden als 'mensen met een trauma', 'alleen zotten', 'mensen die gedwongen worden' enz. Ik hoop dat dit onderzoek gebaseerd kan worden op een gefundeerd beeld van BDSM. Dit kan alleen maar als er voldoende respons komt vanuit de BDSM-wereld zelf, dus begin ik bij mijzelf."*

BDSM blijft onbespreekbaar, zelfs binnen de hulpverlening.

In mijn literatuurstudie komen artikels aan bod waarin gesteld wordt dat ook hulpverleners aangeven niet om te kunnen met cliënten die spreken over hun BDSM-gevoelens. Wanneer iemand zich vragen stelt bij zijn of haar gedrag, gedachten, gevoelens en genderidentiteit, dan zou die daar nochtans met zijn hulpverlener over moeten kunnen of mogen spreken aangezien deze aspecten kunnen samenhangen met andere problematieken op andere levensdomeinen.

F (dominante): *“Een hulpverlener kan beter verbanden en dergelijke overzien dan ik, als ik met een bepaalde hulpvraag kom. Ik zou het raar vinden om dan bepaalde aspecten niet te vertellen. Het zou voor mij hetzelfde voelen als niet vertellen dat je ouders gescheiden zijn, of dat je moeite had met de dood van je oma of iets dergelijks. Misschien is het niet relevant maar dat kun je op dat moment niet zelf beoordelen (denk ik), en de hulpverlener wel.”*

R (switch): *“Het had geen zin om tegen degene van wie ik advies verlangde, een wezenlijk onderdeel van waarom ik dingen deed, te verzwijgen.”*

Hoewel ik geen data heb met betrekking tot hulpverleners hun attitude ten aanzien van BDSM, bevestigen meerdere respondenten uit mijn steekproef negatieve ervaringen met hulpverlening na het vertellen over hun BDSM-gevoelens. Wat maakt het voor professionals zo moeilijk om het verhaal van deze mensen te beluisteren?

P (masochist en fetisjist): *“Ik ben heel veel in therapie geweest, met psychologen aller pluimage. Omwille van sociale angst wou ik gedragstherapie proberen. Ik ben 1x geweest, zij heeft ‘masochisme’ gehoord en gezegd ‘Sorry, ik kan voor u niets doen. Als je je masochisme psychoanalytisch wilt doorwerken moet je naar een psychoanalyticus gaan.’ Dit terwijl ik kwam omwille van sociale angst. Vervolgens ben ik naar iemand anders geweest, waar het op hetzelfde is uitgedraaid met dat verschil dat ik er meer geld heb achtergelaten. Ik kon door die sociale angst niet goed telefoneren dus ik dacht ‘Ik zoek een therapeut en léér bellen, en ik bel zoveel tot ik het binnen die context aankan en dan zien we wel.’ Ik zat angstig te bellen tijdens de begeleiding, maar ik belandde in een sub/dom-mindset en ik begon die angst te erotiseren. Op het moment dat ik dat meldde in die sessies, kon zij er niets mee en wou ze me doorverwijzen. Voor mijn psychische klachten is dat masochisme echt een probleem, omdat men er niet mee om kan en doorverwijst.”*

E (switch, travestiet): *“Ooit eens gedaan maar door onbegrip een volgende keer niet meer vermeld. Ik zal dit ook niet gauw meer opnieuw aan de man/vrouw brengen.”*

O (onderdanige): *“Ja, ik heb een hulpverlener op de hoogte gesteld, met wisselend succes. Een wou er een diagnose aan koppelen, een wou het er niet over hebben en een stimuleerde me om ermee aan de slag te gaan.”*

Omwille van soortgelijke ervaringen zoekt men soms geen hulpverlening meer ondanks het bestaan van een duidelijk afgebakende hulpvraag, los van BDSM. Zo sprak ik een Latijns-Amerikaanse vrouw die het zelf nog moeilijk had BDSM toe te laten in haar leven, omdat deze gevoelens en gedragingen vanuit haar religie en cultuur radicaal afgekeurd worden. Zij twijfelde erover om haar hulpverlener

hierover in te lichten, terwijl zij en haar relatie ondertussen leden onder de onbespreekbaarheid van haar gevoelens. De angst voor de afkeuring van de ander haalt het van de nood aan hulp.

N (slavin): *"Ik twijfelde of ik hoogsensitief was. Het probleem is dat ik niet daarover kan vertellen zonder te vertellen over mijn BDSM-relatie. Daar heb ik schrik voor. Dan moet ik al bij iemand terechtkomen die me niet direct afdoet als iemand die pervers is of die mijn BDSM-gevoelens wil gaan behandelen."*

Ik hoorde een aantal keer dat het voor pedofielen nog erger moet zijn om ergens te kunnen gaan spreken over hun van de norm afwijkende gevoelens. Dominant Q: *"Soms denk ik, gelukkig ben ik 'maar' een BDSM'er."* Andere respondenten rapporteerden over dokters, psychologen, psychiaters, seksuologen en therapeuten die wel open stonden voor het verhaal van hun patiënt of cliënt. *"Tiens, dat is interessant? En hoe beleef jij dat dan?"* Zo zou elke hulpverlener moeten reageren, aangezien zij vaak de enigen zijn waarmee iemand die met zijn of haar BDSM-gevoelens worstelt, daarover durft te praten. Voor mensen die geen hulpvraag hebben, kan het ook nuttig zijn om de huisarts ervan op de hoogte te stellen dat men aan BDSM doet. Als er iets fout gelopen is tijdens een spel, moet de dokter immers een juiste diagnose kunnen stellen om de lichamelijke schade op de meest gepaste manier aan te pakken.

D (dominant): *"Ik ken verschillende onderdanigen die in hun medisch dossier onder 'geaardheid' vermelden dat zij aan BDSM doen. Dat is voornamelijk om de dominant in te dekken, mocht er iets gebeuren, dan weet men dat er niets onder dwang gebeurd is."*

K (masochiste en sub): *"Uit praktische overwegingen zou ik een arts daar misschien wel van op de hoogte stellen als ik met iemand aan eerder "gevaarlijke" vormen van BDSM (edgeplay) zou doen. Ik denk dat dat belangrijk is voor het geval er iets misloopt, al was het maar een zekerheid voor de ander om niet zomaar (al dan niet gerechtelijk) veroordeeld te worden als het echt fout gaat."*

R (switch, man): *"Ik vind het beter dat die mensen het weten, kwestie van geen smoesjes te moeten zoeken vanwaar die blauwe plekken komen of waar je die kraswonden hebt opgelopen. Zo kunnen ze ook partnergeweld uitsluiten."*

Volgens anderen zou het op voorhand melden van BDSM-interacties in het slechtste geval net omgevormd kunnen worden naar *"Hij/zij deed het met voorbedachten rade."* Degenen die het zouden verzwijgen geven bijvoorbeeld aan dat ze zich niet hoeven te verantwoorden voor hun BDSM-gevoelens, net zoals holebi's dat ook niet hoeven te zeggen aan de arts. Anderen zijn ervan overtuigd dat de hulpverlener met vooroordelen zou reageren en hen als geestesziek zou beschouwen. Door op voorhand van het slechtste uit te gaan, vrees ik echter dat men de onbespreekbaarheid van BDSM enkel bevestigt. De meeste respondenten kiezen voor de middenweg door te stellen dat zij eender welke hulpverlener op de hoogte zouden stellen van hun BDSM-voorkeuren, indien dit relevant is met betrekking tot hun hulpvraag en indien ze zich veilig bij en begrepen voelen door de hulpverlener. Men gaf aan dat ook het beroepsgeheim helpt om toch de stap te zetten.

Risico's verbonden aan het beoefenen van BDSM.

Mensen die aan BDSM doen, beseffen dat zij hiermee een aantal risico's lopen. Het meest voor de hand liggend zijn de fysieke letsels. Het lichaam wordt immers bewerkt met allerlei soorten naalden, zweepen, touwen, klemmen, en zoveel meer. Men probeert de kansen dat een sadomasochistisch spel fout afloopt te beperken, door erover te communiceren met elkaar, de veiligheid, verantwoordelijkheid en vrijwilligheid te respecteren, en een aantal voorzorgsmaatregelen te nemen. Bij een spel waarbij naalden dwars door de huid gestoken worden, beschikt men bijvoorbeeld best over doktershandschoenen, steriele naalden, een vuilbakje specifiek voor dit soort afval, ontsmettingsmiddel voor het verzorgen van de wondjes achteraf, enzovoort. Wanneer men iets nieuws en extremer probeert, zoals *breathplay* waarbij de onderdanige of masochist de controle over de ademhaling zelfs volledig overgeeft aan de dominant of sadist, kan een derde persoon aanwezig zijn die hier ervaring mee heeft en de interacties tussen beide controleert. Er zijn ook gediplomeerde dokters en verpleegsters actief binnen het BDSM-milieu. Zij kunnen assisteren of anderen zonder geneeskundige opleiding voorlichten. Vaak werd me gezegd dat aan BDSM doen niet noodzakelijk meer risico inhoudt dan gevaarlijke jobs uitoefenen of aan extreme (vecht)sport doen.

D (switch): *"Ik ben van plan om een EHBO-cursus te volgen, gewoonweg omdat ik van mening ben dat dit elementaire kennis is (of toch zou moeten zijn), zeker voor personen die meer risicohoudende activiteiten doen, of dit nu sport of BDSM is."*

N (dominant): *"Het moment dat je er géén schrik meer van hebt, dan wordt het gevaarlijk want dan besef je niet meer welke risico's je neemt. Net zoals iemand die op een hoge kraan werkt zich ook bewust moet blijven van de risico's. Veiligheid boven alles."*

Niet alleen het lichaam, maar ook de psyche ondergaat het hele BDSM-spel. Negatieve emoties gekoppeld aan herinneringen kunnen tijdens een spel naar boven komen. Het is dan aan de (speel)partner om hier gepast op te reageren, maar dit is niet altijd evident. BDSM zien als een manier om trauma's te verwerken in plaats van hiervoor gespecialiseerde psychosociale hulp te zoeken, lijkt geen goed idee. Mensen die niet sterk in hun schoenen staan of lijden aan een psychische stoornis, worden door anderen het meest kwetsbaar genoemd. Er kan ook gemakkelijker misbruik gemaakt worden van degene in de ondergeschikte positie. Iemand die aan zichzelf twijfelt en diens zelfbeeld laat afhangen van het oordeel van de ander, zou volgens respondenten zijn of haar grenzen meer laten overschrijden om bevestiging te krijgen. Een sterke afhankelijkheid ten aanzien van de dominant kan problemen opleveren eenmaal er een einde komt aan de relatie. Iemand zei dat ze zou willen sterven mocht de meester met wie zij een D/s heeft uit haar leven verdwijnt. De meeste respondenten rapporteerden dat het intenser voelt om afscheid te nemen van een BDSM-relatie.

I (slavin): *"Ik kan me geen leven zonder BDSM voorstellen. Ik zou depressief worden - een toestand waarin ik me vaak bevond voor ik uit de kast gekomen ben. (...) Ik zou het er erg moeilijk mee hebben, en niet weten hoe ik de breuk te boven zou kunnen komen."*

Anderen bekijken het positiever. Het leven gaat verder en het gebrek aan BDSM zou een groot gemis zijn, dus zij gaan op zoek naar een nieuwe partner. Dit blijkt echter niet evident. Velen gaven aan dat het veel moeilijker is om een geschikte liefdespartner te ontmoeten waarmee zij niet alleen gevoelsmatig hun leven willen delen, maar waarmee ook de verlangens op het gebied van BDSM bevredigd en verkend kunnen worden. De aanwezigheid van BDSM in het leven van sommigen, zorgde reeds voor frustraties, ingewikkelde relaties, huwelijksproblemen en scheidingen.

W (switch): *"Een partner zoeken is een stuk moeilijker: de 'visvijver' is immers veel kleiner. Ik heb een vriendin op twee uur rijden van mij, en dan heb ik eigenlijk nog geluk."*

N (sub): *"Ik ben mijn hele leven verloren, maar heb mezelf als mens gevonden."*

Vorig onderzoek en verhalen van lotgenoten in Vlaanderen tonen aan dat aan BDSM doen niet alleen vormen van discriminatie kan veroorzaken, maar dat het zelfs juridische gevolgen kan hebben. Respondenten gaven dan ook aan angstig te zijn bij het idee dat ze op weg naar een BDSM-avond tegengehouden worden door de politie voor een routinecontrole. Wanneer men zou vragen de koffer te openen, en men daar een arsenaal aan zweepen, klemmen en touwen ontdekt, dan ziet het er niet goed uit. Wat als een BDSM-relatie in mineur eindigt, en de onderdanige partner naar de politie stapt met de herinneringen aan een BDSM-spel op het lichaam? De dominant kan beticht worden van partnergeweld zonder dat hij of zij daar iets aan kan veranderen. Niet alleen de onderdanige moet de dominant 100% kunnen vertrouwen, maar dus ook andersom. Respondenten wisten me te vertellen dat het Comité Bijzondere Jeugdzorg soms gecontacteerd wordt wanneer ouders aan BDSM doen. Hierbij kan BDSM zelfs een reden zijn om het hoederecht over de kinderen in een (v)rechtscheiding aan de 'normale' partner toe te wijzen. BDSM'ers werden reeds verplicht op therapie gestuurd om 'omgevormd' te worden tot iemand met een 'normale' seksualiteitsbeleving. Enkele respondenten gaven aan zichzelf gediscrimineerd te voelen op basis van hun BDSM-voorkeur.

N (sub): *"Discriminatie: JA. De rechter veroordeelde mijn voorkeur openlijk!"*

E (switch, travestiet): *"Ik heb het gevoel gediscrimineerd te worden: zowel in het wetboek als in de DSM word ik gebrandmerkt terwijl ik vind dat ik mensen geen schade berokken en omgekeerd. Daarom is het ook moeilijk om naar feestjes te gaan/die te organiseren in België."*

Mensen die het gevoel hebben dat zij veel kunnen verliezen als bekend zou worden dat zij aan BDSM doen, zijn dan ook vaker degenen die naar eigen zeggen een hooggeplaatste functie of sociale job hebben. Hierdoor zijn zij nog selectiever in wie ze op de hoogte stellen van hun seksuele voorkeur.

M (sub): *“Wij outen ons niet uit vrees voor onbegrip en omwille van de leidinggevende functie van mijn Meester.”*

T (sub): *“Vroeger was ik au-pair. Iemand zei me toen ‘Maak maar dat je au-pair-ouders niets horen over BDSM, of je bent die kinderen kwijt.’ Ook al heb ik niets met kinderen, maar die link wordt vaak mis gelegd. ‘Jij laat je thuis afslaan, dus wat zou jij goed zijn voor die kinderen?’”*

G (switch, vrouw): *“Mijn vrienden weten het. Familie niet, mijn seksleven bespreek ik ook niet met hen. Als ze het rechtuit zouden vragen, zou ik het wel toegeven. Discriminatie voorkom je door niet iedereen in te lichten. Professioneel word je ermee gediscrimineerd, zeker in de sociale sector waarin ik werk. Het outen is mij mijn job niet waard.”*

Ondanks het feit dat het niet bevorderlijk werkt voor het bespreekbaar maken van BDSM zoals zij het echt beleven, blijft de grootste groep BDSM'ers zich hullen in anonimiteit omwille van de sociale, beroepsmatige en juridische risico's. Maar dat is begrijpelijk, aangezien zij voorlopig nog steeds meer te verliezen dan te winnen hebben wanneer ze zich outen. Overal zichzelf mogen zijn weegt niet op tegen de discriminatie en angst voor afwijzing en verwerping bij familie, vrienden, collega's, de man in de straat en justitie.

Misschien zijn W/wij dan wel echt stout
en dus hebben anderen het 'recht'
om O/ons te be-'rechten'

En misschien moeten die echte 'rechte' mensen
hun punt eens komen maken

Want onder O/ons, die op-'recht' stout zijn
miste er - misschien met 'recht' - verdeeldheid, een dissonantie, een debat

Misschien komen we er dan samen achter dat wie stout is
niet noodzakelijk fout is
en dat het ge-'recht' krom is

Etheros

(Reactie op Fetlife na de lezing *Een academische inleiding tot BDSM*, met rechter Koen Auroousseau,
georganiseerd door *Kajira* en 't Zal Wel Gaan op 5 maart 2012 in Gent)

CONCLUSIE

Bespreking resultaten

De focus in dit exploratieve onderzoek lag op het in kaart brengen van de BDSM-scene in Vlaanderen, waar tot op heden geen beeld van bestond. De hoofdvraag waarmee ik dit onderzoek startte, luidde: 'Wat betekent BDSM voor de beoefenaars ervan in Vlaanderen?' Ook in Vlaanderen gebruikt men 'BDSM' als verzamelnaam voor de aspecten *bondage & discipline, dominantie & submissie, sadisme & masochisme*. BDSM omvat echter een breed spectrum aan activiteiten, vormen van interpersoonlijke relaties en zo goed als alle denkbare vormen van alternatieve seksualiteitsbeleving. Er zijn mensen die BDSM vooral lichamelijk beleven en die bijgevolg het sadisme of masochisme vooropstellen. Anderen houden dan weer van het psychologische spel, waarbij onder andere vernedering, controleverlies, het uitvoeren van opdrachten en het verschil in verhouding centraal staan. BDSM kan voor iemand ook louter draaien om het artistieke aspect aan bondage en fetisjisme, maar blijkt vaak een combinatie of uitbreiding te zijn van al het voorgaande, en dit van lichte tot extremere niveaus. BDSM bestaat dus uit veel meer dan de clichébeelden die tentoongespreid worden in allerlei series, films en boeken als *Vijftig tinten grijs* (James, 2012). Het is vrijwel onmogelijk om een benaming te vinden die de hele lading dekt. Het zo nauwkeurig mogelijk categoriseren van liefhebbers is daarom gedoemd te mislukken. Er zullen nooit twee mensen op eenzelfde manier houden van exact dezelfde aspecten van BDSM. Om methodologische redenen werden de respondenten toch opgedeeld volgens de rol(len) die ze zichzelf toeschreven: onderdanig, dominant, switch, sadomasochist en fetisjist. Van de ongeveer 140 mensen met wie ik sprak over BDSM namen 88 mensen deel aan de focusgroepen of zij vulden een uitvoerige vragenlijst in, bestaande uit 60 open vragen.

Fetisjisme is oké, zolang je er niemand mee confronteert.

Een meerderheid van de respondenten (n = 45) vermeldde op zijn minst een specifieke fetisj, ongeacht de rol die zij tijdens het BDSM-spel hebben. Slechts twee mensen noemden zich louter fetisjist. Fetisjisme heeft betrekking op veel meer dan opgewonden geraken van objecten. Denk aan een specifieke situatie, een type persoon, een handeling, geluid, geur of gevoel: sowieso bestaat er iemand die daar een fetisj voor heeft. Men wil het fetisjobject zelf aanraken, likken, ruiken, strelen of gebruikt zien worden door iemand anders. Bij veel fetisjen speelt de esthetiek van objecten een grote rol. Mensen hebben een fetisj voor specifieke soorten neuzen, schoenen, haren, knieën, voeten, stoffen enzovoort. We kunnen niet zozeer spreken van 'mooie' objecten, aangezien een beoordeling steeds subjectief is. Iemand kan zich namelijk net aangetrokken voelen tot datgene wat anderen lelijk of beangstigend vinden, zoals geamputeerde ledematen of het besmeurd worden met uitwerpselen. De meest voor de hand liggende fetisjen hebben dan weer te maken met zaken

die een grote groep mensen als mooi of aangenaam ervaart, zoals lingerie, leder, hoge hakken, enzovoort. Hoewel fetisjisme alomtegenwoordig lijkt, blijft het vaak in een verdoken hoekje bestaan. Zelfs binnen het BDSM-milieu worden minder gebruikelijke voorkeuren vreemd bekeken. Onder het motto *'Your kink is not my kink, but your kink is OK'* wordt zo goed als alles op zijn minst bespreekbaar geacht. Wat minder vaak voorkomende fetisjen betreft, lijkt de uitspraak *'Your kink is not my kink, and your kink is pretty fucked up'* eerder van toepassing te zijn. De meeste BDSM'ers voelen de aantrekking tot een fetisj op zich niet aan als een geaardheid, maar voor sommigen is de fetisj wel een noodzaak geworden om opgewonden te raken of vervangt het bezig zijn met de fetisj zelfs andere vormen van seksualiteit in de relatie. Voor anderen fungeert de fetisj als een toevoeging aan hun seksleven of aan hun (BDSM-)voorkeur. Een meesteres in hoge laarzen lijkt nog groter, vrouwelijker en onbereikbaarder voor de onderdanige. Wanneer zij die laarzen vervolgens gebruikt om ermee op de teelballen te gaan staan, wordt het gewenste machtsverschil tussen beiden nog meer benadrukt. De fetisj kan al in de vroege kindertijd getriggerd worden door een bepaald beeld, een situatie of een herinnering die een positieve connotatie krijgt. Er kan dus ook een negatieve ervaring of sensatie aan de oorsprong van een fetisj liggen, die naar het andere uiterste is omgeslagen en nu als lustvol ervaren wordt. Een fetisjist onder de respondenten vermoedde dat je oude angsten kunt overwinnen door de link met het seksuele genot te maken. Freud (1927) stelde al dat deze defensieve functie van een fetisj zich ontwikkelt wanneer het kind merkt dat de moeder geen penis heeft en op die manier overtuigd is van de dreiging van castratie. Na de partiële onderdrukking van de angst en idealisering van een ander onderwerp ter compensatie, komt de idealisering van het nieuwe object. De fetisj functioneert dan als substituuut voor de fallus, en vormt zowel een object van haat als van liefde (Chasseguet-Smirgel, 1984). Dat wil evenwel niet zeggen dat de fetisj altijd fungeert als een manier om iets beangstigends om te buigen naar iets lustvols in een poging de kinderlijke angst alsnog te controleren.

D/s-relaties: van opwinding over vertrouwen en geborgenheid tot liefde.

Uit de gesprekken met koppels die een D/s-relatie hebben, werd duidelijk dat BDSM ondanks de schijnbaar oppervlakkige lustvolle gedragingen voor veel respondenten onvoorwaardelijke en intense liefde betekent. Zowel onderdanigen als dominanten geven vertrouwen, respect, openheid, geborgenheid, veiligheid, vrijheid, geluk, opwinding en liefde aan als kernaspecten van wat BDSM voor hen betekent. Door de aanwezigheid van deze basisprincipes kunnen zij hun diepste verlangens delen met elkaar. De dominant krijgt in een 24/7 D/s-relatie zelfs de toelating om alles te doen wat die wil binnen de vooropgestelde grenzen tussen het koppel. BDSM gaat in dat geval veel verder dan seksuele onderwerping, het induceren van pijn of het ondergaan van psychologische vernederingen, maar representeert een manier om één te worden met elkaar. Twee mensen die elkaar vinden, kunnen hun liefde bezegelen met een ceremonie waarbij de onderdanige een definitieve *collar* om de hals krijgt. Deze halsband heeft voor hen dezelfde waarde als de

trouwing in een huwelijk tussen niet-BDSM'ers. Hoewel het voor buitenstaanders lijkt alsof het genot van de dominant in een D/s-relatie vooropstaat, gaf de meerderheid van de respondenten aan dat het belangrijk is dat beide partijen van alle interacties genieten. Het is geven en nemen, een wisselwerking. Doordat de verantwoordelijkheid in de handen van de dominant gelegd wordt, ervaren veel onderdanigen absolute ontspanning en rust. Iemand bestempelde deze toestand met de woorden *"Het denken stopt even en enkel het voelen blijft over."* Wanneer een langdurige BDSM-relatie verbroken wordt, heeft men het gevoel dat men meer kwijt is dan enkel een liefdespartner. Naast alle gebruikelijke aspecten aan een relatie, verlangen deze mensen immers naar het beleven van hun BDSM-getinte fantasieën met hun partner. Het blijkt niet eenvoudig te zijn om iemand tegen te komen die op eenzelfde golflengte zit. Mensen lijken daarom intenser te treuren na het beëindigen van een relatie met een gelijkgestemde partner. Sommigen beleven aspecten aan BDSM waarvoor hun liefdespartner niet openstaat met een derde persoon, in onderling overleg. Voor monogame vanillakoppels is dit vaak moeilijk om te begrijpen, maar voor veel kinksters werkt dit.

Sadomasochisme is geen geweldpleging.

Pijnvaring wordt steeds geïnterpreteerd binnen zijn context. De door gelijkgestemde partners gecreëerde machtsverhouding is de context binnen een sadomasochistisch spel, met als doel het induceren van seksueel plezier. De pijn die ontstaat door het beoefenen van sadomasochisme zal daarom niet te vergelijken zijn met de pijn die opgelopen wordt in een sociaal onwenselijke context als geweldpleging, foltering, een ongeluk, enzovoort (Newmahr, 2010; Van de Wouwer, 2011). Sadomasochisten gaan veelal stapje per stapje verder in het proces van pijnbeleving om eenzelfde niveau van satisfactie te verkrijgen. Sommige masochisten en onderdanigen streven in een BDSM-spel naar het bereiken van *subspace*, een soort trance waarbij men genot en absolute rust ervaart in plaats van kwelling. Dat fysieke pijniging fijn bevonden wordt, valt dan weer neurologisch te verklaren. De gebieden in de hersenen die pijn en plezier beoordelen hebben een soortgelijke werking. Wanneer een sadistische dominant zijn of haar masochistische sub meer wil laten genieten van pijn, past die vaak klassieke conditionering toe. Iets lustvols wordt dan gekoppeld aan de pijnbeleving die langzaam opgebouwd wordt. Om deze combinatie zo goed mogelijk te beleven, gebruikt men een arsenaal aan attributen zoals allerlei zweepen met verschillende effecten, elektroshock, vibrators, bondagetouw of kettingen, wasknijpers of klemmen met gewichtjes aan, kaarsvet, ijs, huis- en keukenmateriaal, textiel, het eigen lichaam, enzovoort. Mensen die in het begin van hun ontdekkingsreis rapporteren dat zij bepaalde zaken liever niet aanwenden, komen daar later vaak op terug en gaan geleidelijk aan zelfs verder dan zij ooit zelf gedacht hadden. Ik wil benadrukken dat dit niet voor iedereen hoeft te eindigen in het extreme. Er worden ook stappen terug gezet en sommige mensen prefereren, zoals Weinberg, Williams en Moser dat in 1984 al vonden, jarenlang eenzelfde niveau van pijn (Newmahr, 2008). In tegenstelling tot wat ik dacht, zorgt de habituatie dus niet dat grenzen uitsluitend verticaal verlegd worden in de zin van steeds

meer of extremer willen. Men kan evengoed grenzen verruimen door nieuwe technieken aan te wenden die niet noodzakelijk een extremer effect hebben, maar mensen door het verrassende effect eveneens weten te bevredigen. Het spel van meer ervaren BDSM'ers is dan ook niet noodzakelijk extremer dan dat van beginnende koppels. Extremer willen gaan hangt eerder samen met de mate waarin iemand op zoek is naar kicks, daarbij sadomasochistische gevoelens koestert en beschikt over een partner die mee wil in dat verhaal. Vertrouwen in en op elkaar speelt bij het fysieke aspect aan BDSM uiteraard een grote rol. Het veilig beleven van sadomasochisme vraagt creativiteit, vaardigheden en kennis over het menselijke lichaam. Daarnaast is er ook vaak sprake van een wederzijdse genegenheid, een soort dienstbaarheid en bezorgd zijn om de ander. Ik dacht aanvankelijk dat deze aspecten van BDSM eerder bij D/s-interacties aan bod kwamen, maar een aantal sadomasochisten sprak dit tegen. Ook voor masochisten bleek het bijvoorbeeld belangrijk om het tijdens een pijnspeel goed te willen doen voor de sadist. Enkel masochisten die bewust kiezen voor een zo reëel mogelijk sadomasochistisch spel zullen focussen op de pijnbeleving zonder warme gevoelens te koesteren voor de sadist, en daarbij vooral hun eigen genot vooropstellen.

Waarom men zich (niet) aansluit bij een BDSM-vereniging.

Vaak sluit de BDSM'er zich aan bij een vereniging van gelijkgezinden, omdat hij daar de kans krijgt zichzelf te zijn, zonder de verwerpelijke blikken en sociale afkeuring te moeten trotseren waarmee hij in het dagelijkse leven (on)rechtstreeks geconfronteerd kan worden. BDSM-verenigingen stellen dit aspect dan ook voorop om nieuwe leden te werven. Open communicatie, erkenning en aanvaarding lijken er bijna belangrijker te zijn dan het seksuele aspect aan BDSM. Ik hoorde vaak dat een gesprek met gelijkgestemden een hele wereld doet opengaan, en bovendien kan bijdragen tot een proces van zelfaanvaarding en algemeen welbevinden. Respondenten die aangesloten zijn bij een BDSM-vereniging spreken vaak over *een gevoel van thuiskomen*. Mensen mogen er zichzelf zijn en ontmoeten er anderen die begrijpen wat zij voelen. Dit doet denken aan het verenigingsleven van holebi's. Desondanks zag Newmahr (2010) dat sympathisanten soms jarenlang deel uitmaakten van een bepaalde BDSM-vereniging, om er dan plots mee te breken en er na enige tijd weer als herboren toe te treden. Ook in Vlaanderen zetten liefhebbers hun BDSM-leven soms even op pauze wanneer het hen aan tijd ontbreekt of wanneer zij een relatie aangaan met iemand die niets met BDSM heeft, om achteraf opnieuw contact te zoeken en BDSM-avonden te frequenteren. Anderen blijven dan weer voorgoed weg uit het verenigingsleven. De duidelijk voelbare spanning en rivaliteit in het gemeenschapsleven heeft voornamelijk te maken met het beperkte betalende ledenbestand en het botsen van sterke persoonlijkheden met een uiteenlopende visie op wat BDSM hoort te zijn. Nochtans bestaat er niet zoiets als 'een goede onderdanige' of 'de beste dominant'. Newmahr (2010) vond in haar onderzoek dat subs aan status winnen door een hoge pijngrens te hebben, open te staan voor het experimenteren met gewaagder materiaal en responsief te reageren tijdens het spel. Dominanten wonnen dan weer aan status door

op een verantwoorde manier te domineren in gecontroleerde en veilige omstandigheden, waarbij het welzijn van de sub immer vooropgesteld wordt. In tegenstelling tot de deelnemers aan het onderzoek van Newmahr vond voornamelijk de jongere generatie respondenten in mijn steekproef dat een onderdanige die extremer gaat daarmee helemaal niet aan status wint. Echtheid, in de ruimste zin van het woord, lijkt de manier te zijn om een goede naam en respect te krijgen binnen het milieu. Dat betekent volgens hen authentiek zijn, nooit dingen doen tegen je zin, fouten kunnen toegeven, mensen niet veroordelen, correct handelen en anderen helpen waar nodig. Mensen die graag een stapje verder willen gaan in het BDSM-gebeuren zijn zich ervan bewust dat ze het best een beroep doen op ervaren BDSM'ers – niet noodzakelijk zij met de meeste levensjaren – om op een goede manier bij te leren. Veiligheid en verantwoordelijkheid zijn naast vrijwilligheid ook in Vlaanderen belangrijke basisprincipes in het verenigingsleven. In Vlaanderen lijken de oprechte en meer ervaren BDSM'ers het dus voor het zeggen te hebben. Hoewel het advies van deze mensen gerespecteerd wordt binnen het verenigingsleven, houdt dit tegelijk het gevaar in dat beginners de kans niet krijgen om hun eigen manier van BDSM-beleving te vinden. Ondanks het feit dat een aantal kernwoorden en aanspreektitels vaak terugkomen, blijft de individuele beleving van BDSM immers iets subjectiefs tussen twee instemmende mensen. Ten slotte winnen ook mensen die binnen het BDSM-milieu om de een of andere reden uniek zijn, aan status. Graag gezien worden in de BDSM-wereld heeft dus niet uitsluitend te maken met extremer spelen.

Neurotici met perverse trekken versus perversen.

Binnen de psychoanalyse worden seksueel deviante fantasieën en gedragingen losgekoppeld van een perverse structuur. Het stellen van pervers gedrag impliceert dus niet noodzakelijk een perverse structuur, en wijst vaker in de richting van perverse trekken (Kinet, 2002). Desondanks wordt de BDSM-minnende medemens al te snel gecategoriseerd onder de noemer 'pervert'. Freud stelde dat er geen fantasma eigen is aan perversen. Neurotische fantasmes verschillen immers niet van perverse scenario's: iedereen heeft deviante seksuele fantasieën en vindt een wereld vol genot en illusies best intrigerend. Een ambivalente houding tegenover dat genot, waarbij BDSM staat voor kinky seks, valt eerder te begrijpen binnen de neurose met perverse trekken, terwijl een rechtlijnige verhouding tegenover dat genot als complete levensstijl meer past binnen de perverse structuur in de psychoanalyse. Uit mijn onderzoek bleek dat naargelang de mate waarin BDSM vervlochten is met iemands leven, je de beleving van BDSM als een continuüm zou kunnen beschrijven. Uiterst links vindt men dan de liefhebbers die BDSM uitsluitend privé in de slaapkamer beleven als een aanvulling op hun seksleven. Bij hen stoppen alle machtsverhoudingen na de seksuele act, en de behoefte om daarbuiten frequent om te gaan met BDSM'ers schijnt bij hen te ontbreken. In het midden bevinden zich mensen die aangesloten zijn bij een BDSM-vereniging om BDSM af en toe onder gelijkgestemden te kunnen bespreken of beleven. Uiterst rechts op het continuüm zou men de mensen kunnen plaatsen die BDSM doortrekken naar het dagelijkse leven. BDSM is voor hen een

lifestyle en hun vriendenkring bestaat voor een groot deel uit liefhebbers, met wie zij ook een deel van hun vrije tijd doorbrengen in of buiten het BDSM-milieu. Toch zijn de gedachten en gedragingen van mensen rechts op het continuüm niet noodzakelijker perverser dan die van personen die sporadisch aan BDSM doen. De pervers zal een gedetailleerd scenario creëren om zijn rigide en compulsieve fantasme te realiseren. Een minderheid respondenten voelt BDSM aan als iets compulsiefs dat móét gebeuren wanneer men de BDSM-gevoelens ervaart. Zij hebben BDSM nodig om opgewonden te geraken. Dit zijn de mensen voor wie BDSM sterk aanleunt tegen een psychische problematiek, een parafilie waarbij BDSM in periodes een negatieve weerslag heeft op hun persoonlijk, sociaal en/of beroepsmatig functioneren. Maar zelfs bij deze groep is er zelden sprake van een vooropgesteld scenario. Het niet weten wat je te wachten staat, is net een van de aspecten aan BDSM die respondenten als lustvol ervaren. Dit geldt overigens ook voor degene die de controle heeft in een spel. Hij of zij kan immers niet voorspellen hoe de onderdanige of masochist zal reageren op zijn of haar handelingen, omdat de beleving van een spel onder andere van iemands gemoedstoestand, lichamelijke conditie en energieniveau afhangt. Aan BDSM doen vergt dan ook heel wat aandacht en creativiteit. Slechts een minderheid van de BDSM'ers die wél een scenario vooropstelt, voelt onbehagen wanneer daarvan afgeweken wordt. Mensen met autisme en anderen die nood hebben aan structuur, bijvoorbeeld. Daarom zijn die mensen niet noodzakelijk pervers. Het lijkt eerder te maken te hebben met hun onderliggend psychisch functioneren en de onkunde om spontaan te reageren op zaken die zich onverwachts voordoen, eerder dan een onbehagen omdat een perfect scenario mislukt is. Slechts een aantal mensen linkt een traumatische gebeurtenis aan hun rol in een BDSM-spel. Het trauma uit het verleden kan worden verdraaid naar een perverse scène in het heden die voor opwindning zorgt in plaats van angst. Deze passief-actiefomkering vindt niet bij iedereen plaats, maar lijkt voor sommigen wel bevrijdend te werken. Ook de machtsverhouding speelt een niet te verwaarlozen rol in de perverse structuur, en die wordt niet enkel geëtaleerd aan de hand van perverse daden. Ook door zijn theorie te verheerlijken en te promoten zal de pervers de controle over de wereld trachten te krijgen. Hij zal ons vertellen hoe we de ultieme bevrediging kunnen bereiken aangezien wij volgens hem een rem zetten op onze seksualiteit. Hoewel een vleugje exhibitionisme en voyeurisme onomwonden verbonden zijn met BDSM, lijken de manier van netwerken op BDSM-avonden en het online delen van foto's waarop gehavende lichamen te zien zijn, een pervers kantje te hebben. De blik van de ander(en) speelt hier een grote rol in. Men reageert jaloers, kritisch of lovend op dergelijk fotomateriaal, waardoor de belangstellende kijker gemakkelijker verleid wordt om dezelfde of extremere handelingen uit te proberen. De perverse trekken die ik waarnam doorheen iemands spreken, kwamen in alle groepen op het besproken continuüm voor. BDSM'ers beleven hun relaties en/of seksualiteit op een manier die andere mensen eenvoudigweg niet aanspreekt. De overgrote meerderheid vond BDSM beter dan 'vanillaseks', maar voegde daar 'voor mij' aan toe. De groep mensen die BDSM uitdrukkelijk promoten en uitdragen als het ultieme genot voor iedereen, is niet talrijk. Ik pretendeer niet bij al

deze respondenten een diagnose te kunnen stellen, maar er is weinig evidentie om te besluiten dat BDSM'ers doorgaans mensen zijn met een perverse structuur. Er bestaat echter geen twijfel over dat er veel perverse trekken zitten in BDSM'ers hun interacties met elkaar en naar derden toe.

BDSM voelt aan als een geaardheid.

Er is niet zoiets als een 'oorzaak' die kan verklaren waarom men van BDSM houdt. De gedachtegang dat iemand een moeilijke jeugd gehad moet hebben om zijn seksualiteit zo te beleven, valt zeker niet te veralgemenen naar mijn steekproef respondenten. De respondenten die eerder seksueel misbruik of trauma rapporteerden, lieten in het midden of dat iets te maken heeft met hun huidige gevoelens. Er is immers geen manier om na te gaan of zij deze BDSM-gevoelens ook hadden gekregen zonder de jammerlijke ervaringen in het verleden. BDSM lijkt voor velen niet enkel iets wat zij *doen*, maar eveneens een manier van leven, een deel van hun *zijn*. Sommigen zijn ervan overtuigd dat zij ermee werden geboren, of dat er op zijn minst al zeer vroeg een kiem voor die gevoelens aanwezig moet zijn geweest. De eerste herinnering aan BDSM-gevoelens blijkt vaak getriggerd te zijn door beelden, situaties of personen in de kindertijd, en is niet zelden eveneens de eerste seksuele herinnering van respondenten. Mensen die BDSM ervaren als een deel van zichzelf hebben geen boek als *Vijftig tinten grijs* nodig om dat te ontdekken. Men kan door het boek dan wel sneller de weg gevonden hebben naar het BDSM-leven, maar wellicht had men die vroeg of laat evenzeer gevonden. De iets oudere generatie BDSM'ers beschikte nog niet over het internet om allerlei informatie over hun ontluikende BDSM-gevoelens op te zoeken, en ook visites aan de bibliotheek gaven hen niet de antwoorden die zij zochten. Daardoor bleven velen van hen allerlei gevoelens onderdrukken, terwijl die deel uitmaken van hun identiteit. Respondenten gaven aan dat dit een grote impact had op hun (relationele) functioneren omdat er iets fundamenteels ontbrak in hun vanillarelatie. Je kunt iemand de technieken leren om BDSM te beoefenen, maar je kunt niemand leren om ervan te houden. Volgens de respondenten zit dat verlangen naar BDSM in je of niet. Ik hoorde mensen meermaals grappend zeggen dat ze het een uitdaging vonden om vanilla's te proberen *perverteren* tot BDSM'ers. Na dit onderzoek durf ik te bevestigen wat veel respondenten al stelden, namelijk dat dit een vruchteloos werk lijkt. Een leven met een gelijkgestemde BDSM-partner doet de puzzel daarentegen vaak in elkaar vallen. Overtuigde BDSM'ers zouden dan ook geen relatie meer aangaan waarin BDSM niet aan bod kan of mag komen, alleen al omdat het hen niet eenzelfde seksueel genot zou verschaffen. Vaak werd hierbij de vergelijking gemaakt met homofilie. Hoewel onder andere Newmahr (2010) reeds vermeldingen maakte van BDSM als een geaardheid, was ik verrast dat meer dan de helft van de respondenten in dit onderzoek dit bevestigde. In tegenstelling tot mijn verwachting waren dit niet uitsluitend mensen uit de groep die het 24/7 beleeft, maar ook liefhebbers die BDSM zien als een aanvulling op hun seksleven. Men argumenteerde onder andere overal en altijd dominant of onderdanig te zijn, net zoals holebi's overal en altijd van mannen, vrouwen of beide houden. Dat de rol die men

opneemt binnen het BDSM-spel deel uitmaakt van iemands karakter, gaat echter niet voor iedereen op. Bovendien zijn er ook BDSM'ers die doorheen hun levensgeschiedenis een aantal keer zijn veranderd van rol. Een sub die bijvoorbeeld dominant wordt, gaat echt van het ene naar het andere uiterste. Bij deze groep personen lijkt BDSM eerder te functioneren als een seksuele voorkeur op een bepaald moment in hun leven, meer dan dat het een geaardheid zou zijn. Liefdeskoppels die zichzelf definiëren als BDSM'ers willen steeds grenzen verleggen of verruimen. Dat er toewijding verwacht wordt, veel vaardigheden vereist zijn en dat het beoefenen van BDSM tijd en middelen vergt, wijst dan ook in de richting van BDSM als een serieuze vorm van vrijetijdsbesteding (Stebbins, 1982; Newmahr, 2010). De affiniteit met andere liefhebbers en het verenigingsleven doet dan weer denken aan BDSM als een subcultuur en levensstijl. Dat sommigen BDSM nodig hebben om seksueel opgewonden te raken, lijkt het voornaamste argument om te besluiten dat het voor die groep BDSM'ers ongetwijfeld aanvoelt als een deel van hun geaardheid. Zoals een hetero houdt van een partner van het andere geslacht, houdt een onderdanige dan van een partner die dominant is. Ik wil echter benadrukken dat niet elke BDSM'er het zo aanvoelt. Iemand vond dat geaardheid eerder iets zegt over de personen waartoe je je aangetrokken voelt, en dat de BDSM-gevoelens vervolgens bepalen hoe je die aantrekking met je partner beleeft. Er is hier binnen de BDSM-wereld geen consensus over. Voelt het voor veel mensen oprecht aan als een geaardheid en benoemen zij het op diezelfde manier omdat er geen andere term voor bestaat?

Keerzijden aan BDSM.

Aan BDSM doen brengt voor liefhebbers verschillende voordelen met zich mee, zoals een betere zelfwaarde, zelfexpressie, competentie, een gevoel ergens bij te horen, volledige emotionele bevrijding na de intense concentratie, sensatie, en psychologische en fysieke stimulatie. BDSM'en zou voor sommigen zelfs therapeutisch werken om bepaalde trauma's uit het verleden achter zich te laten, door in een veilige omgeving de traumatische ervaring te koppelen aan positieve gevoelens (Visser, 1986; Weiss, 2006; Newmahr, 2010), al lijkt het me belangrijk dat BDSM niet gezien wordt als een oplossing voor de achterliggende problematieken. Naast het alles overstijgende seksuele genot dat BDSM hen verschaft, gaven de respondenten in deze studie aan dat BDSM hen ook rust en ontspanning biedt, maar bovenal een diepe verbondenheid en vertrouwensband met de (speel)partner bij wie zij volledig zichzelf kunnen zijn. Respondenten die hun BDSM-gevoelens kunnen beleven met een gelijkgestemde partner, geven aan dat zij gelukkiger dan ooit zijn. In het recente onderzoek van Wismeijer & Van Assen (2013) lag het subjectieve welbevinden in de groep BDSM'ers zelfs hoger dan in de groep niet-BDSM'ers. Het feit dat de grootste groep BDSM-respondenten reageerde via een gekend BDSM-forum waarop voornamelijk mensen actief zijn die daar continu aan zelfreflectie doen en hun BDSM-voorkeur volledig aanvaard hebben, kan daar ook mee te maken hebben. In mijn steekproef bevonden zich onder andere mensen die weinig tot geen contact hebben met andere liefhebbers en zelf nog worstelen met hun BDSM-voorkeur. De

psychische klachten die gelinkt kunnen worden aan iemands BDSM-voorkeuren hebben voornamelijk te maken met het proces van de ontdekking en aanvaarding van de BDSM-gevoelens en -gedachten, alsook met vragen over de absolute grens van de BDSM-gedragingen die kunnen neigen naar een verslaving, en ten slotte met de afkeuring van BDSM door de omgeving. Respondenten die zich geout hebben, deden dat vooral tegenover hun partners, beste vrienden en hulpverleners. BDSM is niet iets waar je aan begint omdat mensen uit je omgeving ervan houden, maar je attitudes ten aanzien van BDSM kunnen er wel positiever door worden, zoals ook Yost (2010) besloot. Men rapporteerde naast positieve reacties ook een verscheidenheid aan negatieve reacties. Voorgaand onderzoek stelde dat er zelfs binnen het gezondheidssysteem nog mythes zouden heersen met betrekking tot BDSM (Ford & Hendrick, 2003; Kolmes, Stock & Moser, 2006; Yost, 2010). Ook in dit onderzoek rapporteerden respondenten dat ze soms snel doorverwezen werden bij het uitspreken van hun voorkeur. Het is voor een buitenstaander blijkbaar moeilijk te begrijpen hoe een koppel de vreemde combinatie van pijnbeleving en vernedering met zachtheid, vertrouwen en liefde zo intens kan beleven. Wanneer iemand zich vragen stelt bij zijn of haar gedrag, gevoelens, genderidentiteit enzovoort, zou die daar nochtans ergens over moeten kunnen of mogen spreken. De angst voor de afkeuring van de ander haalt het helaas nog te vaak van de nood aan hulp. Ik kreeg de afgelopen jaren geregeld de vraag of ik geen psycholoog kende waarvan ik wist dat die op zijn minst voor het thema openstond, omdat BDSM nu eenmaal vroeg of laat ter sprake zou komen. Voor mensen die nergens met hun gevoelens terechtkunnen en geen gelijkgestemde partner hebben om deze mee te delen, blijft het vaak een geheim dat ze angstvallig trachten te bewaren. Het zijn dan ook deze mensen voor wie BDSM aanvoelt als een last, iets waar ze liever nooit mee geconfronteerd waren geweest. Zij lijken het meest kwetsbaar te zijn voor depressieve gevoelens of gevoelens van schaamte en schuld. Omdat fetisjisme en travestie niet noodzakelijk beleefd hoeven te worden met een partner en men deze aspecten soms zelfs binnen de BDSM-wereld als afwijkend beschouwt, lijken deze vormen van BDSM degene waar men het meeste onder kan lijden.

Men is zich in Vlaanderen niet alleen bewust van de geestelijke en lichamelijke gevolgen, maar ook van de sociale en zelfs juridische risico's van BDSM-beoefening. Taylor & Ussher vonden reeds in 2001 dat negatieve reacties vol onbegrip, misvattingen en veroordelingen tegenover mensen die van BDSM houden net zo pijnlijk zijn als voor holebi's die geconfronteerd worden met allerlei vormen van discriminatie op basis van hun geaardheid. Ook in Vlaanderen verloren BDSM'ers hun partner en soms zelfs hun kinderen in een echtscheiding, of werden ze omwille van hun BDSM-voorkeur naar de psycholoog gestuurd, met de bedoeling zich te laten omvormen tot het 'heteronormatieve' model (Kleinpatz & Moser, 2005; NCSF-survey, 1998, beide in Yost, 2010; Ridinger, 2006; Wright, 2006; Langdridge, 2006). Yost (2010) vond dat de oorsprong van de algemene negatieve opvattingen over BDSM wellicht bij een aantal factoren ligt, waarvan religie, de media, feminisme en de categoriale manier van diagnosticeren de voornaamste blijven. In mijn

steekproef werden de media, de wetgeving en in het bijzonder de categoriale diagnostiek met de vinger gewezen. Hoewel respondenten aangaven dat BDSM iets is wat hun leven kan verrijken, wordt het nog steeds beschimpt, juridisch afgestraft en gepathologiseerd. Onderzoek suggereert nochtans dat aan BDSM doen niet noodzakelijk een uitdrukking is van een onderliggende psychopathologie (Gosselin & Wilson, 1980; Moser, 1999; Richters et al., 2008; Cowan, 2012; in Wismeijer & Van Assen, 2013; McConaghy, 1999; Fedoroff, 2008). Bovendien werd er geen enkelvoudig causaal verband gevonden tussen de deviante seksuele fantasieën en deviant seksueel gedrag (Hall, 1990, in Declercq, 2008). Wanneer men iemand een ander fysiek ziet pijnigen, dan denkt men spontaan aan geweldpleging. Het aspect vrijwilligheid is voor BDSM'ers zelf van cruciaal belang, net zoals het op de hoogte zijn van de risico's die beide partijen nemen. Alles wat gebeurt, moet verantwoord en veilig voorbereid zijn. Mensen die aan geweldpleging doen, houden geen rekening met de ander. Dit kan absoluut niet binnen de BDSM-wereld. Het feit dat sadomasochisme in de DSM-5 nog steeds gemakkelijk te diagnosticeren is als stoornis, kan het negatieve idee dat bij de publieke opinie leeft ongewild versterken. Wordt BDSM zoals het door de beoefenaars daarvan beleefd wordt, verward met de ziektebeelden die in de categoriale manier van diagnosticeren terug te vinden zijn? Het is belangrijk dat degenen die de diagnose moeten stellen goed op de hoogte zijn van het onderscheid tussen beide.

Sterktes, beperkingen en aanbevelingen

De grootste sterkte aan dit exploratieve onderzoek in Vlaanderen is het ruime kwalitatieve luik ervan. Ik wou de mensen die BDSM-gevoelens koesteren en beleven uitgebreid aan het woord laten, opdat duidelijk wordt wat BDSM voor hen betekent. Steunend op eigen bevindingen en de ideeën van mijn participanten wilde ik processen en patronen blootleggen die een aantal onderzoeksvragen konden genereren waarnaar verdere studie zinvol zou zijn. Ik stapte het onderzoeksveld in met een open houding en zonder vooroordelen. Ik benaderde het onderzoeksveld ook vanuit verschillende invalshoeken, eerst theoretisch vanuit de psychoanalyse en categoriale diagnostiek, daarna door verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden te hanteren. Achtereenvolgens kwamen individuele gesprekken, participerende observatie, documentanalyse, sociaal netwerken op Fetlife, focusgroepen en open vragenlijsten als methoden aan bod. Hierdoor werd triangulatie verzekerd, iets wat de validiteit en betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten waarborgt en vergroot. Hoewel dit geen voor de hand liggend thema is om over te spreken, de deelnemers aan de focusgroepen in Gent hiervoor een hele avond moesten vrijmaken en de vragenlijst bestond uit zestig open vragen, werd er een relatief grote en gevarieerde steekproef verzameld. Ik sprak en observeerde zo'n 140 BDSM'ers in Vlaanderen, waarvan 88 respondenten beslisten mee te werken aan de formele dataverzameling. Ik maakte geregeld gebruik van de strategie *subject review* door participanten feedback te vragen over thema's, interviews, observaties en mijn interpretaties, waarbij ik de geldigheid van concepten en samenhang tussen thema's toetste. Dit kwam de interne validiteit ten goede. Hoewel de conclusies van deze exploratieve studie gebaseerd zijn op gesprekken met en observaties van een doelgericht samengestelde steekproef mensen die erover durfden te rapporteren, lijken de resultaten met betrekking tot het verenigingsleven, de gebruikte terminologie, D/s-relaties, de keerzijden aan het beoefenen van BDSM en de betekenis van BDSM voor de beoefenaars ervan theoretisch generaliseerbaar te zijn voor de volledige populatie BDSM'ers. Er werd over deze thema's geen nieuwe informatie meer toegevoegd aan de dataset. Ik durf te stellen dat men tot dezelfde resultaten zou komen, mocht dit onderzoek opnieuw uitgevoerd worden.

Door een minderheid aan respondenten die zichzelf vooral zien als louter sadomasochistisch of fetisjist, durf ik uitspraken hieromtrent niet te veralgemenen. De verzadiging werd hier niet bereikt. Fetisjisme is een zeer boeiende thematiek, maar bleek minder gemakkelijk te onderzoeken. De populatie fetisjisten leek zich met meer schroom doorheen de BDSM-wereld te bewegen. Zelfs binnen het van de norm afwijkende BDSM-milieu worden mensen met bijzondere fetisjen als vreemd gezien. Men ziet een fetisj doorgaans minder als een geaardheid dan als een aanvulling op het seksleven. Maar daarom hebben fetisjisten niet minder nood aan het maatschappelijk bespreekbaar maken en aanvaarden van BDSM. Fetisjisme omvat bovendien een gevarieerde wereld: zo goed als alles kan iemands fetisj zijn. De beleving van een fetisj is subjectief en kan

moeilijker veralgemeend worden naar de overkoepelende populatie fetisjisten, waardoor deze exploratieve studie niet volstond om hier een eenduidig beeld van weer te geven. Ik vermoed dat een veelheid aan gevalstudies ons meer kunnen leren over de gedetailleerde betekenis van fetisjisme voor de liefhebbers daarvan. Wat dan weer volledig ontbreekt in dit onderzoek is de commerciële BDSM-scene. Er zijn ook in Vlaanderen mensen die seksuele en BDSM-diensten aanbieden tegen betaling, maar zij reageerden niet op mijn oproep of lieten weten dat BDSM voor hen uitsluitend werk betekent. Heeft BDSM voor de betalende klant in die context eenzelfde statuut, of verschilt die beleving? Mensen met een andere etniciteit ontbreken ook in deze studie. Zij lijken opmerkelijk minder te vertoeven in het verenigingsleven. Maar indien BDSM aanvoelt als een geaardheid voor een grote groep respondenten in mijn onderzoek, zullen er ongetwijfeld ook mensen uit andere culturen BDSM-gevoelens ervaren. Op grond van culturele of religieuze tradities kunnen dergelijke gevoelens echter sterk afgekeurd of zelfs verboden worden. Dat daardoor een enorm taboe rust op BDSM maakt onderzoek naar BDSM-beleving in deze context een heuse opgave.

Ik startte dit onderzoek met participerende observaties binnen het verenigingsleven. Observatie kan echter niet losgekoppeld worden van interpretatie, en dat kan een nadelig effect hebben op de betrouwbaarheid. Ik was de enige onderzoeker en kon bijgevolg niet overleggen met een collega over wat ik waarnam. Mijn aanwezigheid als observator in de setting kan een invloed gehad hebben op het gedrag van de aanwezige BDSM'ers, des te meer omdat men het negatieve beeld dat rond BDSM leeft erg graag wil doorbreken. Ik hield er dus rekening mee dat mensen zich op BDSM-aangelegenheden sociaal wenselijk zouden kunnen gedragen of antwoorden. De resultaten doen echter vermoeden dat men zich niet anders voorgedaan heeft. Men deelde mij de negatieve kanten aan het verenigingsleven in Vlaanderen mee, sprak onomwonden over *vanilla's choqueren* of zelfs *perverseren*, bracht mij op de hoogte van psychische problematieken en andere zaken die het clichébeeld over BDSM in principe hadden kunnen versterken als deze thema's niet zo diepgaand zouden worden doorgelicht, enzovoort. Het feit dat ik op Fetlife een profiel aangemaakt had en het doen en laten van de respondenten onderling ook daar kon volgen, versterkt mijn visie dat men mij heel persoonlijke dingen oprecht heeft toevertrouwd. Het garanderen van de objectiviteit vroeg voortdurende aandacht voor de invloed die de vooropgestelde onderzoeksvragen, de gelezen literatuur, mijn persoonlijke opvattingen over het thema en mijn aanwezigheid konden hebben op wat ik waarnam en onderzocht.

Virtuele en rechtstreekse reacties op de erkenning van BDSM-studentenvereniging Kajira door de Universiteit Gent gaven ergens een aanwijzing van hoe Vlaanderen BDSM'ers percipieert, maar in dit onderzoek werden geen data verzameld bij niet-BDSM'ers. Het staat vast dat liefhebbers zich blijvend als ziek en pervers beschouwd voelen door de maatschappij, niet zelden omdat hun seksuele voorkeur nog steeds gepathologiseerd wordt in onder andere de categoriale DSM-5. Biedt een eerder multidimensionale benadering, waarbij rekening gehouden wordt met seksuele

spanning, het niveau van agressie dat gebruikt wordt en andere criteria een uitkomst? Hoewel de DSM-5 met de naamswijziging van 'parafilie' naar 'parafiele stoornis' erkent dat mensen met een atypische seksuele voorkeur of parafilie daarom nog geen psychische stoornis hebben, zou er net zoals in de ICD-10 een duidelijker onderscheid moeten komen tussen sadomasochistisch gedrag met een seksuele ondertoon, en sadomasochisme gemotiveerd door wreedheid of woede in een seksuele context (Krueger, 2009; Berner, Berger & Hill, 2003; Fedoroff, 2008). Onderzoek wees uit dat de in de DSM vermelde aspecten van BDSM dan weer geen indicatie zijn voor psychopathologie, maar mensen van wie de seksuele verlangens afwijken van het heteronormatieve model blijven de klinische diagnoses krijgen die de grote massa beïnvloeden (Champion, 2010, in Van de Wouwer, 2011). En dat beïnvloedt op zijn beurt de wetenschap. Zou het kunnen dat niet de wetenschappelijke evidentie, maar de publieke opinie de hoofdreden is waarom BDSM-gerelateerde parafilieën nog steeds weinig genuanceerd vermeld staan in de DSM-5? Daarom is het belangrijk dat degenen die deze diagnoses toekennen op de hoogte zijn van wat BDSM inhoudt voor de beoefenaars ervan. Respondenten gaven aan dat hulpverleners in Vlaanderen BDSM'ers soms liever meteen doorverwijzen dan naar hun specifieke hulpvraag te luisteren. Ik vroeg mij af waarom zij het moeilijk hebben met het horen van BDSM'ers hun verhaal. Kunnen we deze vaststelling herleiden tot een angst, veroorzaakt door een verkeerd beeld van BDSM? Dan zou sensibilisering bij dit doelpubliek een eerste oplossing kunnen zijn. Heeft hun eigen afkeer van deze vorm van seksualiteit ermee te maken en neigt het doorverwijzen van deze cliënten naar discriminatie op basis van iemands geaardheid? Een onderzoek naar de perceptie van niet-BDSM'ers – en in het bijzonder hulpverleners – lijkt me zinvol, zowel voor BDSM'end Vlaanderen als voor hen die BDSM'ers door een gebrek aan correcte informatie nog steeds als vreemde *perversen* beschouwen.

BIJLAGEN

A. Oproep respondenten

Beste BDSM-liefhebber,

In het kader van mijn studie psychologie aan de UGent schrijf ik mijn thesis over BDSM in Vlaanderen. Ik ben in 2011 via de heisa rond de erkenning van studentenvereniging Kajira voor het eerst in contact gekomen met BDSM. Blijkbaar heerst hier nog een zeker taboe en onduidelijkheid rond, en zijn er heel wat clichés waardoor mensen hiermee niet naar buiten durven of kunnen komen. Na een uitgebreide kennismaking dankzij rechtstreekse en virtuele babbels over verschillende aspecten van BDSM, spits ik mij in het laatste deel van mijn onderzoek toe op groepsgesprekken met jullie.

De komende maanden kunnen jullie in Gent in de vorm van een groepsdiscussie met gelijkgestemden vertellen wat BDSM voor jullie betekent. Ik zal deze gesprekken modereren, opnemen, daarna uittypen en citaten anoniem verwerken in mijn thesis. Het is geenszins de bedoeling om in de clichés te blijven hangen, er is volledige vrijheid van meningsuiting met respect voor ieders ideeën.

Ik weet inmiddels dat BDSM een zéér ruim begrip is, en heb zoveel mogelijk informatie opgedaan over een veelheid aan aspecten ervan. Voor de groepsgesprekken richt ik mij echter tot vijf categorieën m.b.t. BDSM, opdat ik visies rond verschillende thema's kan vergelijken in en tussen een aantal groepen. De opdeling in categorieën heeft dus enkel te maken met organisatorische aspecten en onderzoeksmethoden.

Gespreksmomenten:

1. Onderdanigen

- Maandag 11/02/2013: 19u30 – 22u30
- Dinsdag 12/02/2013: 19u30 - 22u30

2. Dominanten

- Maandag 18/02/2013: 19u30 - 22u30
- Dinsdag 19/02/2013: 19u30 – 22u30

3. Switches

- Maandag 25/02/2013: 19u30 - 22u30
- Dinsdag 26/02/2013: 19u30 – 22u30

4. Koppels

- Maandag 18/03/2013: 19u30 – 22u30
- Dinsdag 19/03/2013: 19u30 – 22u30

5. Fetisjisten / sadisten en masochisten met weinig of geen sub/D-gevoelens

- Maandag 25/03/2013: 19u30 – 22u30
- Dinsdag 26/03/2013: 19u30 - 22u30

Inschrijven:

Heb je het gevoel dat je kan komen meespreken in één van deze categorieën, en wil je het beeld over BDSM in Vlaanderen op een correcte manier bijstellen? Ben je vrij op één van de overeenkomstige data en kan je naar centrum Gent komen? Stuur mij dan een privéberichtje bij wijze van inschrijving, en vermeld welke van de twee dagen voor jou best past. Op die manier kan ik zorgen dat de groepen wat gelijk verdeeld zijn.

Praktisch:

Alles gebeurt anoniem. Nederlanders die vaak BDSM in België beoefenen, zijn ook welkom. Er is voldoende parkeergelegenheid en openbaar vervoer in de buurt. De exacte locatie van de gesprekken wordt na inschrijving meegedeeld.

Vriendelijke groet,

Jantien

PS: Je mag dit bericht uiteraard doorsturen naar andere geïnteresseerden.

B. Informed consent focusgroepen

Infofiche en informed consent respondent focusgroep
--

Onderzoek door Jantien Seeuws, in het kader van de studie Klinische Psychologie
Faculteit Psychologie & Pedagogische Wetenschappen, UGent

1. (Alternatieve) voornaam :
Mag deze naam gebruikt worden in het onderzoek? JA/NEE
2. Geslacht/genderidentiteit :
3. Geaardheid :
4. Leeftijd :
5. Provincie :
6. Werk/studies :
7. Rol(len)/voorkeur(en) binnen BDSM :
8. Ben je aangesloten bij een BDSM-vereniging? Welke?
9. Bezoek je fetisj-evenementen? Welke?
10. Ben je al in contact gekomen met hulpverlening, of denk je erover na? Aanleiding?
11. Hoe ben je op de hoogte gebracht van dit onderzoek?
12. Waarom ben je ingegaan op de vraag om mee te werken aan dit onderzoek ?
13. Wat verwacht je van het gesprek?

Door het handtekenen van dit document verklaar ik mij akkoord met onderstaande zaken:

- Ik ben voldoende op de hoogte gebracht van de aard van het onderzoek, en mijn aandeel daarin als respondent. Op mijn vragen hieromtrent kreeg ik een bevredigend antwoord.
- Ik ben bereid om op vrijwillige basis deel te nemen aan dit onderzoek en mag me op elk ogenblik uit de studie terugtrekken zonder een reden voor deze beslissing op te geven, en zonder dat dit een invloed zal hebben op mijn verdere relatie met de onderzoeker.
- Ik ben op de hoogte gebracht van de opname van het gesprek, en de verwerking van de opnames in het onderzoek.
- Ten alle tijden zal mijn privacy gerespecteerd worden. Mijn opgegeven naam wordt enkel vermeld wanneer ik hierboven "JA" omcirkelde.

Datum:

Handtekening:

C. Open vragenlijst

Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen

Henri Dunantlaan 2, 9000 Gent
Academiejaar 2012-2013

Vragenlijst BDSM

Masterproef II Jantien Seeuws
Promotor: Prof. Dr. P. Verhaeghe

Beste respondent,

Allereerst wil ik je heel erg bedanken voor je interesse in en deelname aan dit onderzoek, in het kader van mijn studies klinische psychologie aan de UGent.

Op de volgende pagina's vind je open vragen terug die peilen naar wat BDSM voor jou betekent, wanneer je je BDSM-gevoelens voor het eerst ontdekt hebt, in welke aspecten van je leven het aan bod komt, of het beleven van BDSM ook al negatieve zaken met zich meegebracht heeft, enzovoort. Gelieve hier spontaan op te antwoorden. Er bestaat geen "juist" of "fout" antwoord aangezien de focus in dit exploratieve onderzoek volledig ligt op de betekenisverlening die jij aan BDSM geeft.

Dit is meteen ook de reden waarom ik geen multiple choice vragenlijst heb opgesteld. BDSM is een heel gevarieerd en complex onderwerp, waardoor het moeilijk zou zijn om voor iedereen een gepaste antwoordkeuze te selecteren. Het lijkt me belangrijk dat je in je eigen woorden ten volle kan weergeven hoe jij denkt over een bepaald thema, zonder dat je je beperkt of gedwongen voelt in een aantal keuzemogelijkheden.

Je beslist zelf op welke vragen je misschien wat dieper ingaat, waar je voorbeelden geeft en welke vragen voor jou niet van toepassing zijn. Die laatste kan je dan ook gewoon overslaan.

Het hele onderzoek gebeurt uiteraard anoniem en met respect voor ieders beleving.

Het ingevulde exemplaar kan je naar me doormailen op *e-mailadres*²³, ook met vragen of onduidelijkheden kan je op dit e-mailadres terecht.

Met vriendelijke groet,

Jantien

---

²³ Het eerder gebruikte UGent e-mailadres is niet meer in gebruik.

Formeel

1. (Alternatieve) voornaam:

Mag deze naam gebruikt worden in het onderzoek om eventuele citaten vooraf te gaan? JA/NEE

2. Geslacht/genderidentiteit:

3. Leeftijd:

4. Provincie:

5. Werk/studies:

6. Rol(len)/voorkeuren binnen BDSM:

7. Aangesloten bij een BDSM-vereniging of bezoek je feestjes? Welke?

**8. Ben je al in contact gekomen met hulpverlening, of denk je erover na?
Wat was/is de aanleiding hiervoor? (Mag los staan van BDSM.)**

9. Hoe ben je op de hoogte gebracht van dit onderzoek?

10. Waarom ben je ingegaan op de vraag om mee te werken aan dit onderzoek?

Taalgebruik binnen BDSM

11. Met welke termen word jij aangeduid binnen een BDSM-context?

12. Hoe voel je je daarbij?

13. Hoe noem jij je (speel)partner binnen BDSM?

(Singles: hoe noemde je je vorige (speel)partner of hoe zou je die graag benoemen?)

Betekenis BDSM-gevoelens

14. Wat betekenen jouw BDSM-gevoelens voor jou? Wat zijn de belangrijkste kernwoorden?

15. Zijn BDSM-gevoelens een geaardheid? Waarom wel/niet?

16. Heb je een fetisj? Waarvoor? Wat betekent die voor jou? Wat doe je ermee?

**17. Wanneer heb je voor het eerst gevoeld/ontdekt dat BDSM je iets deed? Hoe oud was je?
Herinner je je nog een bepaalde situatie?**

18. Hoe was je eerste eigen reactie op die gevoelens?

19. Hoe sta je nu tegenover die BDSM-gevoelens? Zijn er dingen waarmee je nog worstelt?

20. Ligt er een reden aan de oorsprong van de ontwikkeling van je BDSM-voorkeuren?

21. In welke aspecten van je leven komt BDSM aan bod, en hoe? (Vb. louter seksueel, 24u/7)

22. Hoe voel je je na een BDSM-spel of nadat je met een fetisj bent bezig geweest?

23. Zijn er voordelen verbonden aan het doen van BDSM binnen jouw rol?

24. Wat als BDSM geen deel meer van jouw leven zou kunnen/mogen uitmaken?

BDSM en partnerschap

25. Heb je een partner?

Ja: Is hij/zij op de hoogte van je BDSM-gevoelens? Hoe gaat hij/zij ermee om?

(Nee: Antwoorden op volgende vragen vanuit een vorige (spel)relatie.)

- 26. Is het tijdens het spel voor jou belangrijker om zelf te genieten, of stel je eerder je (spel)partners genot voorop?
- 27. Kan je met je (spel)partner elke fantasie delen/bespreken/uitvoeren?
- 28. Wie heeft het uiteindelijk voor het zeggen in jouw (spel)relatie, en waarom?
- 29. Wat denk je te betekenen voor je partner?
- 30. Wat betekent jouw partner voor jou?
- 31. Wat als de (spel)relatie zou eindigen?

Spelen

- 32. Wie neemt er het initiatief om te spelen binnen jouw (spel)relatie?
- 33. Waar en hoe frequent wordt er gespeeld?
- 34. Wat indien er langdurig niet gespeeld wordt? Hoe voel/gedraag je je dan?
- 35. Heb je controle over je BDSM-impulsen, of moet er liefst meteen gespeeld worden?
- 36. Wat als je (spel)partner niet meer op hetzelfde niveau zit als jou?
- 37. Speel je volgens een vooropgesteld scenario?
  - Ja: Hoe voel je je wanneer er van het scenario wordt afgeweken?
  - Nee: Waarom niet?
- 38. Wat moet voor jou zeker in spel/fetisj betrokken worden om achteraf tevreden te zijn?
- 39. Is een BDSM-relatie of seks beter dan een vanilla relatie of seks?
- 40. Hoe voelt subspace/subdrop of Domspace/Domdrop voor jou aan?
- 41. Is BDSM (in al zijn facetten) iets wat je iemand kan leren?

Jij

- 42. Hoe zou je jezelf omschrijven in een sociale context? (Vb. verlegen, leiderstype, luisterend oor, extravert, introvert, eenzaam, heel open, luid, stil, meeloper, afhankelijk van context, ...)
- 43. Vind je jezelf impulsief? Waarom (niet)?
- 44. Hoe is de band met je ouders/broers/zussen?
- 45. Ben je tevreden met je lichaam? Waarom (niet)?
- 46. Welke functie heeft je lichaam volgens jou? Waarvoor is het gemaakt?
- 47. Hoe belangrijk is het voor jou om te genieten? Op welke manier of waarvan geniet jij?
- 48. Waren er periodes in je leven waar BDSM een minder prominente rol speelde als nu? Waarom? Wat heeft je uiteindelijk terug overtuigd om terug te keren naar BDSM?
- 49. Wat zou voor jou een reden kunnen zijn om BDSM vaarwel te zeggen?

Hoe buitenstaanders ernaar kijken

- 50. Heb je je geout als liefhebber van een aspect aan BDSM?

Ja:

Wie is op de hoogte, en waarom die mensen?

Had je ooit het gevoel gediscrimineerd te worden op basis van je BDSM-voorkeur?

Nee:

Waarom heb je je (nog) niet geout?

- 51. Zou je je hulpverlener (arts, psycholoog, psychiater, ...) op de hoogte stellen van je BDSM-gevoelens of -voorkeuren? Waarom (niet)?
- 52. Hoe denk je dat buitenstaanders/vanilla's naar BDSM kijken?

Minder evidente aspecten aan BDSM

- 53. Hebben jouw BDSM-gevoelens ook al negatieve gevolgen met zich meegebracht?
- 54. Zijn er risico's verbonden aan het uitoefenen van BDSM binnen jouw rol?
- 55. Denk je dat iedereen zijn/haar absolute grens kan bepalen, "tot daar en niet verder"?
- 56. Moet een Dominant kunnen gaan winkelen met zijn/haar onderdanige aan de leiband?

Verenigingsleven

- 57. Waarom ben jij wel/niet aangesloten bij een BDSM-vereniging?
- 58. Waarom heb jij (g)een profiel op een BDSM-gerelateerde site/forum?
- 59. Is alles bespreekbaar binnen een BDSM-omgeving, of zijn er ook daar nog taboes?
- 60. Speelt status of "een goede naam" een rol binnen het verenigingsleven?

Ja: Hoe merk je dat? Hoe krijgt iemand een goede naam binnen het milieu?

Eindresultaat Masterproef

Wil je graag op de hoogte gehouden worden van het eindresultaat van dit onderzoek?

JA/NEE

Bedankt voor je deelname aan deze studie!

REFERENTIES

- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4e editie). Washington, DC : American Psychiatric Association, p. 306.
- American Psychiatric Association (2013). *Paraphilic Disorders*. Verkregen op 10/06/2013 van <http://www.dsm5.org>
- André, S. (1993). *L'imposture Perverse*. Parijs: Editions du Seuil, 426p.
- Baarda, D.B., de Goede, M.P.M. & van der Meer-Middelburg, A.G.E. (1996). *Open Interviewen*. Nederland: Stenfert Kroese.
- Baarda, D.B., de Goede, M.P.M. & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. Stenfert Kroese (2e druk).
- Berner, W., Berger, P., Hill, A. (2003). Sexual sadism. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 47 (4), 383-395.
- Bhugra, D., Popelyuk, D., McMullen, E. (2010). Paraphilias across cultures: contexts and controversies. *Journal of Sex Research*, 47 (2-3), 242-256.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom, 179p.
- Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Chasseguet-Smirgel, J. (1984). *Creativity and perversion*. London: Free Association Books, 172p.
- Connolly, P.H., Haley, H., Gendelman, J., Miller, J. (2006). Psychological functioning of bondage/domination/sado-masochism practitioners, *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 18, 79-120.
- Cowan, S. (2012). To buy or not to buy? Vulnerability and the criminalization of commercial BDSM. *Feminist Legal Studies*, 20, 263-279.
- Crépault, C., Couture, M. (1980). Men's erotic fantasies. *Archives of Sexual Behavior*, 9, 565-581.
- Declercq, F. (2008). *Seksuele, geweld- en levensdelicten, psychopathologie van daders*. Leuven: Acco, 311p.

- Derwin, S. (1993). Naming pains. *Modern Language Notes (The Johns Hopkins University Press)*, 108, 472-483.
- De Kesel, M. (2003). Sublimatie en perversie: Genese en belang van een conceptueel onderscheid bij Lacan. *Tijdschrift voor Filosofie*, 65, 465-486.
- Eshel, O. (2005). Pentheus rather than Oedipus: On perversion, survival and analytic 'presencing'. *International Journal of Psychoanalysis*, 86, 1071-1097.
- Federoff, J. P. (2008). Sadism, sadomasochism, sex, and violence. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 53 (10), 637-646.
- Fink, P. J. (2005). Sexual and gender identity disorders: Discussion of questions for DSM-5. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 17(3/4), 117-123.
- Ford, M.P., Hendrick, S.S. (2003). Therapists' sexual values for self and clients: Implications for practice and training. *Professional Psychology: Research and Practice*, 34, 80-87.
- Freud, S. ([1953] 1905). *Three essays on the theory of sexuality*. (trans. Strachey, J.). Reprint, London, Hogarth.
- Freud, S. (1927). Fetishism. *International Journal of Psycho-Analysis*, 9, 161-166.
- Gosselin, C., Wilson, G.D. (1980). *Sexual variations: Fetishism, sadomasochism, and transvestism*. New York: Simon & Schuster, 191p.
- James, E.L. (2012). *Vijftig tinten grijs*. Amsterdam: Prometheus, 528p.
- Jonckheere, L. (2003). *Het seksuele fantasme voorbij. Zeven psychoanalytische gevalsstudies*. Leuven: Acco, 224p.
- Kafka, M. P. (2010). The DSM Diagnostic Criteria for Fetishism. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 357-362.
- Kinet, M. (2002). Onnatuurlijk. Verkennende gedachten over perversie. *Liefdesverklaringen: over perversie, liefde en passie*, 25-32.
- Kolmes, K., Stock, W., Moser, C. (2006). Investigating bias in psychotherapy with BDSM clients. *Journal of Homosexuality*, 50, 301-324.
- Krueger, R. B. (2009). The DSM diagnostic criteria for sexual sadism. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 325-345.

- Lamens, E. (2009). *SM-rechter*.
- Langdridge, D. (2006). Voices from the margins: sadomasochism and sexual citizenship. *Citizenship Studies*, 10 (4), 373-389.
- Leknes, S., Tracey, I. (2008). A common neurobiology for pain and pleasure. *Nature Reviews Neuroscience*, 9, 314-320.
- Levitt, E. (1971). Sadomasochism. *Sexual Behavior*, 1 (6), 69-80.
- Looman, J. (1995). Sexual fantasies of child molesters. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 37, 321-332.
- Marecek, J. (2003). Dancing through Minefields: Toward a Qualitative Stance in Psychology. *Qualitative Research in Psychology: Expanding Perspectives in Methodology and Design*, edited by P. Carnic, J. Rhodes, and L. Yardley, 49-70. Washington, DC: American Psychological Association.
- McConaghy, N. (1999). Unresolved issues in scientific sexology. *Archives of Sexual Behavior*, 28, 285-318.
- Moser, C. (1999). When is an unusual sexual interest a mental disorder? *Archives of Sexual Behavior*, 38, 323-5.
- Moser, C. (2001). Paraphilia: A critique of a confused concept. *New Directions in Sex Therapy*, 91-108.
- Netwerk Kwalitatief Onderzoek AMC – UvA (2002). *Richtlijnen voor kwaliteitsborging in gezondheids(zorg)onderzoek: Kwalitatief Onderzoek*. Amsterdam: 26p.
- Newmahr, S. (2008). Becoming a Sadomasochist: Integrating Self and Other in Ethnographic Analysis. *Journal of Contemporary Ethnography*, 37, 619-641.
- Newmahr, S. (2010). Rethinking kink: sadomasochism as serious leisure. *Qualitative Sociology*, 33, 313-331.
- Ping, W. (2000). *Aching for beauty: Footbinding in China*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Purcell, S.D. (2006). The analyst's excitement in the analysis of perversion. *International Journal of Psychoanalysis*, 87, 105-23.

- Richters, J., De Visser, R.O., Rissel, C.E., Grulich, A.E., Smith, A.M.A. (2008). Demographic and psychosocial features of participants in bondage and discipline, "somasochism" or dominance and submission (BDSM): Data from a national survey. *Journal of Sexua Medicine*, 5, 1660-1688.
- Ridinger, R. B. (2006). Negotiating limits: The legal status of SM in the United States. *Journal of Homosexuality*, 50, 189-216.
- Sacher-Masoch, L. (1870). *Venus in furs* (trans. Neugroschel, J.). New York : Penguin, 2000.
- Sade, D.A.F. (1966). *The one hundred and twenty days of Sodom and other writings*. Edited by A. Wainhouse and S. Wainhouse, Richard. New York: Grove.
- Sagarin, B.J., Cutler, B., Cutler, N., Lawler-Sagarin, K.A., Matuszewich, L. (2009). Hormonal changes and couple bounding in consensual somasochistic activity. *Archives of Sexual Behavior*, 38, 186-200.
- Sánchez-Medina, A. (2002). Perverse thought. *International Journal of Psychoanalysis*, 83, 1345-1359.
- Smith, J.A. (1995). Semi-Structured Interviewing and Qualitative Analysis. *Rethinking Methods in Psychology*, 9-27. Thousand Oaks, California: Sage Publications Inc.
- Stebbins, R. (1982). Serious leisure: A conceptual statement. *The Pacific Sociological Review*, 25, 251–272.
- Stiles, W. B. (1993). Quality control in qualitative research. *Clinical Psychology Review*, 13, 593-618.
- Stoller, R. (1991). *Pain and passion. A psychoanalyst explores the world of S&M*. New York: Plenum.
- Taylor, G. W., Ussher, J. M. (2001). Making sense of S&M: a discourse analytic account. *Sexualities*, 4, 293-314.
- Thys, M., Kinet, M. (2002). *Liefdesverklaringen: over perversie, liefde en passie*. Leuven: Acco, 211p.
- Van de Groep, P. (2012). *D.A.F de Sade van A tot Z. Een abécédaire*. Brussel, p. 63-64.
- Van de Wouwer, A. (2011). *Somasochisme: normaal of deviant*. Gent, 88p.
- Vander Vennet, L. *Institutie en Overdracht*, niet gepubliceerde tekst.

- Verhaeghe, P. (1994). *Klinische psychodiagnostiek vanuit Lacans discours Theorie: impasses en antwoorden*. Gent: Idesca, 266p.
- Verhaeghe, P. (1999). Neurosis and Perversion: "Il n'y a pas de rapport sexuel". *Journal for The Psychoanalysis of Culture & Society*, 4 (2), 218-291.
- Verhaeghe, P. (2001). Perversion II: The perverse structure. *The Letter*, 23, 77-95.
- Verhaeghe, P. (2001). Perverse Traits. *The Letter*, 22, 59-75.
- Verhaeghe, P. (2002). De perverse subjectstructuur: een kwestie van verhouding. *Tijdschrift voor Psychoanalyse*, 8, 5-22.
- Verhaeghe, P. (2002). *Over normaliteit en andere afwijkingen, Handboek klinische psychodiagnostiek*. Leuven: Acco, 419p.
- Visser, D. (1986). *Met genoeg minder nemen: Aspecten van sado-masochisme*. Baarn, Anthos, 190p.
- Weinberg, S., Williams, C. J, Moser, C. (April 1984). The social constituents of sadomasochism. *Social Problems*, 31 (4), 379-389.
- Weiss, S. (1998). Book review of The development and treatment of sadomasochism, Novick, J., Novick, K.K. (1996). *Psychoanalytic Psychology*, 15 (1), 168-171.
- Weiss, M. D. (2006). Working at play: BDSM sexuality in the San Francisco Bay area. *Anthropologica*, 8, 229-245.
- Weiss, M.D. (2006). Mainstreaming kink: The politics of BDSM representation in U.S. popular media. *Journal of Homosexuality*, 50, 103-131.
- Willemsen, J., Verhaeghe, P. (2009). When psychoanalysis meets Law and Evil: Perversion and psychopathy in the forensic clinic. In: A. Hirvonen & J. Porttikivi (Eds.), *Law and evil: Philosophy, politics, psychoanalysis*. Abingdon/New York: Routledge, 237-259.
- Wismeijer, A. A. J., Van Assen, M.A.L.M. (2013). Psychological Characteristics of BDSM Practitioners. *Journal of Sexual Medicine* (in press).
- World Health Organization. (1992). *The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: Clinical descriptions and diagnostic guidelines*. Geneva, Switzerland: Author.
- Wright, S. (2006). Discrimination of SM-identified individuals. *Journal of Homosexuality*, 50, 217-231.

- Yost, M. R. (2010). Development and validation of the attitudes about sadomasochism scale. *Journal of Sex Research*, 47 (1), 79-91.
- Zachary, A. (1997). Psychotherapy of sexual deviation and perversion. *Current Opinion in Psychiatry*, 10 (3), 241-255.
- Zenoni, A. (1992). Clinique psychanalytique en institution – question préliminaire: quelle orientation psychanalytique? *Les Feuilles du Courtil*, 4, 21-32.